

Speculum sermonu[m] b[ea]te mariae virginis super salutatione angelica

<https://hdl.handle.net/1874/461460>

pec

Ex^o 2° 7° / Serayena 1
(Camp. 1576) 2

Speculum sermonū bēz marie virginis super sa-
lutatione angelica

Prologus

Prologus in Speculum sermonū sup salutatio-
ne angelica feliciter incipit.

Noniā vt ait btūs ihero^o
nulli dubiū qui totū ad glo-
riā laudis dei p̄ineat quic-
quid digne genitrici sue ip̄e
sū fuerit. **N**ō ad glām ⁊ lau-
dē dñi nri ihesu chri aliqua
de laude ⁊ glā glōsiffiē mris
eius p̄mere cupiens. vltimā
simā e^o dē mris salutationes
p̄ materia assumere dignū
dixi. **S**ed certe ad hoc op^o
nimiā fateor oīno esse in-
ficientiā: ⁊ propter nimiā materie tāte incōphensibilitatez. p̄-
ter nimiā scientie mee tenuitatem. p̄pter nimiā lingue mee ar-
bitratē: p̄pter nimiā vite mee indignitatē. p̄pter nimiā persone
laudande laudabilitatem. **Q**uis nāqz materiā illaz incōphē-
sibilem esse dubitat. de qua scūs ihero^o ea que sequuntur dicere
non dubitat. **Q**uod natura inquit non habuit. vsusqz nesciuit.
ignoraui ratio. mēs. nō capit huāna. pauet celum. stupet terra
creatura etiā oīs miratur celestis. hoc totū est quod p̄ gabriele
marie diuinitus nūciatur ⁊ per ch: m̄ adimpletur. **Q**ua de cā
de tali tantaqz me loqui indignū fateor. **I**tem quō sciā mea te-
nuissima ⁊ mens mea obscurissā. dignas marie laudes excogi-
tare sufficiat. cum in his ille illuminatē mentis ancelmus defici-
at. **A**it enī sic. lingua mihi deficit: qz mens mea non sufficit dñi
dñā. oīniā intima mea sollicita sunt vt tantozum bñficiozum ty-
bi grās exsoluant. s; nec cogitare p̄nt dignas. **B**eatus quoz au-
gust. mariā alloquēs ait. **Q**uid dicā de te pauper ingenio. cū de
te quicquid dixerō minoz laus est q̄ dignitas tua meret. **I**tes
quō lingua durissima quō interpretatiā mea aridissā in enārran-
dis marie laudibz nō d̄ficiat. cū ille disertissē lingue ihero^o dicat.
Quid nos tātilli quid acioē pusilli: in laudib^o marie referem^o

cū oīm nr̄m membra si in linguis verterent. eam laudare nullus
sufficere valeret **I**te cum non speōsa laus sit in ore peccōris quō
ego miser indignissime vite hominū: laudes marie audeā sona
re cum in his illū dignissimū vite iheronimū audiā trepidare

Sic namq; dicit **T**imeo valde et satis primefco dū marie cupi
o parere profectibus. ne forte si cut improb°. ita vt indign° lau
dator iuueniar: profecto cū nec scitas nec faciūdia suppetet. vt
brām et glōsam vginem digne laudare queā **I**te ad quid pau
illum aque mari addā. ad quid modicum lapillū monti adiciā

Sic certe cum maria diuinis et āgelicis laudibus nimis magni
fica sit **Q**uid nr̄a quid p̄cipue mea paruitas eius laudibus ad
ijcere possit **D**emq; beatus ihero° de ipsa loquens ait **A**t ve
rum fateor quicquid humanis dici pōt verbis nimis a laude ce
li est. quō diuinis et āgelicis est excellentius predicata et lauda
ta precomis: a prophetis prenunciata. et a patriarchis figuris et
enigmatibus p̄signata ab euāgelistis exhibita et mōstrata ab
angelo venerabiliter atq; officiosissime salutata **N**ec omnia dili
genter pensata piūm l̄cōrem et piūm auditorem mouere debēt
merito vt ignoscant mihi quicquid insufficientie: quicquid im
pericie eis occurrerit in hoc scripto: quomō enim ego tā insuffi
ciens cudere valerē ea que tante virginis laudibus digna: rāte
q; virginis zelatoribus grata forent: cum in his ille tantus eius
laudator et zelator bt̄us bern̄o coartetur ait enim sic **N**on est qd
me delectet magis: non est quod terreat magis. q̄ de glā virgi
nis matris marie habere sermonē **E**t cām huius subiungens
ait **T**āto eam affectu deuotionis āplectunt: honorant suscipi
piunt vt dignum est vniuersi vt licet de ea loqui gestiant. Om
nes tamen quicquid dicūt de indicibili eo ipso qd dici potuerit
nimis gratum sit: minus gratuz sit: minus placeat: minus accep
tetur. **M**ortatur tñ et consolatur beatus **I**heronimus dicens.
Et si nemo ad hoc inueniatur idoneus vtis tū omnibz cessare
non debet etiam quilibet peccōr a laudibus: **B**eatus etiā aug°
loquens quō dei filius matri sue fecunditatem attulit venien
do et integritatem nascendo non abstulit. post pauca vero sic in
tulit idem augustinus dicens **T**atum quippe donū dei nec fari

Prologus

possumus. quoniam sumus ad eius enarrandam magnitudinem par-
uuli. et tamen laudare pellimur. ne tacendo maneamus ingra-
ti. **E**t certe vidua pauperula que duo minuta erea deo gratissi-
ma obtulit non propter hoc nihil offerre debuit quia magna offer-
re non valuit. hinc quod ego pauper ingenio ymmo pauperrimus ra-
scia quod eloquio: hoc exiguum donsi. hoc pauperculū scriptus ad
honorem tante regine offerre presumpsi. ut in ipso tanquam in obscu-
ro speculo: simpliciores eiusdem regine amatores. qualis. et quod
ta ipsa sit. saltem tenuiter speculentur. **E**t quia idem scriptus in
star rudis speculi repñtatiū est vite et gratie et glorie marie. id
non inconuenienter appellari potest speculū marie. **E**ya ergo
beatissima dñā mea maria: exiguum munus quod dat tibi pau-
per amicus accipito placide. **T**e enim cum hoc munusculo. te
cum hoc opusculo salutationis saluto. **T**e gembus flexis te: ca-
pite inclinato. te corde te ore saluto. salutansque dico **A**ue maria
grā plena zcetera.

ExPLICIT prologus

Sequit̄ tabula huius operis

alpheica

Lelum est maria ser.v. **α**
 casta fuit maria ser.iiii. **Μ.**
 conceptio chzi gloriofa. ser ix. **Β**
Lompatur nobis maria ser.vi. **Θ**
 contemplatio aiē exemplo marie ser.x **α**
 crapula reprobatu ser.iiii. **Λ**
 curam nostri habet maria ser.vi. **Ν**

Defendit nos maria contra demones ser.ix.
Desertum est maria ser.xvi. **Η**
Diabolū vincit maria ser.xii. **Ν**
Dies est vita iusti ser.ix. **Ν**
Dignissima est maria ser.i. **Η**
Dives est maria. ser.viii. **α**
Divites chzm etiā inveniunt ser.iiii. **Β**
Dñs rōnalis creature fuit cum maria ser.viii.
Dñs pius z misericors sermo.viii. **Ν** **Ι**
Dñs si delis z famosus ser.viii. **Λ** **Μ**
Dñs aule v̄ginalis. ser.viii. **Ο**
Dñs matris sue. marie ser.viii. **α**
Dñs potentissimus ser.viii. **α**
Dñs sapientissimus ser.viii. **Θ**
Dñs veracissimus **I**bidem **α**
Dñs opulentissimus ser.viii. **α**
Dñs indeficientissimus ser.viii. **Η**
Dñs piissimus fuit cū maria ser.viii. **Ν**
Dñs cū maria vt sponsus cū sponsa serm.viii. **α**
Dñs cū maria vt cū suā ancilla ser.viii. **α**
Dñs cum maria vt sol cū auroza ser.ix. **α**
Dñs cum maria vt flos cum v̄ga
Dñs cum maria vt rex cū regina ser.xi **Η**
Dña angeloz est maria ser.iii. **Ο**
Dña demonū est maria. ser.iii. **Β**
Dña hoim̄ est maria ser.iii. **Θ**
Donus septem calūnarum fuit maria ser.vi. **Ο**

alphabetica

D rvi. **I** rxii. **B**
 grā marie multiplex est ser.v. **H**
 gratie ⁊ miscōie ramos qualiter extendit ser.v. **H** **O**
 grā donozum fuit in maria ser.vi **H**
 grā labiozum **I**bidem
 grā pziuilegioz ser.vi. **B** **O**
 grā premiozum ser.vi. **P**
 gratiam qualiter inuenimus. ser.v. **O**

Donestatis flores quō sunt in maria. ser.x. **H**
 humilitas est fructus marie. ser:xiii. **B**
 humilitas marie p abigael qualiter figuratur ser.xiii. **O**

Ignis consumens qualiter est christus
Ioseph qualiter plus credidit grē marie q̄ eius vtero et natu
 re ser.xv. **L**
Ingressus marie ad gloriā ser.xi. **H**
Illuminatrix est maria ser.iii. **H**
 illuminata est maria. **I**bidem.
 illuminat maria multis modis. ser.iii. **L** **M** **P**
 immensa est grā marie ser.v. **O**
 intellectu plena est maria ser.vii. **O**
 iustissima qualiter est maria. ser.viii. **I**
 iustos quō tenet maria ne cadant ser.vii. **H**

Lenitas marie ser.xiii. **O**
 lapis est christus ser.ix. **I**
 lancea est maria contra peccatum ser.ix. **S**
Lauat pedes nostros maria ser.viii. **A**
 laudare mariam qualiter hortamur **I**n plogo
 leticia eterna plena est maria ser.vii. **S**
 liberalis est ser.xiii. **H**
 lignū vite est maria ser.xiiii. **P**

5
 alphabetica.

Lignū vite habet xij fructus ibidem
 loca tria habet maria. ser. ix.
 locuta est maria septies. ser. vj.
 luminibus tribus comparatur maria ser. xi.
 luna dicitur maria ser. xi.

L
 I
 B
 R
 O

Consuetudo marie ser. xiiii. **Q** Et ser. iiii. **H**
 Mare plenum quō dicitur maria ser. iiii. **Q** Et ser. vii. **H**
 Mare amarū quomō dicitur. ser. iiii. **H**
 maria qualiter interpretatur ser. iiii. **H**
 maria quō in eternū permanet cū suo filio sermone. viii. **H**
 mater et virgo est maria ser. xi. **H**
 mater dei est ser. vi. **U** Et sermone viii. **H**
 mater omniū fidelium qualiter est maria. ser. viii. **H**
 mediatrix est maria. sermone ix. **H**
 mens pacifica videbit deum ser. ix. **H**
 misericors est maria: ser. viii. **H**
 misericordie ramos qualiter extendit ser. v. **H**
 misericordie dñi multe sunt ser. viii. **H**

Noctes et dies anni equanimitatis qualiter sunt ser. xii. **P**
 noctes et non dies habet annus severitatis ser. xii. **P**
 noctes non habet sed dies: annus benignitatis. ibidem **H**
 nomen: maria qualiter convenit huic virginī. ser. iiii. **H**
 nutritur mente famelici ser. xvi. **H**
 nox est vita peccatoris ser. ix. **U**

Odo: bonus marie ser. vii. **O** **P**
 omniū sanctorum statum perfecte habuit maria ser. vii. **O** **P**
 operari debemus contra peccatum. exemplo marie. ser. ix. **O** **P**
 opus dñi est maria quod non habet simile ser. vii. **O**
 Pacificat nobis angelos maria ser. ix. **O**

tabula.

P atens fuit in aduersis	ser. iiii.			
P atentia iustoz quō nos consolatur			ser. xv.	H A
P auper fuit maria	ser. iiii.	H		
P ax nostra chzūs est	ser. xvi.	A		
P ūissima est maria	ser. viii.			H
P lena grē est maria	ser. i.	D	zv. D	vi. I
P lena fuit sapiētia	ser. vij.	A		xiii. D
P lena fuit pietate	ser. vii.	I		H
P lena fuit v̄tutū fama	ser. vii.			O
P remia marie que sunt	ser. vi			P
P otentissima est apud deum	ser. vi			D
P riuegia septem habuit maria	ser. vi.	H		I H L
P rogressus marie in grā sine exemplo	ser. xi			O
P rofundissima est maria	ser. v.	D		A
P urissima fuit maria	ser. i.			A

Quinqz dulcissime sine ordinant in angelica salutatione

R amos grē z mie extendit maria.	ser. v	H
R egina est maria	ser. xi	A
R ex est chzūs cū maria		
R ubus incōbustus est maria	ser. ix	H

S api entissima fuit maria.	ser. viii.	D
S ācificata est in vtero	ser. xi.	B
S cōs tenet ne cadāt	ser. vii.	D
S obzia fuit maria	ser. iiii.	L
S ol iusticie oritur nobis per mariā	ser. ix.	H
S ol exurēs mōtes est chzūs	ser. ix.	D
S olē v̄rentē refrigerat maria	Ibidem	
S tella maris est maria multis rōnib ⁹	ser. iiii	H O H
S tudiofissima est maria.	ser. iiii.	I
S ponsa dei est maria	ser. viii.	O

Tempata fuit cibo z potu maria ser. iiii. L

Terebinto arbori comparat maria ser. v. **H**
Terebinti due spes sunt masculus et feia ser. v. **H**
Terre comparatur maria ser. vii. **O**
Tribus lumbis comparatur ser. xi. **α**

Te triplex est. scilicet culpe. miserie. et gehenne de quibus libera fuit maria sermone secundo **H**

Te culpe triplex est: cordis. oris et operis **Ibidem.**

Te miserie triplex: nascetur parientium et morientium. ser. ii. **Θ f g h**

Te gehenne triplex ser. ii: **H L M N**

Terba septem habuit maria ser. vi **Θ**

Tione benedictio quod marie convenit ser. xiii. **H**

Virga aaron significat maria. ser. viii. **H**

Virga fumi est incipientibus ser. x **H**

Virga lignea florida est proficientibus ser. x. **B**

Virga aurea perfectis est maria ser. x **α**

Virga regia quod est maria ser. x. **H**

Virga ferrea est demonibus ser. x **Θ**

Virga est maria quadruplicem habens florem et fructum ser. x **O**

Virga est maria quadruplicem habens florem et fructum ser. x **O**

Virgo fuit maria ser. iiii. **M N**

Virgo et mater simul fuit ser. vi. **H**

Virgo miraculose concepit ser. ix. **H**

Virginitas quod resplendit in maria ser. ix. **O**

Vtilissima nobis fuit maria ser. i. **O**

Explicit tabula

Speculum sermonū beate marie virginis super
salutatione angelica feliciter incipit

De maria gratia ple-
na domin⁹ tecum be-
nedicta tu in mulieri-
bus ⁊ benedictus fru-
ctus ventris tui **I**he-
sus christus Amen.

Audi dulcissima vgo ma-
ria. audi nona. audi mira.
audi filia ⁊ vide ⁊ inclina au-
rem tuam: audi gabrielem

nuncium illum gloriofum **V**ide fecundationis tue modū mira-
culosum. inclina aurem tuam ad consensum fructuosum. audi cer-
te quid a deo præ tibi annūciabitur: ⁊ vide quō fili⁹ dei ex te in-
carnabitur. ⁊ inclina aurem tuam spūi sancto. qui mira in te ope-
rabitur **Q**uia ergo habes aures audiendi audias / ⁊ in princi-
pio audiendorū. audi inauditam hāc salutationem **A**ue maria
grā ⁊ ce. **H**oc nomen maria non a gabriele sed a fidelīū deuo-
tione ⁊ ex spūs sancti inspiratione interpositum est **V**ltiā quoqz
clausula videlicz benedcūs fructus ventris tui. non a gabriele sa-
lutante edita. sed ab elysabeth prophetante addita est **D**icam⁹
ergo singuli. dicamus deuotissime vniuersi. **A**ue maria. ⁊ ce.
O vere gracia ⁊ venerabilis. o vere gloriofa ⁊ ammirabilis sa-
lutatio **H**ec salutatio vt ait beda quanto humane consuetudini
inaudita. tanto marie dignitati est congrua **B** **I**n hac
dulcissima salutatione sex dulcissime sententie ordinātur in qui-
bus sex ꝑmendationes siue laudes dulcissime vginis insinuant
O vere dulcis insinuatio **I**nsinuat⁹ nāqz in his. q̄ purissima
q̄ piissima. q̄ tutissima q̄ pleissima. q̄ dignissima q̄ vtilissima fuerit v-
go maria **P**urissima in qua ꝑpter culpe carentiam: piiss

sima propter misericordie vehementiam. plenissima propter gratiam
 affluentiam. tutissima propter diuinam presentiam. dignissima propter
 personae suae reuerentiam. utilissima propter plenis suae excellentiam.
Q **U**ā purissima propter culpe carentiam fuerit maria
 bene insinuat cum dicitur **H**ue **M**erito namque ei dicitur. quod ab omni ve
 pe immunissima fuit. sicut utique merem dei decuit an celmo testa
 te qui ait **D**ecebat ut illius hominis conceptio de matre puris
 sima fieret: ut ea puritate qua maior sub deo nequit intelligi vir
 go illa niteret. cui deus pater unicum filium suum quem de corde
 suo equalem sibi genuit. ita dare disponebat. ut esset unigenitus
 dei et hominis filius. **I**tem quod purissima propter misericordie vehementiam
 fuerit maria bene insinuat: cum dicitur **M**aria **I**nterpretatur enim ma
 re amarum. stella maris. illuminata vel illuminatrix. omnia **I**psa ve
 ro est mare amarum in penitentibus. quos ad amaritudines pe
 nitentie deducit. **I**tem est illuminata vel illuminatrix in proficien
 tibus. quos quasi quedam lux apprehensibilis per viam bonorum operum
 deducit et conducit. **E**st enim illuminata a deo per gratiam et gloriam. et il
 luminat deuotos suos per orationem suam. **I**tem est stella maris in
 perseverantibus quos ad salutis portum perducit. **I**tem est omnia
 in creaturis omnibus. quod per filium suum qui est dominus omnium. ipsa dominatur
 et angelis et hominibus et demonibus et creaturis vniuersis. et ideo
 maria recte nominatur propter ipsius inestimabilem pietatem. exclaimat
 ad ipsam deuotissime beatus bernardus. dicens **S**ileat misericordiam tuam be
 ata uirgo maria. qui te in suis necessitatibus fideliter inuocatum
 sibi meminerit defuisse. **D** **I**tem quod plenissima propter
 gratiam affluentiam fuerit maria bene insinuat. cum dicitur **G**ratia ple
 na **V**ere plena et plusquam plena: sicut testatur anselmus deuotissi
 me exclamans et dicens **O** femina plena et superplena gratia. de
 cuius plenitudinis habundantia respersa reuifescit omnis crea
 tura. **Q** **I**tem quod tutissima propter diuinam presentiam fuerit
 maria. bene insinuat cum dicitur **D**ominus tecum. **M**erito domi
 no presente. domino secum exente maria specialiter tutissima est. quia do
 minus pater dominus filius dominus spiritus sanctus sic secum est.
 quod ipsa ei specialiter familiarissima est. sicut patet per beatum ber
 nardum qui sic dicit **N**on tantum dominus filius tecum quem

carne tua induisti. Sed et dominus, spūs sanctus de quo concepisti, et dominus pater qui genuit quem concepisti.

H Item q̄ dignissima propter persone sue reuerētiam sue / rit maria, bene insinuat cum dicitur. **B**enedcā tu in mulieri / bus. Nequa q̄ enim persona eius posset non esse dignissima q̄ tanta benedcōne est reuerentissima, vnde iterū stupēs et exclā / mans ait ancelmus. **O** vīrgo benedcā et superbenedcā per cui⁹ / benedictionem bñdicatur omnis creatura. **N**on solū creatura a / creatore: sed etiam creator a creatura. **G** Item q̄ vtilissima / propter proles sue excellentiam fuerit maria, bñ insinuat cū dī / z benedictus fructus ventris tui. **A**d saluandum namq; mūdū / hoc vtilissima fuit q̄ ipsa fructum salutis excellētissime et potē / tissime genuit. **I**deoq; benedem deuotus ancelmus ait. **P**er / secūditatem tuam dñā mundi, mundus est redemptus, peccōr / est iustificatus, damnatus saluatus, exul reductus. **P**artus ei / tus domina mundi mundum captiuū redemit, egrum sana / uit, et mortuū suscitauit. **V**idētis ergo charissimi quomodo be / ata maria propter culpe carētiam et immunitatez, merito p̄ aue / salutarur propter miscōie vebementiam et inestimabilitatem: / merito maria vocatur, propter gratie effluentiam et immensita / tem merito gratia plena commemoratur, propter diuinam pre / sentiam et familiaritatem, merito dominus secum fore insinua / tur, propter persone sue reuerentiam et dignitatem. **M**erito be / nedicta in mulieribus nūciatur, propter proles sue excellentiaz / et vtilitatem, merito benedictus fructus ventris sui proclamatur. / **D**e his autem singulis scōm ordinem videamus

Sermo secundus

De maria gratia zcetera **A** / **C**erbū bonū et suauē psonem⁹ illō aue, quo / inciata et nūciata ē nrā redēprio ab etno ve / psonem⁹ inq; sepissime singuli, psonem⁹ duo / tissime vniuersi dicētes. **A**ue ma, zcē. **A**ue et / aue et itez aue et milies aue, ecce kīmī sicut sup

dictum est. sacratissima virgo maria ppter omnimodam culpe
 carentiam. & immunitatem. ppter omnimodam vite innocenciam & pu-
 ritatem merito p aue salutatur. merito ei in principio salutatiois
 dicitur aue. **Aue** utiqz quasi absqz ve. **Considerandum** vero est qd
 est triplex ve. a quo immunissima fuit ista cui dcm est **Aue**. Est
 enim ve culpe. ve miserie. ve gebenne **Est** inquam ve culpe ac-
 tualis. ve miserie originalis. ve pene gehemalis **De** his tribus
 ve non incongrue intelligimus. qd apocaliph viij. legitur **Audio**
 ui inquit iohes vocem vnus aquile volantis per medium celu:
 dicentis voce magna. ve. ve. ve. habitantibus in terra. **Sed** ec-
 ce quodlibz istoru trium ve multiplicatur ben per tria ve. vt sic
 simul sunt nouem ve. contra que marie rce sit dictum aue **Nam**
 tria ve culpe. tria miserie. tria gehenne sunt: pro quoz careritis
 et immunitate ipsa merito salutatur per **Aue** **U** **Primo**
 igitur charissimi p sderandum est qd triplex est ve culpe **U** **U**
 licz ve culpe cordis. ve culpe oris. ve culpe operis. **De** ista enia
 tribus ve dici potest: ve. ve. ve. habitantibus in terra. **Ve** ergo
 peccatoribus pro culpa cordis. sicut dicitur ysae xxix. **Ne** qui
 profundi estis corde. vt a dno abscondatis consiliu & ce. **Ne**
 certe profundis corde. ad malum: quia profunda corda maloz
 sunt p funde sentine diabolozum & profunda sepulchra plena se-
 toribus viciorum. **Ne** ergo eis sicut dicitur mathei xxxij. **Ve**
 vobis scribe & pharisei ypocrite. qui mundatis quod deforis e
 calicis & papsidis: intus autem pleni estis rapina & immudicia.
Pharisee cece munda pus qd intus est calicis & papsidis. vt fi-
 at & id quod deforis est mundu **Item** ibidem. **Ne** vobis scri-
 be & pharisei ypocrite: qui similes estis sepulchris dealbatis q
 aforis hoibus apparent speciosa: intus autem plena ossib⁹ mor-
 tuozu & omni spurcicia **Sic** & vos quidem aforis apparetis bo-
 minibus iusti. intus autem pleni estis ypocrisi & iiquitate. **Cer-**
 te carissimi ab isto ve immunissimu & innocencissimu fuit cor be-
 habuit & ab innocentissimo corde eius etiã pnia longe fuit **An-**
 de non enim cor marie penitere debuit. cum nunq aliquid digi-

num p̄nia admiserit. **I**deoq; mundissimum cor eius non fuit
sentina diaboli. non fuit sepulchrū vici. ymmo fuit ortus ⁊ pa-
radisus spūs sancti. iuxta illud can. quarto **O**rtus conclusus so-
ror mea sponsa ortus conclusus fons signatus. surge propera a-
mica mea. **E**missiones tue paradisus malorum punicorū cum
pomorum fructibus **V**ere vt ait hieron. **O**rtus deliciarum in
quo cōsita sunt vniuersa floꝝ genera ⁊ odoramēta v̄tutū **Q**uia
ergo maria tā immunis fuit a cordis ve. ideo merito dictus est ei
aue **I**tem ve peccōribus p culpa oris. sicut dicitur ysaiē quito.
Ne qui dicitis malū bonū. bonū malū. ponentes tenebras lucē
⁊ lucem tenebras. ponentes amarum in dulce. et dulce in ama-
rum. **N**e his ⁊ ve omnibus qui ore peccāt. quia venenū diabo-
li in ore portant. sicut in psalmo dicit **A**cuerunt linguas suas sicut
serpentes: venenum aspidum sub labiis eorum. **Q**uorum os
maledictione ⁊ amaritudine plenum est. veloces pedes eorum
ad effundēdum sanguines. **I**tem ecclās. x. **S**i mordeat serpens
in silentio. nihil eo minus habet qui occulte detrahit **C**erte ka-
rissimā ab isto ve immunissimū fuit sanctissimum os marie
Unde beatus ambrosius dicit. **N**ihil toruus in oculis marie.
nihil in verbis peccat. nihil in actu inuerecundum fuit **I**n ore igitur
sanctissime marie non fuit fel nec venenū diaboli **S**ed mel
⁊ lac spiritus sancti. iuxta illud canticorum quarto **S**auus dis-
tillans labia tua sponsa. mel ⁊ lac sub lingua tua **N**onne ma-
ria mundissimū lac sub lingua habuit. quando castissimū illud
verbum dixit. **Q**uomodo fiet istud quoniam virum non cog-
nosco? **N**onne etiam maria dulcissimū mel sub lingua habu-
it. quando mellifluū illud verbum dixit. **E**cce ancilla domini
fiat mihi scdm verbus tuū? **Q**uia ergo maria tam immunis fu-
it ab oris ve. ideo merito dictum est ei aue **D**
Item ve peccatoribus p culpa operis sicut dicit ysaias tercio.
Ne impio in malum. retributio enī manuum eius id est operū
fiet ei. **P**opulum meum exactores sui spoliauerunt ⁊ cetera.
Ne his ⁊ ve omnibus qui ope peccant. quia retributionem e-
terne dānationis expectant **O** q̄ longe charissimā a tali ve fu-
it omne opus ⁊ omnis vita marie. ppter qđ bñ btūs bernard⁹

ait. **D**ecuit reginam virginum singularis privilegio scitatis absq̄
 peccō ducere vitam: vt dum peccō mortisq̄ pareret peremptores
 ac redemptorem munus vite et iusticie omnibus obtineret. **C**
Nota q̄ dicit absq̄ omni peccato. quia absq̄ omni vtriq̄ pec-
 cato maria sic totam vitam duxit. q̄ non corde nec ore nec ope-
 re maculam peccati contraxit. vt vere ei dominus dicere possit
Tota pulchra es amica mea et macula non est in te. **S**ic non potest
 dici de illis qui non solum vna sed quasi infinitis maculis et cor-
 dis et oris et operis maculati sunt coram christi oculis: **E**t ideo
 ve illis sicut dicitur ecclesiastici secundo. **N**e duplici corde scilicet
 pro culpa cordis. et labijs scelestis. scilicet pro culpa oris. et
 manibus malefacientibus. scilicet pro culpa operis. et peccato-
 ri terram ingredienti duabus vijs propter peccatum hypocrisis
 et superstitionis et false religionis. **P**ropter omnium istorum
 peccatorum carentiam dicitur in autoritate supradicta. q̄ decuit
 it reginam virginum singularis privilegio sanctitatis absq̄ om-
 ni peccato ducere vitam. **S**ic ergo innocentissima et sanctissima
 maria fuit absq̄ ve cordis oris et operis. et ideo merito dictum est
 ei **Aue** **S**ecundo charissimi considerandum est
 q̄ maria immunis fuit non solum a triplici ve culpe actualis. scilicet
 etiam a triplici ve miserie originalis. videlicet a ve miserie nati-
 centium. a ve miserie parientium a ve miserie morientium
Ne miserie nascentium est ve fomitis nascentis infirmatis
 ve miserie parientium est ve doloris parientis cruciatu. ve mi-
 serie morientium est ve resolutionis morientis incinerantis. **D**e
 his etiam tribus ve dicit. ve ve ve habitantibus in terra **E**
Ne ḡ miserie nascentium est. ve fomitis nobis innati quo scōs
 originale corruptionem tam infirmi ad bonū et tam proni ad
 malum sumus. q̄ quilibet cum fomite natus quilibet per fomi-
 tem infirmus et plagatus dicere potest illud hieremie decimo
Ne mihi super contritione mea. pessima plaga mea. ego autem
 dixi: plane hec infirmitas mea est et portabo illam. **S**ed ben-
 non solum inest nascentibus ve infirmatis et miserie adultos
 ad peccatum inclinantis. sed etiam feditatis et culpe paruulos

ad iram obligantis. De qua apostolus ait Omnes nascimur filij ire. Certe charissimi ab isto nascentium ve fuit immunissima sanctissima natiuitas marie que non solum ab originali peccato sed etiam a fomitis miseria in quantum ad peccatum ductiuus erat sic liberata creditur per sanctificationem in utero. vt nunquam ad peccatum inclinata fuerit in hoc mundo. teste beato bernardo qui ait. Puto quod copiosior gratia sanctificationis in ea descenderit: que non solum eius ortum sanctificauerit sed vitam deinceps ab omni peccato custodierit immunem. Quia ergo natiuitas marie immunissima fuit ab isto ve. ideo pre merito dictum est ei aue.

O Item ve miserie parientium est illud originalis maledictionis ve. de quo dictum est eue In dolore paries filios tuos De hoc ve plerisque pregnatibus dici potest generaliter. quod dominus de quibusdam pregnatibus dicit spiritus mathei. xxiiij. Ne pregnantibus et nutrientibus in illis diebus Quod immunis charissimi ab isto parientium ve fuit pregnans et pariens benedictissimus uterus beatissime marie. teste augustino qui ait Quod beata mater ista est que sine contaminatione concepit. et sine dolore peperit medicinam. Quia ergo maria tam immunis fuit ab isto parientium ve. ideo merito dictum est ei aue

H Item ve miserie morientium est. ve incinerationis. quod homini inflictum est quando peccanti dicitur est Puluis es et in puluerem reuerteris Unde tam de ve morientium quam de ve nascentium bene intelligi potest quod dicitur Eccl. xli. Ne vobis viri impij qui dereliquisti legem domini altissimi et si nati fueritis in maledictione nascentium. Et si mortui fueritis in maledictione morientium erit pars vestra Certe charissimi tam pijs quam impijs nascuntur in maledictione fomitis. et mortui erunt in maledictione pulueris. et tamen de solis impijs ve vtriusque maledictionis. non inconuenienter hic inculcatur eo quod ipsis et fomes periculosior et incineratio odiosior esse videatur. Est enim iniustis miseria fomitis nocuior. et memoria incinerationis amarior quam iustis Certe charissimi ab isto incinerationis ve immunissimum fuit sanctissimum corpus marie. Hoc enim corpus

est archa sanctissima dei quam decuit non putrefieri. sed ad in-
 star filii sui ante omnem putrefactionem suscitari. **U**nde tamē
 filio q̄ de matre notabiliter ait propheta **S**urge dñe in requi-
 em tuam. tu ⁊ archa scificationis tue **H**ec arba de lignis impu-
 tribilibus facta est. quia caro marie nequa q̄ vt credimus putre-
 facta est **I**deoz bene b. **A**ugustinus ait **T**am preclarum coz-
 pus dignius est celum seruare q̄ terrā. tantāqz dignitatē ⁊ inte-
 gritatem merito incorruptionis non putredinis ulla resolutio
 sequitur. **S**ic ergo maria eo modo quo dictum est immunis fuit
 a nascētium ve. immunis a parietium ve. immunis a morientium
 ve. ⁊ ideo merito dictum est ei aue **E** **T**ercio k̄m̄ con-
 siderandū est. q̄ maria immunis fuit. non solum a triplici ve cul-
 pe actualis. non solū a triplici ve miserie originalis. sed etiam a
 triplici ve pene gehennalis. **H**oc triplex ve consistit in penarum
 magnitudine multitudīne longitudine **N**e ergo damnaris pa-
 riter ⁊ dāmnādis **V**e in quā ppter magnitudinē ⁊ ve propter
 multitudinē. ve propter longitudinē tormentorum. **D**e his
 etiam tribus ve dici potest ve ve ve. habitantib⁹ in terra **V**e er-
 go gehenne consistit in penarum magnitudie **D**e hoc ve bene
 dicitur ezechielis xxiiii. **T**e ciuitati sanguinū. cui⁹ ego grādes
 faciam pyram ꝛc. **C**iuitas sanguinū est collectio hoīm impio-
 rum. cuius grandis erit pyra in grandi concrematione dāmnā-
 dorum. **C**erte charissimī ab isto grandi ve magnarū penarum
 infernalium immunissima fuit anima marie propter magnitu-
 dinem gratie sue ⁊ glorie. **Q**ui contra grandem dānandorum
 pirā in inferno. iam deus pparauerat ab eterno. ⁊ grandē grati-
 am in mundo. ⁊ grādem gloriā in celo. vt sicut fuit grandis in
 merito. etiam ita grandis essz in premio **V**nde ipsa est thronus
 ille grādis de quo dicitur regum x. **S**ecit rex salomon thronus
 de eboze grādem. **T**hronus veri salomonis est maria. grādis
 omnino in grā ⁊ in glā. ⁊ ppter **B**b. bern. ait. **Q**antum grē in
 terris maria adeptā est. pre ceteris. tantū in celis obrinuit glori-
 e singularis **Q**uia ergo maria tā immunissima fuit ab isto ppi-
 mo gehenne ve. ideo merito dictum est ei aue **M** **I**tes;
 ve gehēne consistit nō solū in pene magnitudine. sed etiā in penar

rū multitudine. **U**n̄ ysaie iii. dicitur **N**e anime eorum quoniam
 reddita sunt eis mala: pluraliter dicit mala. quia plura: ymmo
 plurima mala malis redduntur in gehenna. **C**erte charissimi ab
 isto ve multitudinis tormentorum immunissima fuit aīa marie
 propter multitudinem meritorū suorum. cui p̄tra multa dānato
 rum mala in inferno iam deus preparauit multa bona in celis.
 ita vt nullus angelus. nullusq; sanctus ei equari possit in multi
 tudine ⁊ congregatione bonorū celestiuꝝ. iuxta illud puerbioꝝ
 xxxi. **M**ulte filie congregauerunt diuicias. tu sola supergressa
 es vniuersas. **S**i filias istas intelligimus aīas scās. vel intelligē
 tias āgelicas. **N**unquid non supergressa est maria omnium earū spū
 ales diuicias. **N**unquid non supergressa est diuicias v̄ginum.
 confessorum martirū apostolo ⁊ prophetarum patriarcharum
 angelorū. **Q**uid enim de diuiciis oīm horū sibi defuit. cū ipā
 sit primitiua v̄ginūꝝ. speculum confessorum. rosa martirum. re
 gium apostolorum. oraculum prophetarū. filia patriarcharū.
 defuerit audī. **H**ic enim hieronimus **S**i diligentius mariā af
 picias. nihil v̄tutis est nihil speciositatis est. nihil cādoris ⁊ glo
 rię. quod ex ea non resplendeat. **Q**uia ergo maria tam immūis
 fuit a secundo gehenne ve. ideo merito dictum est ei' aue. **Q**
Item ve gehenne. non solū in magnitudine. non solum in mul
 titudine sed etiā in lōgitudine siue p̄petuitate penarū p̄sistit. vñ i
 canonica iude dicit **N**e illis qui in viam cayn abierunt ⁊ errore
 balaam mercede effusi sunt. et contradicōne chore perierunt. et
 post pauca sequitur. quib; procella tenebrarum conseruata est i
 eternū. **N**ota qd dicit in eternū. **E**t pensa quanta sit illa penaz
 ⁊ tenebrarū longitudo. que finem non accipit in eternū. **C**erte
 charissimi ab isto longissimo ve gehenne fuit immunissima aīa
 marie propter longitudinē grē sue ⁊ glorie id est meritorū: in suo
 r̄m ⁊ premioꝝ: cui contra eternas tenebras in inferno. iā do
 min⁹ preparauit eternaz lucē in celo vt sicut aīa peccatrix sedes
 est diaboli miserabiliter tenebrosa in eternū: ita maria mediatrix
 dei ⁊ hominū sedes christi sic mirabiliter luminosa in eternum.
 iuxta illud psalmi **T**hronus eius sicut sol in cōspēu meo. ⁊ sicut

luna perfecta in eternum ⁊ testis in celo fidelis **S**ic ergo beatis-
sima virgo maria immunis fuit a triplici gebenne ve ymmo im-
munis a predictis nomen ve. ⁊ ideo merito dcm̄ est ei aue **N**os
igitur nunc charissimi omnes ei dicamus aue. omnesq; oremus.
vt ipsa. ppter dulcissimū suū aue nos oret liberari ab om̄i ve.
p̄ dominū nostrū ihesum christū filiū suū. qui cū patre ⁊ spū sc̄o
vuit ⁊ regnat deus. p̄ omnia secula sclōz **A**men.

Sermo Tercius.

De maria ⁊ cetera

A

Ostensum est superius quō maria ppter puri-
simam vite sue innocentiam merito p̄ aue salu-
tatur **N**unc ostendendum est quō ppter suā pe-
tatem viscerocissima merito maria vocatur

Aue maria **H**oc nomē maria sicut dcm̄ ē su-
pra. non angelus sed deuotio interposuit fidelū **D**e hoc nomē
bt̄us enāgelista lucas signāter ait. **E**t nomē v̄ginis maria **H**oc
nomen festiuū. nomen dulcissimū. nomē scissimū. nomen digni-
simū. tam dignissime. tam dulcissime tam scissime virgini uenie-
tissime est impositū **M**aria enim amarū mare. maria stella ma-
ris: maria illuminata vel illūiatrix. maria domina interpretatur.
Maria enim est amarū mare demonibus. stella maris hōibus
illuminata vel illūiatrix angelicis spiritibus. dñā creaturis om-
nibus. **M**aria in quā est demonibus amarū mare spūaliē **M**a-
ria hōib⁹ est stella maris officialiter **M**aria āgelis est illūiatrix
eternaliter **M**aria creaturis oib⁹ est dñā vniuersaliter **C**
Considerandū ergo est q̄ maria interpretatur amara mare. hoc
optime ei competit p̄tra diabolū **S**⁹ nota quō maria sit mare.
⁊ quomō sit amara. ⁊ quō simul sit mare amarum **M**aria ē ma-
re grā affluendo. maria est amara filio compatiendo **M**aria ē
amarū mare diabolū submergendo **M**aria vtiq; est mare pp-
ter affluentem spūs sci repletionem **M**aria est amara p̄ affligē-
tem se filiū sui compassionem **M**aria est mare amarū p̄ submer-

gentem diaboli suffocationem **Q**uando primo considerandum
 kñi q̄ maria dicit mare p̄ affluentiã & copiã grãz **U**n̄ scriptũ est
 ecclã. j. **D**ia flũia intrat mare **F**lũia sũt karismata spũs. vñ ioh̄
 vii. **Q**ui credit in me sicut dicit scriptura. flũia de v̄tre ei⁹ flu-
 ent aq̄ue viue. hoc at̄ dixit de spũ quem accepturi erãt credẽtes
 in eũ **D**ia ergo flũia intrãt mare. dũ oĩã scõz karismata intrãt
 in mariã **F**lũia eni gr̄ angelozũ intrant in mariã **F**lũia gr̄ pri-
 archaz intrãt in mariã. flũia gr̄ p̄phetaz intrant in mariã
Flũia gr̄ apłozũ intrant in mariã **F**lũia gr̄ marturũ intrãt in ma-
 riam **F**lũia gr̄ p̄fessorũ intrant in mariã **F**lũia gr̄ v̄ginũ
 intrant in mariã **D**ia ergo flũia intrãt in mariã. i. oēs gr̄ in-
 trant in mariã **U**n̄ ip̄ã optime dicere p̄t. ecclã. xxiiij. **I**n me o-
 nis gr̄ã vite et veritatis. in me omnis spes vite et virtutis **Q**uid
 mirum si omis gr̄ã in mariã confluit. p̄ quam tãta gr̄ã ad om-
 nes deflucit **E**t enim bt̄s augustinus **G**r̄ã es plena o maria
 quam apud domũz inuenisti. & hãc per totum mũdũ diffu-
 dere meruisti **D** **S**ecũdo considerandum kñi q̄ maria
 in passione filii sui valde amara fuit. qñ suã ipsius aiã dolo-
 ris gladius pertransiuit **U**nde ipsa bene dicere potuit illud
Ruth primo **N**on voceris me noemi id est pulchram. sed voca-
 te me mara. hoc est amaram quia valde amaritudine repleuit
 me omnipotens. **A**mara fuit noemi. quia duo filii sui fuerunt
 mortui. **N**oemi pulchra et amara significat mariã: pulcher-
 rimã quidem per sancti spiritus sanctificationem. amaram p̄
 filii sui passionem **D**uo autem filii marie. sunt homo deus & ho-
 mo purus **U**nus eni⁹ corporaliter. alterius vere spiritualiter
 mater est maria. **U**nde beatus bernardus ait. **T**u mater re-
 gis. tu mater exulis **T**u mater rei. **T**u mater iudicis. **T**u ma-
 ter dei et hominis. cum sis vtriusq̄ mater. discordiam inter fili-
 os sustinere nequis. **I**deoq̄ bene exclamans etiam beatus
Ancelmus ait. **O** beata fiducia. o tutũ refugium nostrum. ma-
 ter dei et mater nostra **I**sti duo filii marie ambo mortui fuerũt
 in christi passione. vnus corpore et alter mente **U**nus crucis a-
 cerbitate. alter mentis infidelitate. **E**t ideo viscera marie val-
 de repleta fuerunt amaritudine **S**icut etiam beatus augustin⁹

testatur dicens **M**aria inquit pia mater immani dolore eiusdem
 pectora delicata ptundens. ita ipsius viscera omniaq; fatigauerat
 membra: vt incessu deficiens vix puenire potuisset ad christi
 funus **V**ides modo quod maria sit mare plena gratia spūs sancti.
Vides secūdo quomodo maria sit amara p morte filii sui
Tercio considerandū est charissimi q; maria est mare ama
 rum dyabolo z angelis eius. per ipsam oppressis: quemadmo
 dum mare rubrum fuit egiptijs in ipso submersis. de quibus di
 citur **Exod. xv.** Reduxit super eos dominus aquas maris
 q; amarum fuit hoc mare egiptijs. o q; amara est z timenda hec
 maria demoniis **Lū bern.** ait **N**on sic timent hostes visibiles
 quamlibet castrorū multitudinem copiosam. sicut aeree potest
 tates marie vocabulum. pōcinium z exemplū. fluunt z pereunt
 sicut cera a facie ignis. vbicūq; inveniūt crebrā huius nominis
 Inuocationē. deuorā recordationem. sollicitā imitationem **Sic**
 ergo vides charissime quomō maria est mare ppter affluentia
 sue repletionis. quō est amara propter compassionē dñice pas
 sionis quō est maria amarum mare. propter potentiam diaboli
 ce submersionis **C**onsequenter considerandū est
 quō maria interpretatur stella maris. hoc optime conuenit ma
 rie que officium gerit stelle marine. **L**egitur enim z verum ē q;
 nautarū mos est vt cum in aliquam terrā navigare disponunt.
 vnū sydus eligunt. cuius signo luceq; radiante. in eam quā desi
 derant partem post sine errore adduci se sperant **T**ale certe est
 officium stelle nrē marie. que nauigantes p mare mundi. in ma
 ri innocentie vel penitētie dirigit ad litus celestis patrie. prop
 ter hoc bene innocentius ait sic. **Q**uib; auxiliis pnt naues nrē
 inter tot picula pertransire vsq; ad litus patrie. **C**erte inquit p
 duo scz per lignuz z stellam. i. per fidem crucis. z virtutem lucis
 quam peperit nobis maris stella maria **B**ene autem maria stel
 le maris comparatur propter puritatem propter radiositate[m].
 z propter vtilitatem **M**aria enim est stella purissima. stella ra
 diosissima. stella vtilissima **M**aria enim est stella purissima. pu
 rissime viuendo **M**aria est stella radiosissima. radium et erruā
 pariendo **M**aria est stella vtilissima. ad litus patrie dirigit bo

O **P**rimo igitur considera charissime quod maria est stella purissima. sine peccato purissime viuendo. Unde de ipsa dici potest. sapientie vii. Est enim speciosior sole. et super omnem dispone stellarum luci comparata inuenitur prior. Quidam hic legunt prior quidam purior. Unumquodque vero stelle nostre marie comparat. Maria enim prior id est potior siue dignior. maria etiam purior est sole. et stellis et luce. quia tam dignitate quam puritate soles et stellas et omnem lucem superat corporalem ymmo etiam spirituale videlicet angelicam creaturam de qua dicitur genesis prior. Dimisit deus lucem a tenebris. id est angelos stantes a cadentibus. Hac utique luce angelica prior et purior est maria. prior dignitate. purior sanctitate. Unde anselmus exclamans ait. O tu benedicta super mulieres. que angelos vincis puritate. sanctos superas pietate. Uides modo quomodo maria sit stella purissima purissime viuendo.

H **S**cdo considerandum est charissimi quod maria est stella radiosissima radii eterni emittendo dei scilicet filium pariendo. Ipsa enim est stella de qua dicitur numeri xxiiii. Orietur stella ex iacob et consurget virga de israhel et pcutiet duces moab. vastabitque omnes filios seth. Virga ista est dei filius. qui stelle nostre marie est radii. Radius utique de quo canitur. Sicut sydus radii profert virgo filium. pari forma. Neque sydus radio neque mater filio fit corrupta. De quo etiam bernardus ait. Nec syderi radius suam minuit claritatem. nec virginis filius suam integritatem. O vere beatissima o vere radiosissima stella maria. cuius radius non solum mundum: sed etiam celum. ymmo etiam infernum penetrat. Sicut Berni. ait. Ipse est preclara et eximia stella ex iacob orta. cuius radius vniuersum orbem illuminat. cuius splendor etiam prefulget in supernis et inferna penetrat. vides modo quomodo maria est stella purissima purissime viuendo. vides modo quomodo maria sit stella radiosissima dei filium pariendo.

I **T**ercio vide et considera charissime quod maria est stella utilissima nos ad patriam celestem dirigendo. ymmo deducendo nos per mare huius seculi ad gratiam filii sui tempore ad portum paradisi. vnde ipsa est stella illa clarissima fulgens tres milia passuum ad christum rectissime ducens. Maria certe est stella que i

fluctib' pñtis vite valde est nec'aria **U**n' bern'. **N**e auertas oculos tuos a fulgore huius sideris. si non vis obrui pcellis. **S**i in surgunt venti temptationū si incurrūt scapulos tribulationū. respice stellam inuoca mariā **I**gitur kñene in mari hui' mūdi d' mergaris stellā sequaris. mariā imiteris **S**ecurissimū enim ē ipsam sequi. sicut idem brūs bern'. testatur dicēs. ipām sequēs non deuies. ipām rogās nō desperas. ipāz cogitās. nō erras. ipā tenēte non corruis. ipā ptegente non metuis. ipā duce nō fugigaris. ipā ppicia puenis. z sic in temetipō experiris q' merito dcm sit **E**t nomen v'ginis maria. i. maris stella **S**ic ergo vides quō maria ē stella purissima a peccō. stella radiosissima a filio. stella vtilissima in mundo **R** **H**is v'is considerādū est quō maria etiam interpretatur illūiatrix vel illūiata **H**oc similiter competit tāte v'gini que mirabiliter illūiata est p pñtiā dñi in xra illud apocal. xviii. **V**idi aliū āgelum descēdentem de celo bñtem ptātem magnā. z terra illūiata est a glā ei'. **F**ili' dei est angel' magni z filii. terra vō a glā filii dei illūiata est maria. q' sicut illūiata fuit a grā ei' in mūdo. ita illūiata nūc est a glā ei' in celo. vt sic illuminata fieret illūiatrix in mundo z in celo. ppter qd' considerandum est q' maria illūiata a deo illūiatrix est mūdi z celi. p exempla p bñficia z premia. **I**llūiatrix in quā p exempla vite sue z p bñficia mie sue. z illūiatrix p premia glē sue ē maria.

L **P**rimo g' considerādū est charissime q' maria est illuminatrix plurimozū p exempla lucidissime vite sue **I**pā enim est cuius vita glōsa lucem dedit sclo **I**pfa est cuius vita in cunctas illustrat ecclās **I**pfa omnino est lucerna ecclie ad hoc a deo illuminata vt p ipsam inter tenebras hui' mūdi illūiaretur ecclā **O**ret ergo ecclā oret fidelis aiā z dicat. **D**ñ tu illuminas lucernam meā dñe: deus meus illūia tenebras meas **H**anc vō nūmarū nostrarū illuminando fugat z fugauit **H**oc intuens beatus bernardus ait **O** maria tu virtutum tribia domin' inditarū magnificis exemplis ad imitationem tuam nos pronoces. **S**icq' noctem nostram illumines. **Q**ui enim vias tuas insecutus fuerit non ambulat in tenebris. sed habebit

lumen vite. **V**ides modo quomodo maria sit illūiatrix mundi per exemplum lucidissime vite sue.

Q Secundo considera charissime quod maria est illuminatrix mundi per beneficia lucidissime vite sue. per quam multi in nocte huius mundi illuminati sunt spūaliter. sicut quandoque filii israel per columnā ignis illuminati sunt corporaliter. **I**uxta illud psalmi. **D**eduxit eos in nube diei. et tota nocte in illuminatione ignis. **M**aria nobis est columna nubis. quia tanquam nubes nos protegit ab estu diuine indignationis. protegit etiam ab estu diabole temptationis. **S**icut item dicitur in psalmo.

Expandit nubem in protectionem eorum. **M**aria quoque columna est ignis illuminans nos: immo certe illuminans mundum multis misericordie sue beneficiis. **Q**uid enim nos miseri. quid nos ob tenebrati in nocte huius seculi faceremus. si tam lucidam lucernam si tam luminosam columnam non haberemus? **Q**uid enim totus mundus valeret. si solem non haberet? **P**ropter hoc ait beatus. **T**olle corpus hoc solare quod illuminat mundum. ubi dicitur: tolle mariam hanc maris stellam: quid in si caligo inuoluens et umbra mortis ac depressissime tenebre relinquuntur. **V**ides modo quomodo maria est illuminatrix per lucidissimam vitam suam. **V**ides secundo quomodo ipsa est illuminatrix per lucidissimam vitam suam.

Q Tercio considera charissime quod maria est illūiatrix per lucidissimam gloriam suam. qua per omnia illuminat celum sicut sol mundum. **I**uxta illud ecclesiastici. **S**ol illuminans per omnia respexit. et gloria domini plenus est opus eius. **S**ol illuminans est maria que est plena gratia ut luna per gratiam. electa ut sol per gloriam. **G**loria vero domini plenus est opus eius. **O**pus domini excellentissimum est maria. hoc opus sicut plenus fuit gratia domini mundo. sic plenus est gloria domini in celo. **S**icut sol ergo illuminans maria in gloria sua rutilans per omnia respicit: quod per omnes angelos. et per omnes sanctos glorie sue illuminationem extendit. **Q**uid mirum si marie puritas totum illuminat celum. que etiam totum illustrat mundum. **A**it enim beatus. **M**arie puritas totus illustratur orbis. et ipsa iam celestis patria clarius rutilat virgine lampadis irradiata fulgore. **S**ic ergo vides quomodo illuminatrix per vitam suam lucidissimam. illuminatrix per vitam suam largissimam vel clarissimam. illuminatrix per gloriam suam fulgidis.

sima est maria **¶** In assumptione bte marie vginis. Claritas
 celi z decor z gaudium valde augmentata sunt **O** Post
 predca omnia psiderandū est q maria interpretatur dña. hoc q
 pe optime competit tante imperatrici. que reuera e domina ce
 lestium terrestrium z inferioz **D**ña in qua angeloz. dña homi
 dña demonū **D**ña vtiqz in celo. domina in mūdo. dña in infer
 no **P** **P**rimo ergo considera charissime q maria est
 dña angeloz ipsa enim est signata in dña hester regina. de qua
 legitur q super vnam famulam suam deliciose nitebatur altera
 autem famula sequebatur dnām. defluentia in humū vestimēta
 sustentans. **P**er dnām hester reginam. intellige dnām mariā
 reginam **D**ue famule quarū domina est regina maria. sunt au
 gelica z humana natura. **O** q gaudendum est nobis miseria ho
 minibus q angeli dnām z dnām habent ex hominibus **V**erissi
 me em angelozum dña est maria **V**s iheronim^o ipsam alloquē
 ait. **S**i te celum vocem altiores. si matrem gentium. precedis. si
 dominam angelozum nomincm per omnia esse. pbaris **S**i for
 mam dei appellem digna existis **A**nima vero christiana vna
 tura humana est famula que dnām suam mariam sequitur i mū
 do. sequitur certe colligens vestimenta domine sue colligens v
 tutes z exempla marie. intelligentia vero angelica est familia sua
 super quam maria domina sua iunitur in celo. **I**unitur cer
 te tanq familiarissima se angelis deliciando **I**unitur quoz tā
 q plenissima se cum sua plenitudine omnibus angelis commu
 nicando **I**unitur etiam tanq potentissima angelis imperādo
Omnibus enim angelis maria iunitur suo imperio. **¶** In ang^o
 ait. **M**ychael dux z pnteps milicie celestis cū omnibus spiri
 tibus amministratoris tuis vgo parer preceptis in defendēdo
 in corpore. z in suscipiendis de corpe atābus fidelium speāliter
 tibi dña die ac nocte se commēdātium **V**ides modo quomodo
 maria est domina angelozū in celo **O** **S**cdo confide
 ra charissime q maria est dña hominū in mundo: **D**e hac dña
 in psalmo dicitur **S**icut oculi ancille in manibus dne sue etc.
Ancilla domine marie est quelibet aiā fidelis: ymmo etiam ec
 clesia vniuersalis **O**culi bui⁹ acille in manib⁹ dne sue semper de

bent esse qz oculi ecclesie oculi oim nr̄m ad man^o marie sp̄ debēt
 respicere vt p̄ manus eius aliqd̄ boni accipiam^o z per manuse^o
 quicquid boni agim^o dño offeramus. p̄ man^o enim hui^o dñe ha
 bemus quicqd̄ boni possidemus. testante bern. qui ait **N**ihil
 nos deus habere voluit. qđ p̄ marie man^o nō trāserit. **P**er ma
 nus em̄ hui^o dñe offerre deo debem^o quicquid boni agim^o. que
 admodū b. bern. hortat dicēs **M**odicum illđ quod offerre dñi
 deras gratissimis illis z om̄i acceptione dignissimis marie mai
 bus tradere cura. si non vis retinere repulsam: **B**n̄ nobis k̄me
 bñ nobis q̄ talem dñaz habem^o que man^o tā liberales habz ad
 nos z tam p̄potens est apud filiū super nos vt securi ad ip̄am p̄
 fugere possimus oēs **L**ñ deuotissimus ei^o ancelm^o ait. domia
 magna cui gr̄as agit contio leta iustozū ad quam territa fugit.
 turba reoz. ad te p̄potens z misericors dña ego pccōz anxius
 p̄fugio **V**ides modo quō maria dña est angelozū in celo. vids
 scđo quō maria est dña hoim̄ in mundo **R** **T**ercio cō
 sidera charissime quō maria est dña demonū in inferno tam po
 tenter eis dñans. vt etiā de ipsa accipi possit illud ps. **V**irgā vir
 tutis tue emittet dñs ex syō. dñare in medio inimicoz tuoz. v̄
 ga vtutis est maria **I**psa est virga aarō florida p̄ v̄ginitatē. fruc
 tifera p̄ fecunditatem. **I**pā quoz ē v̄ga de q̄ d̄z ysa. xi. **E**grediet̄
 v̄ga de radice yesse zc. **N**ec v̄ga v̄go maria v̄ga vtutis est cōtra
 inimicos infernales. quib^o magna vtute dn̄atur **E**t iō dn̄a taz
 magna z dña tam magne vtutis merito a nobis laudatur **E**xē
 rito a nobis exoratur vt nos p̄tra inimicos nr̄os tueatur **E**xē
 plum dat nobis ācelm^o qui tantam dñam alloquens ait **T**e do
 mina magna z valde magna te vult cor meū amare. te cupit os
 meum laudare. te desiderat venerari mēs mea. te affectat exo
 rare aiā mea. quia tuitioni tue se commendat tota subst̄tia me
 a **S** **S**ic ergo vides quomō maria est dña angelozum
 in celo. domina hominuz in mūdo domina demonū in inferno.
Vides etiam ex predictis q̄ maria mare amarū. maria maris
 stella. maria illuminata vel illūiatrix. maria dn̄a p̄ueniēissime
 interpretatur **M**aria enim mare amarum est demonibus puer

Sermo

sis. **M**aria stella maris est hominibus conuersis. **M**aria illu-
minatrix est angelis non auersis. **M**aria dñā est creaturis vni-
uersis. **O**remus ergo k̄m̄i orem⁹ mariā. orem⁹ deuotissime et di-
camus. **E**ya mare amaz maria. adiuua nos. vt in vera p̄ntā ro-
taliter amaricemur. **E**ya stella maris maria adiuua nos. vt per
mare hui⁹ seculi sp̄ualiter rectificemur. **E**ya illūiatrix maria ad-
iuua nos. vt in glā eternaliter illuminemur. **E**ya dñā maria ad-
iua nos vt sub tua dñatione finaliter gubernemur p̄ dñm. n.
Iesum c̄ristū filium tuum. Amen.

Sermo quartus.

De maria etē

M

Nomen istud affectuosū et dulcissimū. nomē
istud gloriozum et vtilissimū. nomē istud graci-
osissimū et dignissimū optime uenit b̄tē v̄gini
m̄ri dñi. cōuenientissime enī v̄go tam pia vo-
cata est maria. **I**p̄a enim est maria q̄ et oī victo-
caruit et omni v̄tute claruit. **P**ropter primū dixit ei āgelus. **A**-
ne. i. sine ve ois culpe vt supra visum est. p̄pter sc̄ōz dixit ei. grā
plena. i. omni v̄tute. **I**psa in quā est maria q̄ a septez viciis capi-
talibus fuit immunissima. et v̄tutibus eis p̄trarijs fuit munitissima.
Maria enim p̄tra sup̄biam fuit p̄fūdissima p̄ hu-
militatē. **M**aria p̄tra inuidiā affectuosissima p̄ caritatē. **M**aria
p̄tra irā mansuetissima p̄ lenitatē. **M**aria p̄tra accidiā indefe-
sissima p̄ sedulitatē. maria p̄tra avariciā tenuissima p̄ paupertatem.
maria p̄tra gulā tempatissima p̄ sobrietatem. maria p̄tra luxuriā
castissima p̄ v̄ginitatem fuit. **H**ec omnia ex illis scripturis colli-
gere possum⁹. in quib⁹ nomen marie expressum inuenimus.
Primo vide k̄m̄e q̄ maria apud se. p̄fundissima fuit p̄ hu-
militatem. **I**psa enim est maria de qua dicitur luce primo. dix-
it autem maria. **E**cce ancilla dñi. o mira et profunda humilitas
marie. **E**cce mariam angelus alloquitur. **M**aria grā plena di-
citur. marie sup̄uentio sp̄s sc̄i. p̄mittitur. maria in matrem dei
assumitur. maria iam omnibus creaturis añ ponitur. **M**aria

iam dñi celi & terre efficitur. & pro his omnibz nulla supbia ex-
 tollit s; in his oibz mira hūilitate depzimit dices **E**cce ācil. d.
 non dixit. ecce mat dñi. nō dixit ecce dñā mūdi sed ec. ācil. dñi.
 ppt hoc bñ ait beda sic. maria nequa q̄ donis celestibz quasi a
 se bec cēt se extulit s; vt magis magisq̄ donis esset apta diuinis
 in custodia hūilitatis gressum mētis fixit āgelo mōdens. ecce ā-
 cilla. d. **H**oc est p̄tra multos q̄ in p̄speris & honorib⁹ qui in gra-
 tis & v̄tutibz non hūiliantur cū maria & cū cb̄d. s; intumescūt
 cū eua & lucifero **S**z certe marie hūilitas n̄ solū in v̄bo sed
 in scō declarat **N**on solū in v̄bo regalis r̄n̄sionis s; etiam i scō
 legalis purgationis **N**on solū in v̄bo in quo se hūiliauit t̄q̄
 spontaneam amministrazione. s; etiā in scō in quo se hūiliauit
 t̄q̄ ream & peccatricē ip̄a enī est maria de qua d̄r luce sc̄do. post
 q̄ implete sunt dies purgationis marie & c̄: id ē dies purificati-
 onis quib⁹ p̄ xl. dies ab ingressu templi abstinuit. quāuis lex il-
 la p̄tra illas solas data fuerit que de virili semine p̄ciperēt. ip̄a
 vero non p̄ceperat de seie virili s; sola v̄tute sp̄s sc̄i. & ideo non
 erat subiecta illi legi sed tñ voluit seruare illud statutum. vt in
 omnibus daret nobis humilitatis exemplū. **D**ura & infelix
 superbia. o superbia & infelix duricia peccatoris. **E**cce maria
 sine omni peccato legem subiit purgationis. & tu miser plenus
 peccatis non vis legem subire satisfactionis **S**
Secundo vide charissime q̄ maria effectuosissima fuit per ca-
 ritatem. ipsa enim est maria de qua dicitur luce p̄rio. **E**xur-
 gens maria abiit in mōrana cū festinatione in ciuitate inde & in-
 trauit in domū zacharie & salutanit elyzabeth **A**biit ergo vt vi-
 sitaret vt saluaret vt ministraret elyzabeth **V**ide quomodo il-
 la visitatio marie plena fuit charitate **I**n descrip-
 tione enim illius visitationis maria quater noīatur in quo cha-
 ritas marie ad deum & ad proximū plen⁹ declarat **C**haritas
 proximi debet haberi & foueri corde ore & opere **M**aria autē
 charitatem proximi habebat in corde. & propter hoc dicitur q̄
 exurgens maria abiit in montana cū festinatione **Q**uid ei eaz
 ad officium charitatis cogebat festinare nisi charitas q̄ in corde
 e⁹ seruebat. **R**egim⁹ q̄ pastores venerūt festinates ad p̄sepium

et quod maria abiit cum festinatione ad obsequium. et quod zacheus festi-
 nans descendit ad hospitandum dominum. **I**tem reges se-
 rinanter venerunt ad christum in bethleem natus. **U**te ve ergo tar-
 dis ad opera charitatis. Item maria charitatem proximi in ore
 fouebat ipsa enim est de qua ibidem dicitur. **E**t factum est ut au-
 dit salutationem marie elysabeth: exultauit in fas in vtero eius
 et repleta est spiritu sancto elysabeth. et exclamauit voce magna et die-
 it ad mariam. **B**enedicam tu inter mulieres et benedictus fructus
 ventris tui. **C**haritas enim proximi salutationibus et alijs chari-
 tatiuis collocutionibus semper fouenda est vide et angelus saluta-
 uit maria. **M**aria salutauit elysabeth. filius marie salutauit
 marias redeuntes de sepulchro dicens illis auete. **U**te ergo il-
 lis. qui propter odium salutationem proximo negant. ve etiam illis
 qui dolose proximum salutant: sicut iudas cum dixit. **A**ue rabbi.
O quod dulciter maria salutare nouit. **O** quod digneris nos pro gra-
 tiam tuam salutare. **E**t certe ipsa nos libenter salutatur beneficio
 et consolatione. si nos eam frequenter salutemus seruitio et or-
 ratione. libenter nos salutatur cum gratia si nos eam libenter salute-
 mus cum. **A**ue maria. **I**tem maria charitatem proximi
 non solum corde habebat. non solum ore fouebat. sed etiam ope-
 re exercebat. **I**psa enim est maria de qua etiam ibidem dicitur.
Mansit autem maria cum illa quasi mensibus tribus. mansit vniuersis
 pro ministerio et consolatione elysabeth vniuersis abrosius. **Q**uia pro
 officium venerat: officio inherebat. **S**icut et maria sicut
 in omnibus charitatem habuit ad proximum. ita et super omnia chari-
 tatem habuit ad deum. ipsa enim est maria de qua ibidem dicitur. **E**t
 ait maria. **M**agnificat animam meam dominum. **E**t exultauit spiritus meus in
 deo saluari meo. **A**nimam quod amat. hoc magnificat. et in hoc ex-
 ultat. idcirco anima marie deum decentissime magnificauit. et
 in deo feruentissime exultauit. quia deum excellentissime ama-
 uit. de cuius amore bonum verbum dicit hugo. **Q**uia inquit
 amor spiritus sancti in corde eius singulariter ardebat. idcirco in
 carne eius spiritus sancti mirabilia faciebat. **H**oc **T**er-
 cio vide charissime quod maria mansuetissima fuit pro lenitate. pa-
 tētissima fuit: protra omnem aduersitatem. **I**psa enim est maria illa quae syme-

on sic alloquebatur. sicut dicitur luce scdo **E**t dixit ad mariam
 mrem eius **E**cce positus est hic in ruinam & in resurrectionem
 multoz in israhel. & in signū cui contradicetur **E**t tuam ipsā
 animam pertransibit gladius **H**ic gladius acutissimam filii sui pas
 sionem siue mortem significat **G**ladius corporalis aiām nec occi
 dere pōt nec vulnerare. **S**ic acutissima christi passio licet aiām
 marie per compassionem pertransiuerit. ipsam tamen nec p odi
 nm occidit nec per impatientiam vuluerat. maria enim inter
 fectores filij sui nūq̄ odiuit **N**unq̄ contra eos impatiens fuit.
Nam si alij martires patientissimi fuerunt in martirio suo cor
 porali. quātomagis martir nrā maria in martirio suo spūali. de
 cuius nobili martirio **H**eronim⁹ ait **Q**uia spūaliter & atroci⁹
 passa est gladio passionis christi. plusq̄ martir fuit. **M**ira ma
 rie patientia & mansuetudo. que non solū patientissima fuit. dū
 coram ipsa filius suus crucifigeretur. sed etiam dum ante cruci
 fixationem filius eius propter ipsam et ioseph vilipenderet. sicut
 dicitur **M**athej vi. **H**omne hic est faber filius marie: mater ia
 cobi et ioseph & iude & symonis. **N**omne & sorores eius hic no
 biscum sunt etc. **U**bi post pauca sequitur. & scandalizabantur
 in eo **R**euera faber est christus scilicet qui fabricatus est auro
 ram et solem **H**eu q̄ longe a patientia mitissime marie sunt qui
 tam inimites tam impatientes. tam iracūdi sunt sicut & socij & vi
 cini eorum sepe sentiunt. **I** Quarto vide charissime q̄
 maria indefessissā & studiosissima fuit per sedulitatem in bonis
 operib⁹ **I**psa namq̄ est maria illa de qua dicitur actuū primo
Nomnes erant pseuerantes vmanimter in orōne cū mu
 licibus & maria matre ihū & fratribus eius **M**aria indef
 fesse perseuerādo in orōne exemplum dedit qm̄ oportet semper
 orare & non deficere: **E**t si maria tā sedule orauit in terris. quō
 non sedule orabit p nobis in celis. propter hoc bene nos horta
 tur augustin⁹ dicens **O**mnes marie patrocina omni nisi implo
 remus. vt dum nos eam supplici obsequio frequentamus in ter
 ris. ipsa nos filio suo prece sedula commendare dignetur in cel
 sis. **S**ed ecce maria nostra non solum ore in orationibus. sed etiaz
 corde in sanctis meditationibus indefessa fuit et sedula **I**psa e

Sermo

nim est maria de qua dicitur luce sc̄do **M**aria p̄seruabat om̄ia
v̄ba hęc. que sc̄z diceb̄tur de filio suo p̄ferens in corde suo. quia
ergo maria non fuit accidiosa. ideo non fuit ociosa ⁊ ideo nō for
lū mentē in sc̄is meditationib⁹ non solū linguam in deuotis orō
nibus. sed etiā man⁹ in bonis operibus sedulas habuit. prop
ter qđ bñ sicut supradc̄m est mansit maria cū elizabeth trib⁹ me
sibus **A**d quid? R̄ndet beda ⁊ ait. vt mulieri p̄uecte etaria v̄
go iuencula ministerium sedula impenderet **H**eu q̄ longe es a
grā marie miser accidiose. cuius ⁊ mēs ⁊ lingua ⁊ man⁹ toriens
sunt a meritis ociose. **R** **Q**uinto vide charissime q̄
maria tenuissima fuit p̄ paupertatem. **I**psa enim est maria de
qua dicitur luce sc̄do **I**nuenerūt mariā ⁊ ioseph ⁊ infātem po
situm in p̄sep̄io. paupes pastores inuenerūt pauperē mariam ⁊
paupem infātem in paupe loco. non in pomposa curia. s̄ in pau
pere p̄sep̄io que vtiqz paupcula mater bonū hospiciuz bñ habu
isset si pauper non fuisset **I**sta dum diligenter artēdis tūc pau
pertatem marie euidenter perpendis **D**e qua ch̄iso. ait **N**ō
paupertatis marie magnitudinem. ⁊ quicūqz paup est accipiat a
maria p̄solationem **Q**uicūqz p̄pter deum est paup volūtarie et
libenter. vel etiā quicūqz est pauper necessariē ⁊ patienter multū
p̄solari potest de paupere maria ⁊ de paupere ch̄isō **A**b ista cō
solatione iniqui diuites longe sunt. qui longe aliam cōsolationē
querunt **I**n luce sexto. **N**e vobis diuitibus qui habetis bic
consolationem v̄rām **N**olo tamē desperare diuites qui nō solū
pauperes pastores. s̄ etiā diuites reges pauperem mariā ⁊ pau
perem filium ei⁹ inuenerunt. sicut d̄z math. ii. **I**ntrātes domū
inuenerūt puerum cū mariā matrē eius **S**z illi diuites ip̄os inue
nerunt qui munera obtulerunt. **P**aupes ergo p̄solationem si
tam inueniūt per paupertatem. diuites vero per liberalitatem
dū pauperes per paupertatē ch̄isō cōfōmātur diuites at̄ per li
beralitatē christo reformantur **L** **S**exto vide cha
rissime q̄ maria temperatissima fuit per sobrietatem **I**p̄a enim
est maria illa cui dicitur luce primo **N**e timeas maria inuenisti
grām apud deum **N**ota q̄ dicitur inuenisti grām. **N**ūq̄ maria
tantam grām inuenisset nisi gracia mariā in cibo ⁊ potu parci

finam inuenisset **N**ō enim se compatiūtur grā z gula quia im-
 possibile est q̄ homo sit simul per grām deo gratus. z pgulam
 ingurgitatus **B**onuz ergo est querere grām. z fugere gulam si
 cur dicitur ad hebreos xii. **O**ptimū est grā stabilire cor. non es-
 cis que non profuerūt ambulanti bz in eis **N**ota etiā q̄ dicit **E**c-
 ce concipies in utero **N**unq̄ in utero maria deum concepisset.
 si idem uterus contra deū crapulosus fuisset. si uterus ille mero
 estuasset **I**heronim⁹ enim dicit. q̄ venter mero estuans cito spu-
 mar in libidinem **A**ter⁹ ergo ille qui deo incarnato gravidatus
 est. nunq̄ cibo z potu intemperato grauatus est. **A**n crisos. ait
Lommesatrix aut vinolenta maria nunq̄ fuit. **H**eu q̄ longe
 sunt a grā marie qui in cibo et potu totiens excedunt

Septimo vide k̄me q̄ maria castissima fuit per v̄gi-
 nitatem **I**psa enim est maria illa de qua dicitur luce priō **N**o-
 men v̄ginis maria **E**ximie castitatis marie testē euangelistam.
 testem ipām mariam. testem habem⁹ āgelicam personam **L**as-
 ra enim fuit in virginea carne sicut testatur euangelista dicens.
Nomen virginis maria. castior enim fuit maria in v̄ginea mē-
 te sicut ipsamet testatur ipā enim est de qua dicitur luce primo.
Dixit autem maria ad angelū **Q**uomō fiet illud qm̄ virū n̄ ag-
 nosco; id est nō me agnitiurā fore ppono **C**astissia v̄o fuit ma-
 ria in v̄ginea ple sicut angelus testat. qui de ipā maria dicit ma-
 thei⁹ **I**oseph fili dauid noli timere accipere mariā coniu-
 gem tuam. quod enim in ea natus est de spū scō est **E**x quo ma-
 ria v̄go de spū scō diuina est prole secundata. nequaq̄ v̄ginitas
 eius tali est prole viciata. sed mirabiliter in tanta est prole glori-
 ficata **N**am in prole comprobata in prole p̄secrata. in prole no-
 bilirata. in prole ditata z dorata. in prole p̄signata z confirmata
 est tua v̄ginitas o maria. **P**ropter hoc bene ait **a**ugustinus.
Mariam z v̄ginem veraciter predicamus z mirē cui⁹ v̄ginita-
 tem glorificauit vera secunditas. z cuius veram secunditatē glo: iff-
 cauit intemerata v̄ginitas **B**ernardus quoq; ait. **L**onge glo-
 riosior fuit v̄ginitas ex secunditate. z secunditas ex v̄ginita-
 te. **H**eu q̄ longe aliqui a gratia marie sunt qui cas-
 titatis inimici sunt. **C**um ergo dulcissimuz illud nomen marie

Sermo

tante vt supradictum est sit grē. ideo merito hoc nomen inuocamus orantes quod beatus bern. orans ait. **D**ulcissimus nomen marie inuocātibz seruulīs per te regina clemens grē sue munera largiatur ihesus christus filius tu^s qui cuz prē et spū scō vīuit z regnat in secula seculozum Amen.

Sermo quintus

De maria gracia plena

Ostensum est supra quō maria propter purissimam vite innocētiā merito per aue salutatur et quomō propter inestimabilem suā miām merito maria vocatur. **O**ndendum est autē nunc quō propter plenissimam grē affluentia merito grā plena fore commemoratur **A**ue maria grā plena **C**ōsideremus km̄ grām istam grām marie grām admirandā **C**ōsideremus inq̄ grē marie veritatem immensitatē. multipliciter. vtilitatem **G**rā namqz marie grā verissima: grā immēssima. grā multiplicissima. gratia vtilissima est **B** **P**rimo itaqz consideremus grē marie veritatem **D**e hac gabriel ait luce primo **I**nuenisti grām apud deum **G**rā vtiqz vera est que apud deū inuenitur qui veritas est **A**pud deum dicit hō apud dyabolum **D**iabolum enim aie grām male. p̄speritatis offert. vt eo liberius peccet **U**n̄ holofernes qui dyabolū significat ait ad iudith iudith xii. **B**ibe nūc z accumbe in iocūditate qm̄ inuenisti grām apud me **I**tem apud deū dicit non apud mundum. qz apud mūdum id est apud hōies mundanos sepe valde falsa grā falsa amicitia inuenitur **U**n̄ ecclā. viii: **N**on omni homini cor tuuz manifestes ne forte inserat tibi falsam grām z p̄uiciet tibi. **I**tem apud deum dicit non apud carnes **N**am gratia carnis falsa grā est vtpote carnis pulchritudo z huiusmodi **U**n̄ p̄ uerbiozū xxxi. **F**allax grā z vana est pulchritudo zcc. **Q**uia ē graciosissima virgo maria falsam grām dyabolū. falsam grām mundi. falsā grām p̄tempfit. ideo merito apud deum vera z gra

tiam inuenit **A**eram vtiq; & puram. nulla adulterina mixtura
 viciatam. & vere dicere possit illò ecclâf. xxiij. **Q**uasi balsamū
 non mixturū odor me^o. **B**alsamū marie ē vinctio grē qua maria
 copiosissime est infusa **U**n̄ bern. loquens de illo verbo. **S**p̄s
 sanctus superueniet in te ait preciosum illud balsamū tanta ti/
 bi copia tantaq; plenitudine insuet. vt copiosissime eff luat cir
 cū quāq; **B**alsamū misceri solet & viciari melle & oleo. sed certe
 balsamū sp̄s sancti in maria non fuit mixtum qz nec melle car
 nalitatis. nec mundane cōsolationis. nec oleo vane laudis & ad
 vlationis fuit viciatum **E**t qz tā vera & tam pura marie gratia
 fuit. ideo bene hieronim^o de ipsa sic dicit. **Q**uicquid in maria
 gestū est totum puritas & simplicitas. totum grā & veritas fuit.
 totum miscōia & iusticia. q̄ de celo p̄spexit **Q**uicūq; q̄ cum
 maria veram grām inuenire desiderat ipsi cū maria omni desi
 derio omni studio ad deum apud quem inuenitur accedant. si
 cut hortatur aplūs ad hebreos iij. dicens **A**deam ergo cum si
 ducia ad thronū grē eius. vt miām p̄sequamur & grām inuenia
 mus in auxilio oportuno **E**t nota qz quicūq; vult inuenire dēt
 querere & quicūq; vult querere debet se inclinare **I**nclinet er
 go se cum maria p̄ humilitatem veram. quicūq; cum maria in
 venire cupit grām verā **D**icitur enim ecclâ. iij. **Q**uanto mag
 nis es humilia te in omnibus. & coram deo inuenies grām. qm̄
 magna potentia solius dei. & ab humilibus honoratur **M**aria
 certe qz se per humilitatem verissime inclinavit verissimā grāz
 inuenit vt v̄e dicere possit **R**espexit humilitatez ancille sue. ec
 ce enim ex hoc brām me dicent omnes generationes **D**
Secūdo p̄siderem^o charissimi grē marie immensitatez. p̄pter
 hanc enim dicta est gratia plena. **I**mmensa certe fuit grā qua
 ipsa fuit plena immensuz enī vas non pōt esse plenū nisi immen
 sum sit illud quo est plenū **M**aria autē vas immensissimum
 fuit ex quo illū qui maior celo est continere potuit **Q**uis est ce
 lo maior. certe ille de quo salomon ait. ij. regl. viij. **S**icelum et
 celi celoz te cape non p̄nt quanto magis domus hec quam edi
 ficauit **N**ō vtiq; domus p̄ salomonem edificata. sed domus p̄
 illam significata deum cape potuit **T**u ergo immensissima ma

Sermo

ria capacioꝝ est celo. quem celi capere non poterant tuo gremio
o contulisti. **T**u capacioꝝ es mundo. **Q**uia quem totus non ca-
pit orbis in tua se clausit viscera factus homo. **S**i ergo maria
capacissima fuit ventre quantum magis mente. **E**t si capacitas
tam immensa fuit. oportuit utique quod gratia illa que tantam im-
plere potuit capacitatem esset immensa. **Q**uis immensitatem
marie potest mensurare? **E**cce quid dicitur ecclesiastici primo
Altitudinem celi et latitudinem terre et profundum abissi quis
dimensus est. **¶** **C**elum est maria tu quod celesti puri-
tate. celesti charitate. celestibus alijs virtutibus habundavit. tu
quia sedes dei excellentissima fuit. teste propheta qui dicit. Do-
minus in celo paravit sedem suam. **T**erra quoque maria fuit di-
fructum nobis illum protulit. de quo ipse propheta ait. **T**erra
dedit fructum suum id est maria genuit filium suum. **A**bissus
etiam est maria in bonitate et in misericordia. profundissima. **I**n du-
plicitate profundissimam filii sui misericordiam pro nobis interpellat. qua
si abissus abissum inuocat. **C**elum ergo est maria terra est ma-
ria abissus est maria. **Q**uis huius celi altitudinem. quis huius
terre latitudinem. quis huius abissi profunditatem. **Q**uis in-
marie immensitatem dimensus est. nisi ille solus qui ipsam non
solum in gratia et in gloria. sed etiam in misericordia tantum altissimam
tam latissimam. tam profundissimam operatus est. **¶** **U**nde spe-
cialiter de eius misericordia bernardus ait. **Q**uis misericordie tue obene-
dicitur. longitudinem et latitudinem. sublimitatem et profundum
queat inuestigare. **¶** **N**am longitudo misericordie eius usque ad
nouissimum diem inuocantibus eam subuenit vniuersis. **¶** **V**ari-
do eius replet orbem terrarum. ut sua quoque misericordia plena sit
omnis terra. **¶** **S**ic et sublimitas eius superne patrie inuenit re-
stitutionem. et profundum eius sedentibus in tenebris et in
umbra mortis obtinuit redemptionem. hec bernardus. **¶** **T**ercio
consideremus charissimi gratie marie multiplicitates
de qua ipsa dicere potest illud ecclesiastici xxxiii. **E**go quasi re-
rebintus extendi ramos meos. et rami mei honoris et vite et gratie.
¶ **T**erebintus magna arbor est in syria secundum glossam. et habet ramos

mos multos et extensos. **M**asculus huius arboris non facit fructum. sed tantum femina. cuius fructus inuenitur duplex. s. rubeus et pallidus. et est iocundi odoris

O Arbor ista arbor proceras arbor crescens in syria est beata virgo maria Syria interpretatur humecta. et vere humecta fuit per gratiam tota vita marie. **Q**ue in humore gratie creuit ab utero matris sue. **Q**uid mirum si maria in humore gratie creuit cum sine humore gratie omne semen arescat. **U**nde de semine dicitur luce octauo. **N**atum aruit quia non habebat humorem **R**ami huius arboris rami honoris et gratie sunt virtutes multe et merita multa. multe eius virtutes et exempla. multe eius mie et beneficia. **I**n his ramis libenter habitant. in his ramis libenter iubilant celestes auicule anime sancte. vt de ipse etiam dici possit illud danielis quarto. **I**n ramis eius conuersabantur volucres celi. **Q**uam alte quam longe quam late arbor ista magna beata virgo maria ramos suos extendit. quam late ad homines. quam longe ad angelos quam alte ad deum **Q**uomodo autem ad hos omnes extendit ramos gratiarum et misericordiarum suarum exponit beatus bernardus dicens **M**aria omnibus sinu misericordie sue aperuit vt de plenitudine eius accipiant vniuersi. captiuus redemptionem. eger curationem. tristis consolationem. peccator veniam. iustus gratiam. angeli leticiam. denique tota trinitas gloriam. filii persona carnis humane habeat substantiam.

Fructus huius arboris est ille de quo dicitur benedictus fructus ventris tui. **I**ste fructus rubeus fuit sanguine. pallidus autem morte. **U**nde sponsa dei anima sancta que ait can. v. **D**ilectus meus candidus et rubicundus **I**pa etiam potest dicere. dilectus meus pallidus et rubicundus **I**ste quoque fructus odore iocundus est deuotis animabus. **Q**ui bene senserat beatus iohannes apostolus qui domino dixit **O**dor tuus concupiscentias in me excitauit eternas. o anima nonne odore huius fructus sentis. o si sentires nonne post ipsius curre resscit dicitur canticorum primo **C**urrem in odore vnguentorum tuorum. **P**robabile autem est quod fructum terebinti non masculus sed femina huius arboris proferre solet. sic certe fructum vite iherosolimitana non masculus sed femina non

vir. sed virgo protulit propter quod bene aug⁹. ait. **E**lecta est virgo
 mater que sine concupiscētia carnis concipet carnem et sine vi-
 ro pareret virum **I** Quarto consideremus kinī gratie
 marie vtilitatem. de hac dicit puerbioꝝ. xi. **M**ulier graciosa in-
 ueniet gloriam **E**cce vtilitas grē graciose marie est inuētio glo-
 rie perpetue. **U**tilissima certe fuit grā marie et sibi et nobis. **U**-
 tilissima inquam fuit grā marie sibi ipsi. **G**rā enim deliciosam
 grā miraculosam. grā gloriosam fecit mariā. deliciosam in ai-
 miraculosam in filio. gloriosam in regno **D**eliciosa certe fuit ma-
 ria in mente spūali **M**iraculosa in prole v̄ginali. gloriosa in op-
 ademate eternali. gratia ergo mentem et aiām marie fecit deli-
 ciosam delicijs spūalib⁹ tanq̄ spūalem dei viui paradysum. iux-
 ta illud ecclāsti. xl. **G**rā sicut paradysus in benedcōnibus. iux-
 paradysus dei fuit maria in benedcōnibus multipliciū deliciaꝝ
 spūaliū. de quibus etiā bern⁹ ait. **Q**uidni delicias dixerim de
 cus virginitatis cum munere fecūditatis insigne huilitatis dis-
 stillantem charitatis fauuz. miscōie viscera plenitudine grē pe-
 rogatiuam glorie singularis **I**tem grā mariam fecit miraculo-
 sam in prole. in miraculoso conceptu et partu. dum miraculose
 go concepit virgo peperit et miraculosius deum cōcepit et pepe-
 rit. **U**nde de hac eius gratia bñ dicitur luce **N**e timeas maria
 inuenisti enim grām apud deum **E**cce percipies in vtero et pari-
 es filium et vocabis nomē eius ihesum. hic erit magn⁹ et filius et
 tissimi vocabitur **D**e hoc nomine bernard⁹ loquens ait. **I**ntel-
 lige virgo prudens ex nōie filij pmissi. quantam et q̄ magnam
 specialem grām inuenieris apud deuz **I**tem grā mariam fecit
 gloriosam. propter quod bene supradictum est mulier graciosa in-
 ueniet gloriam **O** vere felix inuentrix maria. que tam magna
 in mundo et tam magna in celo inuenit. nulla pura creatura tam
 tam grām in mundo. nulla tantam glām in celo inuenit. et certe
 tam grām q̄ gloriam inuenit apud dñm. qz sicut in psalmo dici-
 tur **G**ratiaz et glām dabit dñs **S**ed ecce charissimi grā marie
 non solum vtilissima fuit sibi ipsi. sed etiaz nobis ymmo toto bu-
 mano generi. **R** **G**rā enī marie colligit malos. impinguat bo-
 nos liberat vniuersos **C**olligit a culpa. impinguat in gratia. li

berat a morte eterna **D**ico q̄ gratia marie colligit ad miāz. col-
 ligit ad ecclām malos. **H**oc bene significatum est in gratia quā
 in colligendis spiciā a messoribus derelictis ruth vero inuene-
 rat quando dixerat ad boos **I**nueni grām corā oculis tuis do-
 mine mi. qui solatus es me et locutus es ad cor acille tue **R**uth
 interpretat̄ videns vel festinans et significat brām v̄gnē. que v̄e
 vidēs in contemplatione et bñ festinās fuit in actioē. **V**idēs etiā
 nrām miserā. et festinās ad impēdendā miām suā **B**oos int̄-
 pretatur v̄tus et sc̄at illū de quo in psalmo d̄r **M**agn⁹ dñs nos-
 ter et magna v̄t⁹ ei⁹ **R**uth ḡ in oculis boos. maria in oculis dñi
 b̄c grām inuenit. vt ipsa spicas. i. aiās a messoribus derelictas
 colligere ad veniam possit **Q**ui sunt mellores nisi doctores et
 r̄cōres **O** vere magna marie grā qua multi ex eis ad miām col-
 ligūtur quia doctorib⁹ et r̄cōrib⁹ t̄p̄ incorrigibiles relinquūtur
Et iō bñ bernardus ait **M**aria tu peccōrem toti mūdo despec-
 tum materno affectu āplecteris. foves nec deseris quousq̄ hor-
 rendo iudici miserum reconcilies **I**tem grā marie
 bonos impinguat pinguedine gratie **U**n̄ ecclās. xxvi. **G**rā
 mulieris sedule delectabit virum et ossa illius impingua-
 bit **M**ulier sedula maria fuit de cuius sedulitate beda ait. ma-
 ria secreta dei ore tacito vigili tamē corde. sedula scrutabatur.
Quis huius mulieris est vir nisi ille quem ipsa circūdedit in v-
 tero. de quo dicitur iheremie xxxi. **C**reavit dñs nonus sup ter-
 ram femina circūdabit virum. **Q**uius viri ossa sunt quicūq̄ in
 corpore eius id est ecclesia fortes sunt. **I**sta ossa suffragāte grā
 marie impinguantur v̄ctionib⁹ gracie **I**mpinguat̄ inq̄ pin-
 guedine spūs sancti. qua et ille impinguari cupiebat qui dicebat
Sicut q̄ adipe et pinguedine repleatur aiā mea **Q**uis estimare
 valeat q̄ multa aiē opitulāte grā marie sunt p̄ grām impingua-
 te in hoc flore ymmo certe quis estimare valeat quanta in ipsa
 maria fuerūt impinguat̄ in grāz cuius grā impinguat̄ sunt tot
 milia aiāz **L**uius enim v̄tutis pinguedine ipsa caruit que om̄
 v̄tutū pinguisimū habitaculum fuit. **H**ic enī iohēs damascen⁹
Maria in domo dñi plantata et impinguat̄ spū vt oliua fructi-
 fera omnis v̄tutis habitaculum facta est

Sermo

Item gratia marie liberat a morte eterna vniuersos. qui liberatur. hoc bene significatum est in hester de qua legitur. Sic admauit eam rex plusq̄ omnes mulieres. habuitq; grām et misericordiam hester coram rege super omnes mulieres. et posuit diadema in capite eius. **Q**uius gratie legitur fuisse vtilitas duplex. **U**na q̄ ipsa diadema regni obtinuit. **A**lia q̄ ipsa gentem suam morti addictam a morte eripuit. **S**ic certe nostra hester beata maria tantam coram rege eterno gratiaz inuenit q̄ p̄ hęc non solum ipsa ad coronam peruenit sed etiam generi humano ad mortem addicto subuenit. **U**nde beatus ácelmus ait. quod digne referam genitrici dei et domini mei ihesu christi. per cuius fecunditatem captiuus sum redemptus. per cuius partum de morte eterna sum exemptus. **D**igitur mater gratie fac nos filios gratie. fac vt per gratiam tuam verissimam. per grām tuam vtilissimā. p̄ gratiam tuam immensissimam. per gratiam tuam multiplicissimam colligamur ad veniaz remissionis impingemur per gratiam deuotionis liberemur a morte damnationis. per dñm nostrum ihesum christū filium tuum. **A**men.

Sermo sextus.

De gratia plena.

Allobuc kñi aliqua d̄ grā dulcissie marie sunt dicenda. **C**ōsiderāda ḡ est quadruplex grā in maria vtdelz grā donoꝝ. grā labioꝝ. grā p̄uilegioꝝ grā premioꝝ. **P**rimo ergo considerate kñi in maria grām donoꝝ spūs sancti. **D**e hac grā maria gratula bñde dicere p̄t illud eccl̄as. xxiij. in me oīs grā vie et veritatis in me oīs spes vite et virtutis. **M**irū si ipā plena grā vite et veritatis que mat̄ est ei⁹ quem legi⁹ plenū grē et vitatis. **E**t quid mirū si in illa v̄ga est tanta tāta donoꝝ spūs sc̄i affluētia in cuius floze requieuit spūs sc̄us cum tāta donoꝝ noꝝū suozum supereffluētia. **M**aria nāq; ē illa v̄ga et filius marie est ille flos de quo d̄z ysa. xi. **E**gredietur virga de radice pei

te. et flos de radice eius ascendet &c. vsq; timoris dñi **I**n hoc flo
 re mira est spūs sancti supereffluentia de qua in oēm ecclām taz
 mira fit influentia vt beatus iohēs euāge. dicat **D**e plenitudine
 eius nos omēs accepimus grām pro grā **C**um ergo de isto flo
 re tāta grā redundet in ortū suū in totā ecclām. quātomagis in
 ipsam huius flozis vgam in ipsam mariam. **D**icat ergo maria
 dicat secure **I**n me omnis grā vie et vītatis **G**rā certe vite et
 veritatis consistit in predictis septem spūs sancti donis **B**
Per predcā enim septem dona fuit grā vite & veritatis in ma
 ria **G**rā vītatis ordinavit mariā. & in veritate supra se & infra se
 intra se & extra se. **G**rā in quā veritatis ordinavit mariā supra
 se per donū sapientie **I**ntra se per donū filii **I**ntra se p do
 nū intellectus. extra se per donū scie **G**rā vtiq; veritatis ordiā
 nit aiām marie in vītate supra se. in sapidissima fruendorū p
 templatōe. **I**ntra se inconsultissima fugiendorū p̄uisione.
Intra se incertissima credendorū cognitione **E**xtra se in rōna
 bilissima agendorū discretionē **G**rā autē vite ordinavit mariā
 in bona vita resp̄cū diaboli. respectu proximi. respectu dei. grā
 in q̄ vite ordinavit mariam in bona vita. erga diabolu p donū
 fortitudinis. erga pximū p donū pietatis: erga deuz per donū
 timoris. grā vtiq; vite ordinavit vitā marie erga diabolu in for
 tissima resistantia **E**rga proximū in piūssima beniuolētia. **E**r
 ga deū in deuotissā reuerētia **Q**uinc est q̄ spūs sanctus mari
 am per donū illam conuenientissime significauit quā sibi sapi
 entia increata cum septē columnis septem donozum spūs sanc
 ti excellentissime edificauit **Q**uicūq; columnas spūs sancti ce
 perit edificare. ipse formā colūnarū in ista domo poterit p̄sde
 rare **I**p̄ etiam in domo ista artificē poterit inuenire. quē p co
 lūnis hui' dēt cum magnis desiderijs & precibus puenire **S**ilr
 quicūq; septiformē spūs sci grāciam adipisci desiderat ipse flo
 rem spiritus sancti in virga querat. per virgam enim ad flozem
 per flozem ad spūm sanctum in ipso requiescētē peruenimus.
 dum per mariam ad christum accedimus. & per christum spūs
 sancti grāciam inuenimus. p̄pter qđ mariam alloquēs beatus
 bern. dicit sic: per te accessum habemus ad filium o benedicta:

inuentrix gratie. genitrix vite mater salutis. vt per te suscipiat nos qui per te datus est nobis.

D Secundo cōsiderate km̄i in maria grām labioꝝ. de qua in psalmo dicitur **D**iffusa est grā in labijs tuis &c. **T**anta siquidem fuit it grā labioꝝ in maria. vt ipsa optime pillam iudith significari possit. de qua dicitur iudith xi. **N**on est talis mulier super terram in aspectu & pulchritudine & sensu v̄boꝝ. **R**euera non est nō fuit non erit mulier talis super terram qualis maria fuit. in aspectu clarissime vite in pulchritudine mūdissime. sc̄ie. in sensu v̄boꝝ discretissime lingue. **G**rām autem labioꝝ marie videmus euidenter si v̄ba labioꝝ eius ex euāgelio colligimus. **G**ener **A** Inuenimus autem in euangelio septem mellifluas s̄ntas de mellifluis marie labijs distillantes. & mellifluas labioꝝ eius grām optime indicantes. **J**uxta illud ecel̄as. **F**auus distillans labia tua sp̄sa. **S**eptem mellis stille sunt septem dulcissima verba marie que ad angelū ad hōiēm ad deum legitur habuisse. **D**uo habuit ad angelū duo ad hominem. tria ad deum. **A**d angelū habuit v̄bum castitatis & verbum humilitatis. **V**erbum castitatis maria ad āgelum habuit in labijs q̄n angelo respondens dixit. **Q**uomodo fiet istud quoniam virum non cognosco. **H**oc est contra impudicos qui non casta nō pudica sed impudica & turpia & carnalia verba in labijs suis habuit. **V**erbum autem humilitatis ad āgelum maria in labijs q̄n āgelo hūiliter r̄ndens dixit. **E**cce ancilla domini. hoc est contra superbos & arrogātes qui de se nec hūilia sentiūt nec loquuntur. sed verba iactantie & infamationis in labijs suis habent. **I**tem ad hominē habuit maria v̄bum charitatis & v̄bum veritatis. verbum charitatis in salutatione. v̄bum veritatis in instructione. **V**erbum charitatis ad hōiēm maria habuit in labijs q̄n m̄rēm precurforis tam affcūose salutauit. q̄ etiam infans in vtero eius exultauit. hoc est contra r̄corosos. qui p̄ximis suis vel non charitatiue loquuntur. vel om̄ino eis loqui debignant. **V**erbum veritatis maria in labijs habuit. q̄n deficiente vino ministris dixit. **Q**uodcūq; dixerit vobis facite. hoc est contra illos qui alios non ad bonum sed ad malum instruunt. et malum

eis consulit **I**te ad deum tria vba habuit maria plus enim
 cū deo q̄ cū angelo vel cum hōie maria locuta est **Ex** quo bis
 hōi et bis angelo. sed ter deo locuta est **Hoc** est contra multos
 qui tam parum cū deo in orōnibus et tam multam cū hominibz
 loquuntur in cōfabulationibus inutilibus. et sepe valde nocēti
 bus **Habuit** autem maria ad deum v̄bū gratulatiuū v̄buz que
 rulatiuū v̄bum compassiuū. **Gratulatiuū** p̄ filii sui respectione
Querulatiuū p̄ filii sui amissione **Compassiuū** p̄ proximi de
 solatione **Verbū** gratulatiuū ad deum maria in labiis habu
 it. q̄n̄ pro eo q̄ dominus humilitatē suam respexerat dixit. mag
 nificat anima mea dñm. **Hoc** est contra ingratos qui beu pro
 multis et magnis bñficiis paruas deo grās agunt. et q̄n̄z per ipā
 dei bñficia contra deum insolescūt **Verbū** querulatiuū ad de
 um maria in labiis habuit. q̄n̄ filio p̄ triuū amisso dixit **Sili** q̄d
 fecisti nobis sic. ego et pater tuus dolentes querebamus te. hoc
 est contra indevotos. qui cū dolore ibesum non querūt. quādo
 ipsum p̄ subtractionem deuotionis per multos dies amiserunt
Verbū p̄ passionis ad deum maria in labiis habuit quan
 do in nuptiis filio dixit **Vinū** non habet **Hoc** est contra imise
 rides quos aliorū defectus ad pietatem non mouent nec a
 pud deum nec apud hōies proximos suos promouent **C**
Era nunc aduocata nrā maria. ecce adhuc necesse est nobis vt
 filio tuo suggeras p̄ nobis. q̄m̄ vinum non hñt multi ex nobis/
Vinū vtiqz gratie spūs sancti. vinū compunctionis. vinū deuo
 tionis. vinū spūalis cōsolatōis **De** quo bernard⁹ sic ait **Q**uo
 tiens mihi necē est frēs post lachrimosas querimonias vrās ex
 orare matrem misericōdie. vt suggerat benignissimo filio suo quoni
 am vinū non habetis **Et** ipsa dico vobis carissimi. si pie a no
 bis pulsata fuerit: omnino nō deerit necitati nrē. quoniā miseri
 cors est et mie mater **Nam** si compassa est verecūdie illoz a qui
 bus fuerat inuitata multo magis compatietur nobis si pie fue
 rat inuocata **Pensate** frēs ex predictis quantus amicus marie
 rex regum fuerit cum ipsa tantam labioz grām habuit **Scip**
 tum quippe est puer. xxii **Q**ui diligit cordis mundiciā pp̄t
 grām labioz habebit amicum regem **H** **T**ercio cō

Sermo

fidcrate km̄i in maria grām p̄uilegioꝝ **D**e hac quidē grā vici-
tur luce primo. Inuenisti gr. apud deū. zc. vsz vocabit. **A**lio
quō gabriel asserēs mariā inuenisse grām statim eādē grām sp̄-
cificās subiungit **E**cce inquit con. z paries fi. z vocabit nōm
ei² ihūs. hic erit mag. z fili² altis. vocabit zc. o q̄ magnū z oib²
seculis in auditum p̄uilegiū qd̄ virgo maria in vtero cōcepti.
z filium altissimi peperit **P**ossumus at̄ notare septē p̄uilegia
maxima. p̄uilegia in quā immensis gratiis plena. soli marie a
deo concessa. **P**rimū marie p̄uilegiū est q̄ ipsa super omnes
hoiēs z mulieres ab oī pccō fuit purissima **F**uit nāqz tā copio-
sissime in vtero sc̄ificata. q̄ etiam ad veniale pccā nūq̄ in tota
vita sua fuit vt d̄r inclinata **V**n̄ bern̄. ait **D**ecuit nimir̄ reginaz
v̄ginū singulari p̄uilegio sanctitatis absz oī pccō ducere vitay
que dū peccati mortisqz pareret pemptozem mun⁹ vite z iusticia
pro omnibz obtineret **I** **S**ecūdū marie p̄uilegiū ē q̄ ip-
sa sup oēs hoiēs fuit grā plenissā **V**n̄ h̄iero. **C**eteris p̄ p̄cepit
tatur marie vero se totā infudit pleitudo grē. z iō idē b̄tus doc-
tor grām marie grē āgelozū conferēs z p̄ferens ait brām z glo-
riosam v̄ginē mariā credēdum est āplioꝝ p̄meruisse v̄tutum p̄-
uilegia p̄cepisse grām etiam ab angelis collaudādā **T**
Terciuū at̄ p̄uilegiū marie ē q̄ ipā sola mater z v̄go incorrup-
tissima est hoc p̄uilegiū b̄tus bern̄ cōmendās ait. optima p̄-
elegit sibi maria. optima plane qz bona secūditas p̄iugalis. me-
lioz castitas vidualis. optima v̄ginea secūditas seu secūda v̄gi-
nitas **M**arie p̄uilegiū est nō dabitur alteri qz non auferentur
ab ea. **U** **Q**uartū marie p̄uilegiū est q̄ ipsa sola mater
dei ineffabilissima est **I**pā sola illi⁹ filii mater est cuius sol⁹ de-
pater est **M**irū supra modū est q̄ tā maximū p̄uilegiū creatu-
re cōcessum est **D**e hoc etiā p̄uilegio b. bern̄. ait. **I**pā est mē-
v̄ginis glā singularis z excellens p̄rogatiā marie q̄ filii v̄mū cū
demqz cū deo p̄remeruit h̄re cōem **Q** **Q**uintū marie p̄uile-
giū est q̄ ipsa sup oēm creaturā deo etiā corpaliter familiarissima
fuit **N**ā q̄ nūq̄ creature cōcessuz fuit nec cōcedit̄ in eternuz. ip-
sa deū in vtero nouem mensibus portauit. ipā deū vberē de ce-

lo pleno lactauit. **I**psa deū multis ānis dulciter educauit. ipsa deū sibi subditū habuit. ipsa deū puerū āplexib⁹ z osculis familiarisime tractauit. sicut ihero. euidenter asserit dicens **N**ec mirum maria si dignetur tibi cōgandere deus. regnans in celis quē p⁹ uulū ex te hoīem natū totiens osculata es in terris. **N** **S**extum marie priuilegiū est q^o ipsa sup⁹ oēm creaturā apud deū potentissima est. **U**n̄ hieron. impetra q^o rogamus excusa q^o time mus. q^o nec potentiorē meritis inuenim⁹ ad placādum irā iudicis q^o te que meruisti mater effici eiusdē redemptoris z iudicis. **G**rāde priuilegiū est q^o ipsa p⁹ omnibus scis apud deum potētissima est. sicut idē declarat dicens **N**e q^o dubium illā que meruit pro liberandis pferre p̄cium. posse plus omnibz scis liberatis impendere suffragiū. **S**ed quid tanta marie potentia p⁹ desset nobis. si ipsa minus curaret de nobis propter hoc charissimī sciamus indubitanter. vt p⁹ hoc grās agamus incessanter. q^o sicut ipsa apud deum omnibus sanctis est potentior. ita quoz apud deū p⁹ nobis. omnib⁹ scis est sollicitior teste eodem doctore b⁹ thō iheronimo qui sic ait. **T**e solā o maria. p⁹ scā ecclā sollicitā p⁹ omnibus scis scim⁹ que impetras inducias trāsgressoribus vt renūcient suis erroribus. **O** **S**eptimū marie priuilegiū est q^o ipsa in glā sup⁹ oēs btōs excellētissimā est. **U**n̄ iheron. **U**bi q^o confidenter scā dei canit ecclā q^o de nullo alio scōrū fas ē credere vt vltra angeloz vel archangeloz merita trāscēderit. hoc quippe priuilegiū non nature est sed grē v̄ginis marie. **E**cce q^o gloriofum marie priuilegiū est q^o ipsa in gloria vere gloriofissimā est post deum. **G**loriofum marie priuilegium est q^o deinde quicquid post deū pulchrius quicquid dulcius quicquid iocūdius in gloria est hoc maria. **H**oc in maria hoc per mariam est. **G**loriofum omnino glorie marie priuilegium est. q^o post deum maior nostra gloria. maius nostrum in gloria gaudiuz de maria ē. **U**nde bernardus **S**ūma gloria est o maria post dñm te. videri tibi adherere. z in tue p̄ctionis munimine demorari. **N**ec igitur sunt septem graciosissima priuilegia gratie graciosē marie. quozū gratia obtinem⁹ vitam gratie. **E**t id obsecrare possumus mariam sicut abrahā obsecrauit saram dicens **G**enesis xij.

Dic obsecro q̄ soroz mea sis vt bene mihi sit p̄pter te. & vincat
 anima meā ob grām tui. **D**igitur maria obsecramus te. dic q̄
 soroz nostra sis. vt propter te bene nobis sit a deo. & ob gratiam
 tui viuent anime nr̄e in deo. **D**ic in quā sara nostra charissima
 q̄ sis soroz nr̄a. vt propter te talem sorozem egiptij id est demo-
 nes nos renereantur. **U**t etiā propter talem sorozem angeli no-
 bis in acie p̄iungantur vt insuper propter talem sorozem pater
 & filius & sp̄s sc̄s nostri misercantur. **P** Quarto confite-
 rate in mariam k̄mi gratiam p̄miorum de qua tamen pro par-
 te in septimo marie p̄uilegio iam tactum est. **D**e hac grā p̄o-
 accipi quod dicitur eccl̄as. xxvi. **G**rā super grām mulier pudor-
 rata et sancta. **M**ulier super omnes mulieres pudorata super
 omnes sancta est maria in qua est gratia super gratiam. **G**ratia
 glorie siue patrie super grām vie. gratia p̄miorum in celo sup-
 grām meritorum in mūdo. **N**ec autem grā beatitudinis in celo
 consistit in septem dotibus gloriofis corporis & anime. **C**orpus
 enim quodlibet glificatum habet quatuor dotes gloriofas. vi-
 delicet dotem mire claritatis. dotem mire subtilitatis. dotem mi-
 re agilitatis. dotem mire impassibilitatis. **E**t si omnū beatorū
 corpa his quatuor dotibus deus glificabit. quātomagis cor-
 pus illud quod ipsum glificatorem omnū corporum genuit.
Quid mirum si dote claritatis clarissima sit in celo. que dono
 sc̄itatis tam clarissima fuit in mūdo. **D**e ipsa namq; beatus
 ait. **N**obuc inter peccōres degens. tanta an̄ deum sc̄itate clarum
 fuit. vt sola solio eterni regis approximare merueris. **I**tem
 quid mirum si dote subtilitatis subtilissima sit in celo. que do-
 no humilitatis tam subtilissima fuit in mūdo. **I**psam eni allo-
 quens beatus bern̄. dixit. **N**unq̄ super choros angelorū sublima-
 ta ascendisses nisi prius infra omnes homines humiliata. **I**tem
 dices. **Q** Item quid mirū si dote agilitatis agilissima
 sit in celo que dono pietatis fuit velocissima in mūdo. **I**psa ci-
 abiit in montana cum festinatione. p̄ officio pietatis. de cuius
 tinationis velocitate beatus ambrosius ait. quo iam deo plena
 nisi in montana cum festinatione conscenderet. nescit eni tarda
 molimina sp̄s sancti grā. **Q**uid mirum si dote impassibili-
 tis. impassibilissima sit in celo que dono patientie & equanimi-

tatis tam impassibilissima fuit in mūdo. vt ipsa nec minimuz in-
 patientie vel obij vulnus sentiret. cum suam ipsius aiām gladi-
 pertransiret. ymmo ⁊ signū vulneris signuz passionis impacien-
 tie nec legimus nec credim⁹ in maria quandoq; apparuisse. Vñ
 bernard⁹ ait Reuolue diligentius euāgelice bystorie seriem vñ
 niuersam. ⁊ si quid forte increpatoriū. si quid durum. si quod d-
 niq; signū tenuis indignationis occurrit in maria de cetero sus-
 pectam habeas accedere ad eam verearis. **R.** Ceterū
 si tanta est glā glōsissimi corporis marie. quāta puras est glā a-
 nime beatissime marie. **Q**uelibz certe aiā btā tres habz dotes
 ipsam beatificantes videlicet dotem mire pgnitionis. dotē mi-
 re dilectionis. dotem mire fruitionis. vel scōz modernos quos-
 dam dotes visionis. fruitionis. centionis. **Q**uocūq; aut modo
 dotes anime accipiantur. certum est qd dotes anime marie om-
 niū animarum dotibus preferantur. Nam si omnes beate aie
 his dotibus beatificantur in celo. quātomagis anima ei⁹ que d-
 nuz animarum beatificatorem genuit in mundo. **C** Quid
 mirum si iam i lucidissima cognitione est anima marie. que iam
 profundissime immersa est luci eterne. **U**n̄ beatus bern. ait. p
 fundissimā diuine sapientie vltra q̄ credi valeat penetrauit abi-
 ssim. vt quantum sine psonali vnione creature conditio patif
 luci illi inaccessiblei videatur immersa. **I**tem. **Q**uid mirum.
 si iam feruidissima dilectione est anima marie. **Q**uid inq̄ mi-
 rum si pre omnibus diligat que pre omnibus est dilecta. **V**ere
 pomibz ait enim beatus hi eroni⁹ ad ipsam **T**e ipse rex reguz
 vt nrēm veram ⁊ decoram sponsam pre omnib⁹ diligens. amo-
 ris amplexu sibi associat. **I**tem **Q**uid mirum. si iā in iocundis-
 sima fruitione sit anima marie. que benedcō fructu ventris sui
 pascitur dulcedine. **U**nde beatus angustinus ait. **M**arie ani-
 ma claritate fruitor christi. ⁊ gloriofis eius conspectibus semp
 presens. semper conspiciens. semp videre sitiens inestimabili-
 ter pascif. **S** Igitur sicut gloriofissima maria omnes sanctos
 excessit in gratia vie. in gratia meritorum. ita omēs sanctos ex-
 cedit in gloria. in gratia premiorum. **U**nde ipā bene significata
 est per bester reginam de qua legitur qd cū ducta essz ad cubicu

Sermo

lum regis assueri habuit gratiam & misericordiam coram eo
per omnes mulieres & posuit diadema regis in capite eius spe-
ter interpretatur eleuata. hoc optime cōuenit marie de qua be-
atus iberonim⁹ ait. Eleuatur sup choros āgelorū vt possit spe-
ciem vultumq; videre saluatoris quem amauerat quem concu-
perat ex toto desiderio cordis Ita hester regina beata virgo
maria ducta est in eius assumptione in cubiculū regis eterni.
In cubiculū vtiq; de quo aug⁹ alloquens mariā dicit. Tu
in cubiculi regis beatitudine. tanq̄ gemmis & margarinis orna-
ta consistis. Ducta vtiq; in hoc cubiculū quietis eterne regina ma-
ria gratiam regis assueri regis veri habet super omēs mulieres
.j. super omnes intelligentias angelicas. & omnes beatas aiās
vt sit in maria gratia super omnem gratiam omnium b̄torū. Vā
reuera i capite eius rex regum diadema regis posuit. diadema
certe tam impreciabile. diadema tam delectabile. diadema tā
mirabile quod hoc omni lingue inenarrabile omni ingenio in-
scrutabile sit. Sic ergo charissimi vidistis quanta gratia dono-
rum. quanta gratia labiorū. quanta grā privilegioꝝ. quāta gra-
tia premioꝝ affluentissima sit maria. Rogemus ergo ip̄as
tantarum gratiarū inuentricē. vt & nos faciat inuenire gratiam
apud deum. per dominū nostruz ihesum chr̄m filium suū. qui
cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus per omnia seculū
la seculorū Amen.

Sermo septimus.

De maria grā plena.

Non sufficit angelo grām marie simpliciter
mendare. sed etiam plenitudinem eius voluit
signanter insinuare cū dicit gratia plena. **A**
O vere plena & plene plena. **A**dhuc certe nō
dixerat gabriel. **E**cce concipies in vtero ecc.
Adhuc etiam non dixerat spūs sanctus superueniet in te. ecc.
Si ergo ante superuentionem spūs sci. ante receptionem filij

dei plena fuit maria. quanto magis post. propter hoc bene de eius plenitudine dixit beatus august. Hec mulier beatissima ab angelo salutata a spū scō repleta. plenitudie deitatis afflata. hoc domino canticum laudis decantauit Magnificat aiā mea. etc.

Bene ergo plena dicitur maria Plena inquam illuminatione sapientie. plena inundatione gratie. plena possessione bone vite. plena vnctione mie. plena secundatōe plis. pleā perfectione ecclesie. plena respiratione odorifere fame. plena respiratione diuine glorie. plena iam fructiōe eterne leticie. **Das** nouem plenitudines consideremus in maria. quia nouem ordinū angeloz plenitudines supat in gloria.

Aprimo ergo consideremus charissimi q̄ plena ē maria illuminatione sapientie et intellect⁹ Unde ipsa bñ per lunam plenam significari potest. de qua dicitur prouerbiorū septimo. Non est vir in domo sua abiit via longissima. sacculū pecunie secum tulit in die plene lune reuersurus **Dic** est vir ille de quo dicitur iheremie xxxi. Creauit dñs nouū sup terram mulier circūdabit virum **Mulier** maria mulier utiqz sexu. nō corruptione **Virum** virtutum dñm nr̄m circūdedit in vtero suo. circūdedit habitu nr̄o. **Dic** vir si tamen vt ait iosephus virum eum appellari fas est. tres domos habz Imperatorie enim maieftatis est in palacio habere tres mansiones. videlicet consistorium cenaculum cubiculum **Consistorium** est dom⁹ carū. cenaculū ciboz. cubiculū q̄etis **Sic** ipator noster qui ipat v̄etis et mari habet domuz carū mundum. habet domū ciboz. modo ecclesiam. olim synagogam. habet domū quietis rōnalem aiāz **Sed** heu vir iste dominus virtutum a domo mūdi. a domo synagoge. a domo anime peccatricis valde fuit elongatus. qz longe a peccatorib⁹ salus **Vir** ergo iste in domo sua non fuit qñ per iheremiam conquerendo dixit. Reliqui domū meā. dimisi hereditatem meam **Sacculum** pecunie secū tulit. quia thesauruz misericordie et gratie sue a mundo abscondit. **Sed** certe vir iste in die plene lune iam reuersus est

D Illius inquam lune de qua dicit canticorum vi. Pul

Sermo

chra vt luna. Luna ergo est maria. luna plena maria plena. Lu-
ne plene maria bene comparata est. que lūie sapientie et verita-
tis a sole eterno plene illuminata est. In maria bñ interpretat
illuminata vel illuminatrix. Ipsa nāq; luna et lucerna nrā illūi-
nata fuit a deo et illuminatrix fuit mundo. iuxta illud pphetici
Quoniam tu illūias lucernam meā dñe. deus me⁹ illūia tene-
bras meas. In huius lune plenitudie vir reuersus est in domū
suam. chris p carnem venit in mūdū. o vere mirabile hui⁹ lune
plenitudinē. **E**cce si maria plena fuit lūie sapie. qđ a sole eterno
recepit priusq; ipm conceperit. quāto plenior fuit dū hūc solē tā
mirabile pcepit. et tā totaliter in se recepit. **E**t iō bñ plenitudinē
sapie marie b. bern. p̄mendās ait. **E**xtruxit at in maria sibi co-
mū sapiā celestis que a deo mētem ei⁹ repleuit. vt de pleitudine
mētis eius secūdaretur. et caro ac vgo singulari grā eadē ipam
sapiām carne tectam pareret. quā prius mēte pura cōcepat. **Q**
Scđo p̄siderem⁹ qđ plena est maria inūdatione grē in affcū. tā-
ta nempe inūdatio. tanta p̄funditas et magnitudo grē in maria
fuit. vt ipsa bene mare plenū dici possit. iuxta illud parabolarū
xvi. **T**onet mare et plenitudo eius. **S**icut enim in mari aquarū
sic in maria sūt p̄gregationes grāz. **V**n scriptū est **C**ongrega-
tiones aquarū appellauit maria. **D**icit⁹ quoq; ecclās. primo. **D**ia-
flūia intrāt mare. oīā flūia sunt omīa grārum dona que intrane-
runt in mariam. iuxta illud eccl. xxiiij. in me omnis grā vie et ve-
ritatis. in me omnis spes vite et v̄tutis. **Q**uā plenuz sit hoc ma-
re. qđ plena gratia sit maria beatus hieronimus aperit dicens.
Bene plena. quia ceteris per partes prestat. marie simul se-
re audiam⁹ contra vicia tonare. tonet ergo mare et plenitudo ei⁹
tonet plenū mare. tonet pleā maria. tonet ḡ contra luxuriā casti-
tatem opponendo et dicat. **Q**uomodo fiet istud qđ virū non
cognosco. tonet etiā contra superbiā. hūilia sentiendo et dicat.
Ecce ancilla dñi. et c. tonet quoq; p̄tra ingratitudinē grās agē-
do et dicat. **M**agnificat aiā meā dñm. **D**e plenitudine hñ⁹ ma-
ris similiter in psalmo dicitur. **M**oueat mare et plenitudo eius
Moueat maria certe spiritus et castigatiōib⁹ moueat lacri

mis & orōnibus. **P**oneat elemosinis & alijs veneratōib⁹. **N**o
 ueatur in q̄ plene vr aliquid de sua plenitudine nobis effūdat
Attēdam⁹ quid de hac b. bern. loquit⁹. **A**it nāq; **S**icut vas li
 quore plenū si quō moueatur ō facili submergit⁹ & effūdīt liquo
 rem. sic brā v̄go si moueatur p̄cib⁹ effūdīt grām in nobis. **O**
Tercio p̄siderem⁹ q̄ plena est maria possessionib⁹ bone vite in
 effū. **D**e hac plenitudine vere possumus dicere **D**ñ est ter. &
 ple. eius. **P**er terrā bñ beatur maria de q̄ sic legitur in ysaiā **A**
 periat⁹ terra & germinet saluatorem. **Q**uid terra hūil⁹? quid
 terra vtilius? **T**errā omēs sub pedibus habem⁹. & de terra ōs
 vitā fouemus. **U**n̄ ei victuz & vest itū panē & vinū lanā & linū et
 bu? vite neccaria nisi de terra habem⁹? **Q**uid ergo vtili⁹ qd̄ hu
 milius terra? **S**ilr quid hūilius quid vtilius maria? ipā dñiq; **A**
 hūilitate sua omnū est infima. ipā plenitudine sua oib⁹ est vtili
 siā. **H**ic nāq; spūalis neccaria habet⁹ de plenissā terra ma
 ria. & idco bñ b. bern. ait **A**ltius intuemī quāto deuotionis af
 fectu a nobis voluit honorari mariā. qui toti⁹ boni plenitudinē
 posuit in mariā vr pinde si quid fidei si quid spei in nobis est. si
 quid grē. si quid salutis ab ea nouerim⁹ redūdare. **S**z a quo et
 cuius est tanta terr e plenitudo audi. **D**ñ est ter. & ple. ei⁹. **E**t
 iterū in psalmo. **D**eus est orbis terre & plenitudo eius. plenu
 do terre consistit in fructib⁹ & in diuersis possessiōibz terr e. iux
 ta illud psalmiste **I**mpleta est terra possessione tua. **F**ruct⁹ autē
 & possessiones plenissime terre marie plenissime sūt opera mo
 res exempla & merita diuersa scissime vite marie. **I** Talibz
 eniz possessionibus eam deus respexit talibus eam bonis imple
 uit. **U**n̄ ecclāf. iiii. **D**eus in terrā respexit & impleuit eā bonis su
 is. **D**e hac vite eius plenitudine hieronim⁹ faciens mētionē in
 quit **T**alibus decebat v̄ginem oppignerari muneribus. vr essz
 gratia plena. que dedit celis glām. terris deum. pacēq; refudit
 fidem gentibus. sinem vicijs. vite ordinem more disciplinam.
Quarto p̄siderem⁹ charissimi q̄ maria plena est vinctiōmī
 sercordie. plena oleo pietatis. **U**n̄ ipsa signata est quarto regl.
 quarto. p̄ illam mulierē cui clauso ostio domus sue omnia vasa

Sermo

intus congregata facta sunt miraculose oleo plena. scdm qd belli
zeus ei predixerat .iiij. regum .iiij. dicens. **C**um plena fuerint
tolles tce. **M**ulier ista est maria que etiā a filio suo mulier ap-
pellata est. iohannis xix. **M**ulier ecce filius tuus **Q**uius mu-
lieris vasa sunt affectus et effectus. desideria et bñticia que oia
oleo misericordie plena sunt in maria. **U**nde de hoc oleo bene
beatus bernardus ait **N**ec miruz o domina si tam copiose mi-
sericordie oleo cordis tui pfusum est sanctuarium. cū illd inesti-
mabile op^omie quod predestinavit deus añ secula in redempti-
onem nrām primū sit in te a mūdi artifice fabricatū. **D**icamus
ergo charissimi dicamus marie **D**ate nobis de oleo vestro. pe-
tamus oleum miscdie eius in mūdo ne frustra petamus in iudi-
cio. **Q**uod autem domus in qua vasa replebantur clausa fuit
hoc optime marie conuenit de cuius clausura ezechiel ait **P**o-
ta hec clausa erit et non aperietur. et vir non transiet p eam. po-
ta marie clausa fuit sera v̄ginali. et non est apta more naturali.
Nir non transibit per eam coitu carnali. quia domin^o deus isa-
rahel ingressus et egressus est per eam conceptione et natiuitate
te singulari **S**z certe qz ad multiplicationem olei vasa etiā vici-
nozū non pauca collecta fuerint. id quoqz per vasa illa oēs fecer-
ri possunt qui plenitudinis marie miscdie picipes sunt. **Q**ui
āt sunt illi beatus bernardus declarauit dicens **M**aria omni-
bus sumz misericordie sue aperuit. vt de plenitudine eius acci-
pian vniversi. captiuus redemptionem. eger curatione m. tris-
tis consolationem. pccōz veniā. iust^o grām. āgeli leticiā. deniqz
tota trinitas gloriā. filii persona carnis buānes bām **I**
Quinto km̄i consideremus qd plena ē maria fecūdatioē prolis
diuine. de plenitudine ista intelligere possum^o illud ysa. vi. **L**i-
di dñm sedētem sup solium excelsum et elenatū et plena erat do-
mus a maiestate eius **D**omus ista in cuius solio dñs sedet bea-
ta est v̄go in cuius mentis solio dñs requieuit. **O** vere beatissi-
muz. o vere stabilissimū solium. sicut dicitur tercio regū viii. fir-
missimum solium tuum in eternuz **H**oc solium excelsum ē intel-
lectu. elenatum in affectu **E**xcelsum quoqz est super hominea

eleuatum super omnes angelos. **Ex** oelsum in super est in grā.
 eleuatū in glā. **I**n solio ergo marie. in solio in quā mentis eius
 dominus sedebat. z domus corporis eius maiestate uerbi icar
 nati plena erat. **D**e hac ineffabili plenitudine beatus ambrosi
 us ait. **B**ene sola gratia plena dicitur. que sola gratiā quā nul
 la altera meruerat consecuta est. ut gratie repletur auctore.
O uere felix. domus tam felici fecunditate plena **A**it nāq' be
 atus bernardus **B**ene gratia plena que z uirginitatis gratiaz
 tenuit z in super fecunditatis gloriā acquisiuit. **D**ominus er
 go in solio mentis marie sedit per gratiam. z domum cor poris
 eius impleuit maiestate sua per assumptam naturam. **U**n ter/
 cio regum octauo dicitur. **I**mpleuerat gloria domini domum
 dñi. tūc ait salomon. dixit dñs ut habitaret in nebula. **D**om' er
 go dñi maria impleta est gloria diuine maiestatis p nebulam as
 sumpte a deo humanitatis **I**llam dico nebulam de qua dicit
 ecclās. xliij. **D**edicina omniū in festinatione nebule **E**t iterū
 ecclās. l. **Q**uasi stella matutina in medio nebule zce. **N**ā quasi
 stella matutina in nebula est uerbum in carne assumpta **S**
Sexto consideremus charissimi quomō maria fuit plena p'fec
 tione yniuersalis ecclesie. **D**iuersas enim z mirificas p'fcoēs z
 grarias in diuersis sanctis suis habuit z habet ecclā. in quarum
 plenitudine uidetur detenta fuisse maria. ut uere dicere possit
 illud ecclās. xxiiij. **I**n plenitudine scōrum detentio mea **Q**ua
 si dicat **E**go per totam uitam meam detenta fui z occupata in
 plenitudine scōrum acquirenda z conseruanda z opere manci
 panda **R**euera enim in plenitudine scōrum marie detentio fu
 it. dum in mirifica perfectione sua plenitudo perfectionis scōz
 sibi non defuit sicut beatus bernardus declarat cum ait **D**e
 rito in plenitudine scōrum detentio eius. **C**ui non defuit fides
 patriarcharū. spūs prophetarum. zelus apostolorū. constantia
 martirum. sobrietas confessorum. castitas vginū. fecunditas cō
 iugatarum. ymmo nec puritas angelorū **Q**uis enim nō miret
 scōz tantā bonoz plenitudinem uidens in maria. **S**criptū est
 ecclās. xxiiii. **I**n plenitudine scā ammirabitur **A**d huc certe in
 plenitudine scōz. nō in plenitudine ipioz detentio marie est. qā

Sermo

apud eos qui pleni sunt scitate non apud eos qui pleni sunt in-
quitate maria libenter est. **N** Ipsa quoq3 non solus
in plenitudine scōrum detinetur. sed etiam in plenitudine scōs
detinet. ne eorum plenitudo minuatur. detinet nimirus vtutes
ne fugiant. detinet merita ne pereāt. detinet deōnes ne noceāt
detinet filium ne peccōres percutiat. **A**n mariā nō erat. qui sic
dominū detinere aueret. testāte ysa. qui dicit lxiiij. **N**ō ē qui
inuoceat nomen tuū qui p̄surgat ⁊ teneat te **O** **S**eptimo
p̄siderem⁹ kmī quō plena sit maria resperſione odorifere fame.
Sicut enim ager plenus odoriferarum sp̄erū odoribus. sic ma-
ria plena est odorifere fame sue inspirationibus **D**e hac pleni-
tudine accipiamus qđ legitur gen. xxviiij. **E**cce odor filii mei si-
cut odor aḡ pleni cui b̄ndixit dñs. **A**ger iste est maria in qua ā-
gelozum est thesaurus. ymmo rotus dei patris thesaur⁹ abscon-
ditus est **F**elix qui vendit omnia que habz ⁊ emit agrum illum
Huius agri pleni plenus odor est plena marie fama plenus ho-
noz. de hoc beat⁹ ihero⁹ ait. qz multis erat repleta virtutū o-
ribus manens ex ea fragrabat suauissimus odor etiā spiritibus
angelicis **P** **D**e isto odore ipsa scē gloriādo dicere p̄-
Sicut cynamomū ⁊ balsamū aromatizans odorem dedi
mirra electa dedi suauitatem odoris **O** odor marie fuit sicut cy-
namomū exterius in cortice conuersationis. sicut balsamū inte-
rius in vncione deuotionis. sicut mirra inferius in amaritudo-
ne castigationis **F**uit quoq3 odor marie sicut cynamomū in ac-
tione. sicut balsamū in p̄templatione sicut mirra in passione. **O**
vere diues ⁊ nimis diues ager. qui p̄ter alia aromata tā ple-
nus fuit odorifero spiritus sancti balsamo. vt bene d̄ illo verbo
sp̄s sanctus superueniet in te bernardus loquēs dicat. **P**re-
ciosum illud balsamū ⁊ tanta tibi copia tantaq3 plenitudine in-
fluxit. vt copiosissime effluat vbicunq3 **B**ene ergo di-
cere potuit. **D**eus pater. **E**cce odor filii mei sicut odor agri
pleni. cui benedixit domin⁹ **E**cce odor et fama filii mei ex ho-
nore et fama plene matris sue est **U**nde beatus hieronimus
ait. **H**onor maternus eius est. qui ex ea natus est. **O**

Octano consideremus charissimi quò plena est maria resulta-
 tione siue repñtatione siue expressione diuine gl̄e. iuxta illò eccl̄.
 lxii. Gl̄a dñi plenū est opus ei⁹. Opus dñi antonomatice op⁹
 dñi mirabile est maria de qua dicit eccl̄as. xliii. **N**as admirabile.
 opus excelsi. Vere opus est mirabile qz usq; inuenitur simile.
Unde iij. reg. x. dicitur Non est factum opustale in vniuersis
 regnis. non utiq; in regno celestium. non in regno terrestriū. n̄
 in regno infernoꝝ. quia nullū tale opus in celo. nullum tale op⁹
 in mundo. nullū tale opus in limbo fuit. **N**oc opus plenū est do-
 minica gloria. que super omnem puram creaturā resultat. relu-
 cet plenissime in maria. **N**am preter assumptā a v̄bo naturam
 nullam est opus nulla est creatura in qua tanta diuine glorie ma-
 teria reluceat sicut in maria. **G**l̄am enim de restauratione sc̄az
 in celo. gloriā de redemptione factā in mundo. gloriā de libe-
 ratione factam in inferno. habet dominus per mariam habet p
 plenitudinem marie. **E**t ideo bene ait anselmus sic. **C**ur soluz
 loquar dñā bñficiis tuis plenū esse mūdum. inferna penetrant.
 celos supant. p plenitudinē enim gl̄e tue. ⁊ que in inferno erant
 seletantur liberata. ⁊ que supra mundum sunt se gaudēt restau-
 rata. **P**lenū est ergo gloria dñi opus eius maria. quia sicut dicit
 ysaiē sexto. **P**lena est ergo omnis terra gloria eius. plena uti-
 qz est omnis terra. plena est tota maria relucente in se plenissime
 diuina gloria. **M**erito autem omnib⁹ predictis gratias plenissi-
 ma dicit que omnibus non ingratias gratissimā creditur. sicut bñs
 bernardus oñdit qui de hoc verbo. **H**ue grā plena loquens sic
 ait. **B**ene gratia plena quia deo et angelis ⁊ hominibus grata
 hominibus per secūditatem. angelis p uirginitatem. deo p hūili-
 tatem. **S**ed nono consideremus km̄i quomō plena
 sit maria fruitione leticie eterne. **Q**uis enim nesciat eam ab illis
 n̄ exclusam quibus filius e⁹ dixit. iohannis decimosexto. **P**e-
 rite et accipietis ut gaudium vestrum sit plenum. **S**i ergo om-
 nium apostolorum ymmo omnium cū dño regnantium gaudiū
 est plenus quantomagis gaudiū matris dei est plenissime ple-
 num. **D**e hac plenitudine iheronimus inquit. **P**lena siquidez
 gratia. plena deo. plena virtutibus. **N**on potest non possi-

Sermo

dere pleniter gloriam claritatis eterne: **Q**uid mirum si leticia
z gloriam plenam. z superplena habet in celo que gratiam ple-
nam et superplenam habuit in exilio. **Q**uid certe mirum si ta-
in celo q̄ in mundo eius plenitudo supra omnem creaturā sit:
de cuius plenitudine omnis creatura virescit. **U**nde z ancel^{us}
ait. o femina plena z superplena gratia. de cuius plenitudine
exundat a respersa sic virescit omnis creatura. **C** Sic ergo
charissimi videris in maria plenitudinem sapientie illuminati-
uam. plenitudinem gratie inundatiuam. plenitudinem vite fruc-
tificatiuam. plenitudinem mie subuentiuam. plenitudinem pro-
pie fecundatiuam. plenitudinem ecclesie pfectiuam. plenitudi-
nem fame bone respersiuam. plenitudinem z glorie diuine expres-
suam. plenitudinem eterne leticie supergressiuam. **E**rgo
plenissima vgo maria nos tā inanes. iam vacuos sic participes
plenitudinis tue facias. vt tandem ad eternam plenitudinem p-
tingere valeamus. **P**er do. nos. ihesum' chzm filium tuum. qui
cū patre z spū scō viuūt z regnat deus per omnia secula seculoz
A M E N

Sermo octauus.

De maria grā plena dñs tecum
Ostensum est supra quomodo maria ppi
purissimam vite innocentiam merito p ane
salutatur. **I**tem ostensum est quō
ppter pietatem suam viscerocissimam meri-
to maria vocatur. **O**stensum quoqz est quō
propter copiosissimam grē affluentiam merito gratia plena cō-
memoratur. **O**stendendum nūc est quomodo ppter speciosissi-
mam dei pñtiam merito domin^{us} fore secū insinuat. **D**o-
minus tecum. o magne gabriel magnuz est quod de magno do-
mino magne marie annūcias. **M**agnuz ē quod ei dicis. domin^{us}

tecum **S**ed dic nobis quantum vel quō secuz **E**t ecce bñs au-
 gustinus in persona gabrielis ad hoc rñdens ait. Dominus te-
 cum. sed plusq̄ mecum. domiuus tecū. sed non sicut mecum. in
 me enim licet sit dñs. memetipsum creauit dñs. per te autē na-
 citurus est dominus Dominus ergo tecū o maria sed quis vel
 quantus dñs Dominus certe oīm generaliter. dominus hoīz
 speāliter. dominus tuus singulariter o maria Dominus inquā
 generaliter creature vniuersalis. domin⁹ spāliter nature rōnal
 dñs singulariter aule tue viginalis o maria. **B**

Considerandū est ergo kīm qđ dominus iste de quo dicitur do-
 minus tecū. ipse est dñs generaliter creature vniuersalis. **U**n-
 iudith nono **D**eus celozum creator aquarum ⁊ dominus toti⁹
 creature **E**t sapiē viii. dicitur Dominus omniū dilexit eā. oīm
 creature **E**t sapiē viii. dicitur Dominus omniū dilexit eā. oīm
 certe vniuersaliter. omniū inquā visibilium ⁊ inuisibilū. iste v-
 niuersalis oīm dominus sic cum maria fuit qđ etiā ipsam vniuer-
 salem oīm dominam fecit. dñam inquā celi ⁊ dñam mundi. pp-
 ter quod bñ auclimus ait. regina celi: dñā mundi mater ei⁹ qui
 mundat mūdum. confiteor qđ cor meum nimis est immūdū **S**z
 certe iste vniuersaliū dñs omniū. ipse est dñs potentissimus. do-
 minus opulentissimus dominus indeficientissimus. **D**omin⁹
 enim sine potentia. dominus sine sapiā. dñs sine opulencia. do-
 minus sine pmanencia minus perfectus dominus esset **U**n-
 minus impotens dominus insipies. dominus indigens. domi-
 nus deficiens siue non permanēs minus reputatur. domin⁹ er-
 go vniuersalis ipse est domin⁹ potentissimus voluntate. domi-
 nus sapientissimus veritate. dominus opulētissimus pprieta-
 te. dominus indeficientissimus eternitate. **A**

Primo attendite charissimi qđ dominus vniuersalis qui cū ma-
 ria est. ipse est dominus potentissimus voluntate. sicut bene de
 domino isto propheta ait **O**mnia quecūqz voluit domin⁹ fecit
 in celo ⁊ in terra in mari. ⁊ in omnibus abissis **V**oluntati tā po-
 tentissime nec in celis nec in terris nec in omnibus inferni abis-
 sis resistere quisq̄ potest. teste mardocheo qui de isto domino
 ait. **H**ester xiii. Domine rex omnipotens in ditione tua cunc-
 ta sunt posita ⁊ non est qui tue possit resistere voluntati. **E**cce

maria quantus dominus est quod potentissimus dominus est. qui tecum est. **E**t quia dominus potentissimus potentissime est tecum. ideo et tu es potentissime secum. potentissima per ipsum. potentissima apud ipsum. ita ut vere dicere possis illud ecclesiastici. xxiii. in iherusalem potestas mea Iherusalem significat ecclesiam triumphantem in celis. significat etiam ecclesiam militatam in terra. **N**am vere tam in celis quam in terris potestatem habet mater potentissima creatoris. **Q**uam potentissimam recognoscit ancelmus cum orans ait **E**xaudi pia. adesto propicia adiuna potentissima ut mundentur sordes mentis mee et illuminentur tenebre mee **D**ominus ergo tecum o maria potentissima.

Secundo attendite charissimi quod dominus vniuersalis qui cum maria est ipse est dominus sapientissimus veritate **I**pse enim est dominus de quo in psalmo dicitur **M**agnus dominus et magna virtus eius. et sapientie eius non est numerus **Q**uod sapientissimus est dominus cuius sapientiam nihil fallere nihil latere potest. qui omnia manifesta nostra et occulta nouit. oia utique uerba et opera nostra bona et mala omnes cogitationes et omnia desideria nostra bona et mala omnia scit dominus **U**nde petrus ait iohannis xxi. **D**omine tu omnia scis **E**cce maria qualis dominus est. quod sapientissimus dominus est qui tecum est. **E**t quia dominus sapientissimus sapientissime est tecum. ideo et tu es sapientissime secum. sapientissima es per ipsum **T**u enim significata es per illam abigail qua dicitur primo regum xxv. **E**ratque mulier illa prudentissima et speciosa **M**aria tam prudentissima tam sapientissima fuit quod ancelmus de ipsa audacter ait. omnes thesauri sapientie et scientie in maria **D**ominus ergo tecum sapientissimus o maria sapientissima

Tercio attendite charissimi quod dominus vniuersalis: qui cum maria est dominus est opulentissimus proprietate sicut bene de isto domino propheta testatur in psalmo **D**ominus inquit est terra et plenitudo eius. tui enim domine sunt celi et terra tua est quod celum celi domino et cetera. **D**ominus ergo huius omnia sunt propria celum et terra corporalia et spiritualia omnis natura. omnis gratia omnis celestis gloria omnia sunt domini propria **D**ominus ergo ditissimus est. sicut etiam apostolus ait ad romanos decio

Idem dominus om̄i diues in omnes. qui intocant illum. **E**cce maria quantus dominus est. q̄ opulentissimus est. dñs. qui tecum est. **E**t quia dominus opulentissimus. opulentissime est tecum. ideo z tu es opulentissima z ditissima secū. ita vt vere dici possit tibi illud. puerbi. xxxi. **M**ulte filie congregauerūt diuicias. tu supergressa es vniuersas. **F**ilia agnes. filia lucia. filia cecilia filia agatha. filia katherina z multe alie filie. multe alie v̄gines sancte. multe anime iuste congregauerūt diuicias gr̄arū z virtutum diuicias meritozū z premiozum. sed tu maria in v̄niuersis diuiciis supergressa es excellentissime vniuersas. **Q**uod diues est maria in gloria que tam diues fuit in miseria. **Q**uod diues est maria in celo que tam diues fuit in mundo. **Q**uod diues fuit in anima sua. que tam diues fuit in carne sua. vt etiam beatus bernardus exclamans dicat. **O** diues z super omnes diues maria de cuius subst̄tia modica pars assumpta totius mundi sufficit soluere delicta. **D**ominus ergo tecum o maria opulentissima. **H**

Quarto attendite charissimi q̄ dñs vniuersalis qui est cū maria ipse est dominus indeficientissimus eternitate. **V**n̄ habetur exobi. xv. **D**ominus regnauit in eternū z vltra. **E**t in psalmo d̄ isto dicitur. **T**u autem domine in eternū pmanes. **E**cce quāt⁹ dominus est q̄ indeficientissimus domin⁹ est qui tecum est. **E**t quia dominus indeficientissimus indeficientissime tecū est. iō z tu indeficientissima in eternū es secum. **T**u enim es thron⁹ indeficientissimus thronus eternus. thronus filii dei. de quo de⁹ pater ait in psalmo. **T**hronus eius sicut sol in conspectu meo. z sicut luna perfecta in eternuz. **V**ere in eternuz. vnde non solum vere dicimus. **T**u autez domine in eternuz pmanes sed etiā vere dicere possumus. **T**u autez domina in eternū permanes. qd̄ mirum si maria in filio suo pmaneat in eternū. cum etiam bñsicia marie in seruis suis permaneant in eternum. **A**it enim beatus bernardus. **I**n te o maria angeli leticiam. z iusti gratiam peccōres veniam inueniunt in eternuz. **D**ominus ergo tecum o maria indeficientissima. **G**aude mater maria gaude. **E**cce domi /

Sermo

minus potentissimus sic est tecū q̄ tu es potentissima secū. dñs
sapiētissim⁹ sic est tecū q̄ tu es sapiētissima secū. dñs opulētissi
m⁹ sic est tecū q̄ tu es opulētissima secū. dñs indeficientissim⁹ sic ē
tecū q̄ tu indeficientissima es secū. **E**ya ḡ potentissima dñā esto no
bis ipotentib⁹ auxiliatrix. eya dñā sapiētissima esto nobis inspi
pientibus ꝑsiliatrix. eya opulētissima dñā esto nobis indigentibus
locupletatrix. eya indeficientissima dñā esto nobis deficientib⁹
ꝑpetuatrix in oī bono. **O** Cōsequēter ꝑsiderādū est kñi
q̄ dñs iste de quo dicit dñs tecū. ipse est dñs speāliter creature rō
nal. sicut ipā rōnal creatura in ꝑs⁹ ꝑfitetur dicēs **E**ne dñs nos
ter q̄ admirabile est no. tuū. in vni. terra. **D**ñs oīū vniuersaliter
noster dñs noster speāliter. **S**ic vtiq̄ dñs noster sicut dicit ysaiē
xxviii **D**ñs iudex noster dñs legifer noster dñs rex noster. dñs
legifer noster in mūdo. dñs iudex noster in iudicio. dñs rex nos
ter nos coronās in celo. **I**ꝑe spālir nō dñs sic cū maria fuit q̄ etiā
ipām spālē dñam nrāz fecit. qd̄ bñ recognescēs b. bern. ait. dñā
nrā mediatrix nrā. aduocata nrā tuo filio nos repñta. tuo filio
nos reconcilia. tuo filio nos recōmenda. **S**ed ecce iste spāl dñs
noster. ipse dñs piissim⁹. dñs iustissim⁹. dñs certissim⁹. dñs nōia
tissim⁹. **D**ñs ei qui nō est ꝑi⁹ in bñficijs. dñs qui nō est iust⁹ in
iudicijs. dñs qui non est cert⁹ in promissis. dñs qui nō est nōi
natus in populis minus reputaretur. **D**ñs ergo noster est dñs
piissimus liberalitate. dñs iustissim⁹ equitate. dñs certissim⁹ fi
delitate dñs nōiatissim⁹ famositate. **R** **P**rimo ḡ attē
dite kñi q̄ dñs noster spālīs qui cū maria est ipse est dñs piissi
mus liberalitate sue infinite mie. **I**ꝑse est dñs de quo ꝑpheta
ait. **T**u dñe suavis et mitis et multe mie omnibus inuocātibus te.
Multe mie est dñs in multis bñficijs tꝑalib⁹ spālīb⁹ etñalib⁹
q̄ ex multa miā sua ꝑtulit nobis et ꝑferre non cessat. **V**tinā tātis
dñi miscōiis nō sim⁹ ingrati. vtinā dño tā misericordissim⁹
valde grati cū ysai. qui de isto dño ait lxiii. **M**iseratōnū dñi re
cordabor. laudē dñi nūciabo super omnibus bonis que reddidit
nobis dñs. **E**cce maria qualis dñs. q̄ misericordissim⁹ et piissim⁹
dominus est qui tecum est. **E**t qz dominus misericordissimus
misericordissime est tecum. iō et tu miōrdissima es secum. vt ve

re de te dici possit illud ysaie. xvi. **P**reparabitur in miâ solius eius. & sedebit super illud iudicâs in veritate. **S**olius diuine misericordie est maria mater mie. in qua omnes inueniunt solacia mie. **N**am sicut misericordissimû dñm ita & misericordissimaz dominaz habem⁹ **D**ominus noster multe mie est omnib⁹ inuocantibus se **E**t domina nostra multe mie est omnibus inuocantibus se. propter hoc optime beatus bernardus dicit. **S**ileat miâ tuam btâ vgo qui te inuocant in necitatibus suis sibi meminert defuisse **D**ominus ergo tecû o maria misericordissia

I **S**ecundo attendite kmî q dñs noster spâlis qui cû maria est. ipse est dominus iustissimus equitate. sicut bñ de isto dño in psalmo dicitur **I**ustus dominus & iusticias dilexit **E**t iterum. iustus es domine & rectû iudicium tuû **I**ust⁹ certe est domin⁹ in omnib⁹ iudiciis. in omibz causis. in omnib⁹ factis suis. sicut iterum in psalmo dicitur **I**ust⁹ dñs in omnibz viis suis **D**ominus ita iustus est in omni via iusticie. q ppter nullam psonam declinata a via iusticie **E**t ideo bñ dicitur de isto dño sapientie vi. **N**on subtrahit psonam cuiusq̃ domin⁹ qui e omnium donator. nec verebitur magnitudinem cuiusq̃ qm pusillû & magnum ipse fecit. & equaliter est ei cura de omnibus **E**cce maria qñ dominus est. q̃ iustissimus dñs est qui tecû est **E**t qz dñs iustissimus iustissime est tecû. ideo tu es iustissia iustissime secum.

Tu enim es vga aaron rcâ florida fructifera. rcâ ymo rectissima p iusticiam & equitatē. florida p vginatē. fructifera per fecunditatē **Q**ue enim virga esset recta. si nō maria vga aaron esset recta. **Q**ue anima esset iusta. si non maria esset iusta **N**ec est enim de qua beatus bernardus dicit **Q**uis inqt iustus si non maria iusta. de qua ortus est sol iusticie. domin⁹ ergo cum maria iustissima **U** **T**ercio attendite charissimi q dominus noster spâlis qui cû maria est ipse est dñs certissimus q̃ fidelitate & fidelissimus certitudine. sicut ppheta testatur qui ait **F**idelis dñs in omnibus vbis suis **R**ecogitate g vba sua quibus promisit coronam iusticie iustis **E**t gebennam iniustis **E**t scitote q dominus fidelis fideliter vba sua tenebit **F**ideliter quod locutus est implebit. **S**icut de isto domino

Sermo

dicitur ezechielis xxi. **E**go dominus locutus sum et faciam. v
ba vtiq; sua dominus fidelissimus tam fidelissime tenebit. sicut
ipse in euangelio suo dicit. **C**elum et terra transibunt. verba at
mea non transibunt. **E**cce maria qualis dominus est q̄ fidelis
simus dominus est qui tecum est. **E**t qz dñs fidelissimus fidelis
sime est tecum. ideo z tu fidelissime secum. **T**u enim es illa fide
lissima columba noe que sicut inter suum dñm z mūdum dilu
uio submersum mediatrix fidelissima extitit. sic et tu inter ianu
m dñm z humanū genus diluio spūali perditum mediatrix
fidelissima extitisti. **C**orvus infidelis. columba vero fidelis tu
it. sic z eua infidelis maria vero fidelis inuenta est. **E**ua infide
lissima mediatrix perditionis. maria vero fidelissima mediatrix
salutis fuit. **E**t ideo beatus bern̄ ait. **F**idelis mediatrix maria
que salutis antidotum v̄ris z mulieribus pp̄nauit. **D**ominus
ergo tecum o fidelissima maria.

M Quarto attendite charissimi q̄ dominus noster
specialis qui cum maria est ipse est dominus nominatissim⁹ fa
mositate. **M**agni enim nominis est dñs teste iheremia qui de
isto domino ait iheremie decimo. **N**on est similis tui domine.
Magnus tu z magnuz nomen tuum. **M**agnum vtiq; fama et
laude est nomen dñi in omni poplo sicut p̄pheta testatur dicens
Reges terre z omnes populi principes z omnes iudices terre
Iuvenes z v̄gines senes cum iunioribus laudent nomen dñi.
quia exaltatum est nomē eius solius. **N**ominis autēz dñi laus
z fama non solum ad oēm populum. sed etiam ad omne temp⁹
se extendit sicut per eūdem prophetam patet qui ait. **S**it nomē
dñi benedictū ex hoc nunc z vsq; in seculum. **I**tem nominis dñi
laus z fama non solum ad omnem ppliā non solum ad omne tē
pus sed etiam ad oēm locum se extendit. **S**icut iam dictus pro
pheta declarat dicens. **A** solis ortu vsq; ad occasum laudabile
nomen domini. **E**cce maria quantus dñs q̄ nōiatissimus z fa
mosissimus est qui tecum est. **E**t quia famosissimus famosissime
tecum est. ideo z tu famosissima famosissime es secum.

N Tu enim bñ significata es per illā ruth de qua le
gitur sic. **S**ir exemplū v̄tutis in effrata. z habeat celebre nomē

in bethleem id est in ecclā **O** celeberrimi nōis maria. quō possz
nomē tuū non esse celebre. q̄ etiā deuore nōiari non potes sine
nominantis vtilitate. **T**estatur hoc etiā b. bern̄ dicēs. o magna
o pia. o multū laudabilis maria tu nec nōiari potes quin accen
das. nec cogitari quidem quin recrees affectus diligētium te.

Tu nunq̄ sine dulcedine tibi diuinitus insita pie memorie por
tas ingrederis **M**aria ergo famosissima optime signata es etiā
pillā famosissimi nōis feiā in iudith de qua scriptū est **N**ec erat
in omni bus famosissima qm̄ timebat dñm valde. nec erat qui de
illa loqueretur v̄bū malū **F**amosa quidem est maria ppter vir
tutes z exempla sua tam laudabilia: famosior autem ppter mi
sericordias z beneficia sua tam ienarrabilia. famosissima vero
propter gratias z priuilegia sua tam mirabilia **Q**uid enim mi
rabilius: q̄ esse matrem z v̄ginem: z esse dei m̄rē **Q**uid autē
mirū si maria de tantis mirabilib⁹ m̄e sue bñficiis famosa ē in
mundo que tam famosa est de vnico bñficio suo circa theophilū
exhibito **H**ic enim beatus bernard⁹ **F**amosum tue benignita
tis testimoniū est per te restauratus theophilus o maria **D**ñs
ergo tecum o maria famosissima. **G**aude nūc maria gaude ec
ce dñs piissimus sic est tecum q̄ tu es piissima secum. dñs iustif
simus sic est tecū q̄ tu es iustissima secū. dñs fidelissim⁹ sic est te
cum. q̄ tu es fidelissima secum. dñs famosissim⁹ sic est tecū q̄ tu
es famosissima secum **E**ya ergo piissima maria nos impios sal
ua p tuam misericordissimam pietatē **E**ya iustissima maria nos
iniustos salua p tuam iustissimā equitatē **E**ya fidelissima ma
ria nos p̄fidos salua p tuam certissimam fidelitatē. **E**ya famo
sissima maria nos infames salua p tuā nōiatissimā famositatē

O Post predcā charissimi considerandū est q̄ dñs
iste de quo dicitur marie. dñs tecum. non solū est dñs generali
ter creature vniuersalis. non solū est dñs spāliter creature rōna
lis. ymmo etiā ipse est dñs singulariter aule v̄ginalis sue scissie
genitricis. **M**aria enim singulariter tā corpe q̄ anima est aula
dñi. **D**omus domini sanctissima de qua in psalmo b̄z **D**omus
tuā decet scitudo dñe in longitudine diez **O**ve singulariter be
atam domū q̄ sola tā singulariter talē meruit habere dñm **E**c

ce enim b. bern. ait **T**u sola digna inuēta es vt in tua v̄ginali au-
 la rex regū & dñs dn̄antium a regalibus sedibus venies. primā
 inter filios hoīm mansionem sibi eligeret. **I**ste singularis mar-
 rie dñs sic singulariter cum maria fuit q̄ etiam ipām tā singulari-
 ter dn̄am fecit. q̄ nec primā silēm v̄sa est nec h̄re sequentē. dum
 ipsa singulariter dñi filia dñi mater. dñi sponsa. dñi ancilla sc̄a est
Maria ei filia dñi singulariter generosa. mater dñi singulari-
 glōsa. sponsa dñi singulariter speciosa. ancilla dñi sp̄aliter officia
 osa fuit **S**i at̄ ista tribus personis diuinis volum⁹ appropriare
 possum⁹ dicere q̄ dñs iste qui tā singulariter cū maria est. ip̄e ē
 dñs pater dñs filius dñs sp̄s sanctus. deus trinus & vnus **I**p-
 se est dñs pater cui⁹ filia est maria nobilissima **I**p̄e est dñs filius
 cuius maria est mater dignissima **I**p̄e est dñs sp̄s sc̄us cuius
 maria est sponsa venustissima **I**p̄e est dñs trinus & vnus. cuius
 maria est ancilla subiectissima **M**aria certe est filia summe eter-
 nitatis. mater summe v̄tatis. sponsa summe bonitatis. ancilla su-
 me trinitatis **P** **P**rimo attendite km̄a q̄ dñs iste qui tā
 singulariter est cum maria ip̄e est dñs. cuius nobilissima filia est
 maria **D**e isto ei dño & de ista filia accipi p̄t q̄ boos dixit ruth
 ij: **B**ndcā es a dño filia q̄ priorē miām posteriorē supasti **D**e
 re bndcā a dño filia est maria. a summo inq̄ dño cui⁹ ip̄a ē filia.
O vere nobilissimi regis nobilissima filia que tam multiplici me-
 ritus ornata est gloria. vt vere de ea dici possit **O**is glā eius filie
 regis ab intus **E**t ideo t̄p̄ verissima regis filia a rege copiosissi-
 time est vncta teste beato bernardo qui ait. **T**u filia delicata et
 oī grā plena km̄a in tuis deliciis vncta es ad glām decoris tui.
 & in signū dilectionis ista bndcā filia priorē miām posteriorē
 supavit **M**agna erga miseros fuit miā marie adhuc exulantis
 in mūdo: sed multo maior erga miseros est miā eius iam regnā-
 tis in celo. **M**aiorem nāq; p̄ bñficia innumerabilia nūc ostendit
 hoīb; miām q̄ magis videt innumerabile hoīm miserā **I**n
 p̄ splendore prioris miē fuit maria pulchra vt luna. p̄ splendore
 vero posterioris miē nunc est electa vt sol **N**am quē ad modū
 sol lunā supat magnitudine splendoris. sic priorē marie miām
 superat magnitudo posterioris. **Q**uis est super quem sol non

lucet. quis est super quem marie mīa non splendeat. **A**udi igitur quid de hoc beatus bernardus sentiat. **A**it enim. **Q**uē admodum solozitur super bonos et malos indifferenter sic maria p̄terita n̄ dicitur merita. sed omnibus se exorabile. omnib⁹ se clementissimā prebet. oīm deniq; necessitates amplissio misereatur affectu. **D**ñs ergo tecum o maria. sicut pater nobilissim⁹ cum filia nobilissima. **Q** **S**cdo attendite km̄i q̄ dñs iste qui tā singulariter est cum maria. ipse vere dñs cui⁹ mater dignissimā ē maria. **D**e isto dño et de ista matre dicit ely zabeth luce ij. **U**n̄ mibi hoc veniat mater dñi mei ad me. **P**ater dñi. mater virgo mater est dignissima. **I**psa est mater cui talis fili⁹ decentissim⁹ fuit. **I**psa est mater qua deus maiorē facere non possz. **M**aiorē mūdum facere possz deus. maius celū possz facere deus. maiorē rem nr̄m dei q̄ mariā non possz facere deus. **U**n̄ bern̄ ait

R. **N**ec enī decebat deus alia mater q̄ virgo. nec v̄ gūem alius fili⁹ q̄ deus. qz nec maior inter nr̄s. nec maior int̄ filios nasci potuit. **N**ec itaq; est mater floris mie. mater solis iusticie. mater fontis sapientie mater regis glorie. **P**ater floris mie. mater in qua eius est cuius mīa ad dilectionem. cui⁹ iusticia ad timorem. cuius sapientia ad agnitionem. cuius glā ad spem nos adducit. **M**aria ergo est mater eius qui effectiue est nr̄a dilectio p̄ mīam. noster timor p̄ iusticiam. n̄ tā agnitio p̄ sapientiam. nr̄a spes per gloriam. vt vere ipsa dicere possit illud eccl̄as. xxiij. **E**go mater pulchre dilectionis et timoris et agnitiois et scē spei. **S**ed numquid soli⁹ mater ch̄i est maria. ymmo vere quod iocūdissimū est. ymmo maria nō solū est mat̄ ch̄i singularis. s; etiam oīm fidelīū vn̄uersalis. **U**n̄ bt̄us ambrosi⁹ ait. **S**i christus. credentium est frater. cur non ipsa que genuit ch̄i stum credentium sit mater. **E**ya charissimi oēs nūc gaudeam⁹ omēs nūc gaudento dicam⁹. **B**ñd̄cūs frater p̄ quem maria est nostra mater. et bñd̄cā mater per quam ch̄us est noster frater. **H**inc bene anselmus ait. **D**omina mater p̄ quā talem fr̄m habemus. quid gratiarum quid laudis tibi retribuem⁹. **D**ñs ergo tecū o maria sicut filius dignissim⁹ cū nr̄e dignissima. **T**ercio attendite charissim⁹ q̄ domin⁹ iste qui tam singulariter

est cum maria. ipse est dñs cuius sponsa venustissima est maria
Unde tam de isto dño q̄ de ista sponsa exponi potest quod dicit
 osee ii. **S**ponsabo te mihi in iusticia et iudicio et in miã et in mi
 serationibus. et sponsabo te mihi in fide et scies qz ego dominus.
Ecce pulchra sponsa pulchra in iusticia et iudicio respectu sui. pul
 chra in miã et miserationibus respectu pximi. pulchra in fide res
 pectu dei. pulchra utiqz in iusticia vite et in iudicio conscientie.
 pulchra in miã in affectu et in miserationibus in effectui. pulchra
 in fide qua credidit omnia credenda super se. et qua credidit p
 ficienda in se. iuxta illud luce primo **B**eata que credidisti quo
 niam pficientur in te ea que dcã sunt tibi a dño **S**ed ecce spõsa
 spūs sancti venustissima maria sicut formosissima est in pueris
 tione. ita etiam dulcissima in allocutione. sicut dicit cantu. iij. **S**a
 uis distillans labia tua spõsa mel et lac sub lingua tua. **Q**uod mel
 lificua vba sepius distillauerunt dulcissima marie labia. que etiaz
 bene et lac et mel sub lingua habuit in duobus verbis que ipã ga
 briel respondit **R**ome maria lac sub lingua habuit. quãdo lac
 reum illud p̄inentie vbum respondit **Q**uomõ fiet istud quoni
 am virũ non cognosco? **R**ome etiã mel sub lingua habuit quã
 do mellifluũ illud obedientie vbum rñdit **E**cce ancilla dñi fiat
 mihi scõm vbum tuũ **D**e mellifluentia nãqz huius melliflui v
 bi per totum mũdum melliflui facti sunt celi **M**aria in sup mel
 sub lingua habuit in mellifluis orõnibus ad deum. lac vero sub
 lingua habuit in lactatiuis collationibus ad proximũ. **E**ra g̃
 quanti decoris est ista sponsa summi consulatoris. **Q**ue est in
 quit aug. que est hec virgo tam scã vt ad eam venire dignaret
 spūs scūs tam speciosa vt eam sponsam eligeret deus **D**ñs g̃ te
 cum o maria sicut sponsus delicatissim⁹ cum spõsa delicatissima
Quarto attēdite km̄i q̄ dominus iste qui tã singulari
 ter est cū maria ipse dñs est cui acilla deuotissima est maria **S**i
 cut ipsamet testatur dicens **E**cce ancilla dñi. **M**aria est acilla
 dñi patris. dñi filij. dñi spūs sancti. **Q**uid miruz si maria sit bu
 ius dñi ancilla. cū et filius marie sit huius dñi seruus scõm assup
 tam a matre naturam **I**pse em̄ in psalmo confitetur dicens **D**ñe
 quia ego seruus tuus. ego seruus tuus et filius ancille tue.

O q̄ bona ancilla z q̄ bonus ancille filius **D**eu quot male an-
 cille z mali ancillarum filij. **S**ed quid dicit scriptura **E**ijce an-
 cillam z filium eius zc. **L**egitur genesis xvi. de agar ancilla sa-
 re q̄ concepisse se videns despexit dominam suam **M**ala ergo
 ancilla agar de secunditate inflatur. bona ancilla maria de secu-
 ditate humiliatur **A**ncilla illa superba dominam suam despex-
 it **A**ncillam istā humilē dñs respexit. sicut ipsa humiliter recog-
 noscens dicit **R**espexit humilitatem ancille sue. o anima chris-
 tiana domini ancilla sit cum maria amplectere secunditates. vt
 nequa q̄ deserat humilitatem vt ergo de boni operis secundita-
 te non inleris. sed magis de humilitate fecundaris. attende hu-
 milem ancillam. respice humilem mariam. **E**t ait. ecce ancilla
 domini **A**mbrosius. **V**ide inq̄ humilitatem. vi
 de deuotionem. ancillam se dicit que mater eligitur dñi. nec re-
 pentino exaltata pmissio est. o vere admirāda hūilitas. ecce n̄
 solū domini ancilla. sed etiam seruoꝝ domini ancilla quodā
 modo dignatur esse maria **I**psa namq̄ significata per illaz abī-
 gael pro qua adducenda. cum dauid nūcios misisset respondit.
 sicut legitur primo regum xxv. **E**cce famula tua sit in ancillam
 vt pedes seruoꝝ dñi mei lauet **P**er benedictam ancillā ma-
 riam quasi tot serui dom. ni loti sunt quot fideles eius suffragi-
 is a peccatis mundati sunt **I**psa enīz quasi tot seruoꝝ domi-
 nibus aquam obtulit. quod penitentibus lachrimas p̄punc-
 tionis obtinuit **D**ominus ergo tecum o maria tanq̄ cum acil-
 la deuotissima. dominus pater tecum dñs filius tecum dñs spi-
 ritus sanctus tecum **U**nde bernardus **P**ater inquam tecum
 qui suum filium facit z tuum. filius tecū. qui ad condendum in-
 te mirabile sacramentum miro modo z sibi reserat gemitale se-
 cretum. z tibi seruat v̄ginale signaculū. spūs sanctus tecum qui
 cum patre z filio tuo tuum sanctificat vterum. dñs ergo tecum
 dñs certe cuius filia es qua nulla nobilior est. dominus tecū cu-
 ius mater es qua nulla mirabilior. dñs tecum cuius sponsa es q̄
 nulla amabilior. dñs cuius ancilla es qua nulla hūilior inq̄ su-
 it nec est nec erit in eternū. **E**ya ergo domina quia dñs tantus
 ac talis tantum actualiter est tecum. fac vt ipse per grām sit vo-

biscum. per dominū nostrū ihesum christū filiū tuū Amen

Sermo non^o.

Dominus tecum

H

is dulcissimis v^obis ille deuot^obrē marie au-
celm^o deuote alludens sic ait **D**e d^os tecu-
cui dedit d^os vt omnis natura tū tibi deberet
secū **M**aria obsecro te p^o grāz qua sic d^os vo-
luit eē tecum. ⁊ te voluit eē secū fac p^opter
eādē grām miām tuā mecū ⁊ cura mei sp^o sit tecū. fac vt iste ad-
nccitatis mee q^odiu ipā p^osistit sp^o sit tecū. ⁊ resp^ocius pietatis tue
q^odiu ego subsisto sit mecū. fac vt p^ogratulatio b^oititudinis tue sp^o
sit mecū. p^opassio miserie mee q^otū mihi expedit sp^o sit tecū **D**
Dns q^o tecū o maria. d^os certe tecū. tecū fuit. tecū est. tecū erit.
Tecū sicut sol cū auroza. tecū sicut flos cū v^oga. sicut rex cū regīā
Tecum inq^o sicut sol cum auroza. ip^oz p^oueniēte. tecū sicut flos
cū v^oga ipsum p^oducente. tecū sicut rex cū regina ad ip^oz ingredīē-
te. sol nāq^oz omībz lūībz luminosior. flos oībz florībz speciosior.
rex omnibus regībz glōsior est d^os ih^os ch^or^os **A**uroza v^o hūc
solem singularissima irradiatione p^oueniens. v^oga hūc florē mira-
bilissima emissionē p^oducens. regina ad hūc regē solemmissā p^o-
cessione ingredīens est beatissima v^ogo maria. de his singulis p^o
ordinem videam^o **Q** **D**ns tecū. tecū certe sicut sol cū auro-
ra de sole p^ocedente ⁊ ortum solis p^oueniente. ⁊ lūie solis diem
iniciāte **R**euera enim auroza mūdi maria a sole eterno singlari-
ter p^opata p^ogrediens eiusdēz solis ortū mirabiliter irradiata p^o-
ueniens diē grē t^ori solis mūdo feliciter iniciāuit. teste b. berni-
qui ait. **S**icut auroza valde rutilās in mūdum p^ogressa es o ma-
ria q^o veri solis splendorē iubare tante sanctitatis p^ocurrīsti. vt
vere diem salutis diem p^opitiationis diē quā fecit d^os a tua cla-
ritate iniciari dignuz fuerit. **M**aria ergo est auroza de qua di-
citur canticoz vi. **Q**ue est ista que progreditur quasi auroza
sur gens ⁊c. **B**n̄ aut auroze comparatur maria. tam p^opter se quas
propter nos. p^opter se specialiter. propter nos generaliter. ma-

ria ergo propter se bene comparatur aurore scdm scripturam

Primo ppter abcessum noctis culpe. secundo ppter
 pgressum lucis grē. tercio ppter ortum solis iusticie. quarto ppter
 locū sedis glē. **P**rimū in plenissimā e^o sacrificatōe. scdm in cla
 rissimā ei^o puerfatōe. terciū in mirabilissimā filii e^o generatōe. q̄rtuz
 in glōsissimā ei^o assūptōe. **A** **P**riō igit̄ attēde kmē q̄ q̄daz
 felix auroza est maria. ppter felicē abcessū noctis culpe in sua sci
 ficatione. **U**n̄ iob iii. maledicēs nocti in q̄ dictū est pcept^o ē hō.
 aut obtenebrent̄ stelle caligine ei^o. expectet lucem ⁊ nō videat
 nec ortum surgentis auroze. **Q**uid igit̄ p̄ stellas quid p̄ lucē q̄d
 per aurozā scatur. **D**ico q̄ p̄ stellas aiē scōrum. per lucē scūs scō
 rum p̄ aur oram scā scōrū designatur. **S**telle vtiqz oēs sci sunt q̄
 ordinē morum ⁊ discipline cursum quoz fernozis ⁊ bone vite n̄
 relinquunt. ⁊ sic p̄tra diabolū in pugna tuti sunt. **U**nde d̄ his
 stellis bene legitur iudicū. **S**telle manentes in ordine ⁊ cursu
 suo aduersus sifaram pugnauerūt. **S**ifara interpretatur tollēs
 incedentem ⁊ significat diabolū: qui quēlibet a deo recedentes
 tollit. **P**er lucem quoz scūs scōrum ihūs chrūs significatur si
 cut ipse de se ostendit dicens. **J**oh. viii. **E**go sum lux mundi q̄
 sequitur me non ambulat in tenebris. sed habebit lumen vite.
Sequamur fratres charissimi. sequamur hanc lucem ne in te
 nebris ābulantes cadamus in lutum peccati ⁊ in foueam infer
 ni. **S**equamur autē m non claudicando secūduz quod legit̄. iiii
 regum xviii. **U**sqz quo claudicatis in duas partes. si dominus
 est deus sequimini eum si autem baal sequimini eum: **P**er au
 rozam autem cuius ortum nox non vidit. beata virgo significa
 tur cuius natiuitatem nox originalis culpe non inicianit. **N**ox
 enim cui iob maledixit nox in persona qua dictum est concept^o
 est homo. peccatum originale est in quo omnes p̄cipimur. **U**n̄
 psalmus. **E**t in peccis p̄cepit me mater mea. **Q**uia igitur omēs
 etiam fere omnes sci in peccatis p̄cipiūtur. ⁊ in peccato nascun
 tur. ideo bene hic dicitur q̄ stelle per hanc noctem obtenebran
 tur. sed quia christus nec p̄ceptus nec natus in peccō fuit. id bñ
 dē q̄ nox ista lucē nō vidit. **E** **Q**uia vero beata virgo in

Sermo

peccō concepta fuit. sed sine peccō nata. sine peccō orta fuit. ideo si aurozā sed ortū auroze dicitur nox ista non vidisse. Hoc est contra illos qui ipsam non solū sine peccō natā. sed etiā sine peccō conceptam dicūt. Contra quos etiam bt̄us bern̄. arguens ait. Si ante conceptū suū maria sanctificari non potuit. qm̄ non erat. si nec in ipso conceptu. ppter peccm̄ quod ierat. restat vt post cōceptum in vtero iā ex n̄s scificationem accepisse credat. que ex cluso peccō sanctam fecit natiuitatem nō tamen conceptionem

Secundo charissimi attendite q̄ quedam felix auroza est maria propter felicem eius pgressionem in lucez gratie iuxta illud Que est ista que progreditur vt auroza consurgens etc. Sicut enim lux auroze progreditur crescendo in claritate sic maria progrediebatur proficiendo in claritate gratie et bone vite progrediebatur vtique proficiendo in omnib^{us} virtutibus vniuersaliter. vt in om̄i virtutum claritate esset quasi auroza consurgens apud se. pulchra vt luna apud proximos. electa vt sol apud deum. Progrediebatur quoque proficiendo in tribus virtutibus sp̄aliter de quibus beatus bernardus ait. Seruebat in querenda gratia marie charitatis. splendebat in carne virginitas. in obsequio humilitas eminebat. Harum vtique virtutum claritate maria fuit quasi auroza consurgens in rutilante virginitate. pulchra vt luna in micante humilitate. electa vt sol. in radiante feruida charitate. Felix qui hos tres fulgores. has tres marie virtutes secutus fuerit. per quas ipsa dominuze magistram omnium virtutum concepit. testante beato bernardo q̄ ait. Hanc inuenit gratiam plena iam gratia. vt charitate feruida. virginitate integra humilitate deuota fieret sine virili commixtione grauida sine muliebri dolore puerpera.

Tercio attendite charissimi q̄ quedam felix auroza est maria propter felicem ortum solis iusticie. Sol namque iusticie christus deus noster mediante auroza sua maria ortus est in mundo. ortus vtique absque peccati nubilo. propter quod auroza ista valde rutilans fuit oriente sole suo. Iuxta illud sc̄do regum xliii. Sicut lux auroze oriente sole mane absque nubibus

rutilat **L**ux aurore est gratia et sanctitas marie. qua ipsam irradiare dignatus est processurus de ipsa sol iusticie De hoc bñ beatus bernardus ait Recte quidem o maria aurore officium implesti Ipse enim sol iusticie de te processurus ortus suum quadam matutina irradiatione preueniens. in te lucis sue radios copiose transfudit. **L**ux huius aurore mirabiliter radiabat oriente sole absqz nubibus id est nascente chrò absqz originalis peccati obsecuritatibus

I ecce hic dicitur qz sol absqz nubibz orientis et exodi iij. dicitur qz rubus absqz combustione igitur. et danielis scdo dicitur qz lapis sine manibus absciditur Quid ergo pro sole. quid per ignem quid per lapidem nisi chrò significatur

Ipse enim est sol illuminans intellectum. ignis accendens affectum. lapis firmans nos contra defectum **D**ico qz christus iherosolimitanus est sol illuminans intellectum **J**uxta illud malachie iiii. orientetur vobis timentibus nomen meum sol iusticie. **V**ide ergo si timeas dñm **S**criptum quippe est **Q**ui timet dominum nihil negligit. **I**tem christus est ignis accendens affectum. ait enim apostolus ad hebreos xii. **E**t enim deus noster ignis consumens est. **I**dem dicitur deuteronomii quarto **D**eus tuus ignis consumens est **H**ic ignis non solum fuit in rubo veteri originalis. sed etiam in rubo devoti cordis est. **N**unc enim ignem senserunt qui dixerunt. luce xxiiij. **N**onne cor nostrum ardens erat in nobis et cetera. **I**tem christus est lapis firmans nos contra defectum. si bene fundati fuerimus super ipsum **U**nde mathei viii. dicitur.

Descendit pluvia et venerunt flumina et flauerunt venti et irruerunt in domum illam et non cecidit fundata enim erat supra firmam petram **E**cce nec pluvia heretice eloquentie nec flumina mundane concupiscentie. nec venti humane violentie nocere possunt domni mentis supra petram christi fundate.

R Quid ergo est qz sol sine nube oritur. rubus sine combustione igitur. lapis sine manu absciditur. nisi qz christus qui est sol veritatis. ignis charitatis. lapis firmitatis sue eternitatis ipse concipitur et nascitur sine nube peccati originalis. sine combustione concupiscentie carnalis. sine manibus amplexus maritalis. in

combustione enim chri nec peccatū prolis. nec concupiscētia mris
 nec amplexum patris inuenies. q̄ at̄ v̄go sine viro tā miraculo
 se concepit. hoc ille facere potuit. qui alludentia huic miraculo
 mirabilia premisit. sicut testatur beatus augustin⁹ qui sic dicit.
Qui scripsit lapideas tabulas sine stilo ferreo. ipse grauidauit
 mariam spiritu sancto. ⁊ qui produxit panem in heremo sine o
 ratione ipse impregnauit virginem sine corruptione. ⁊ qui fecit
 virgam sine pluuia germinare. ipse fecit filiam dauid sine semine
 generare

U

Quarto attendite charissimi q̄ quedam felix auroꝝ est maria
 propter felicem ortum eius in gloria **E**t sc̄dm̄ quod bene dicit̄
 de auroꝝ iob xxxviij. **N**ūquid ostendisti auroꝝ locum suum
Jam certe auroꝝ nostra maria sublimiter locata in celo locus
 tenet vicinissimum solio eterno **C**onsiderare autem potes tri
 plicem locum marie notabilem **P**rimus quo ipsa suscepit do
 minum spūaliter **S**ecundus est quo ipsa dominū concepit car
 naliter **T**ercius mod⁹ est quo ipsaꝝ dominus suscepit eternal
 ter **D**ico q̄ primus locus in quo maria dominū suscepit spūali
 ter. est mēs marie pacifica ⁊ quieta. sc̄dm̄ quod in psalmo dicit̄
Factus est in pace locus eius. ⁊ habitatio eius in syon quod in
 terpretatur speculum vel speculatio **E**cce quicūq; dominus in
 mente habitare. quicūq; dominus in mente sua speculari dese
 derat. oportet vt ei in pace mentis locum faciat **N**am sine pa
 ce mentis nemo venit ad speculationem contemplationis **C**hr̄i
 apostol⁹ ad hebreos xii. **P**acem sequimini cū omnibus ⁊ sane
 timoniam sine qua nemo deum videbit **Q**uis enarrare vel et
 tiam cogitare sufficiat. in qualibus cotidie speculationibus sc̄a
 illa mens marie fuerit. dum illa omnia misteria pre omnibus
 mortalibus sibi nota seruentissima mente reuoluit **D**e hoc be
 ne beatus iheronim⁹ ait. **S**iqua sunt in nobis pietatis viscera
 cōsiderate quo cruciabat̄ amore quo ve desiderio estuabat̄ hec
 v̄go dum reuolueret aiō cūcta que audierat que viderat. que
 cognouerat. quantisq; mouebatur repleta spū sc̄o celestium se
 cretorum incitamentis

M Item locus quo maria ꝑcepit dñm corporaliter est vter⁹ marie. de quo accipi potest illò gen. ij. Fluu⁹ egrediebat de loco voluptatis. i. chrūs de vtero vginis ad irrigandum paradysum. Paradysus spūalis est maria. paradysus vniuersalis est ecclā. Felix irrigatio vtriusq; paradisi ꝑ fluuū ventris marie ꝛ ihesum chrīm qui ait ecclā. xxiij. Dixi rigabo ortū plātationū meaz. hinc est q̄ bene brūs ihero⁹ loquēs de illis verbis **A**udi spesam ascendentem desup riuos aquaz. ait: bene desuper riuos aquarum. q̄ super aquā refectionis educauerat eā dñs ꝛ nutrierat ò qua multi educti riuū oēm irrigāt terram deliciaz. ꝛ infūdunt ortuz voluptatis. **I**tem locus quo mariā dñs suscepit māsuram in celo eternaliter est locus glē de quo dñs ad iob loquitur **N**unquid ond̄ isti aurore locum suū. s. in celo. quasi dicat. non ꝑtinet ad te sed ad me. Bene autem dicit suum quasi appropriādo et discernendo illū ab aliis omnīū scōz locis. **H**inc etiā bene habem⁹ iij. reg. viij. Intulerūt sacerdotes archā federis dñi in locū suū. **H**ic certe locus est super oēs choros āgeloz. qui deniq; est in celo locus dignissim⁹ teste bñō bern. qui ait. **N**ec in mūdo locus dignior vrginalis vteri templo. in quo filium dei maria suscepit. nec in celis regali folio quo mariam marie filius subliāuit. **S**ic ergo maria ꝑpter se bene comparatur aurore. **P**rimo ꝑpter declinationē noctis culpe in plenissima eius scificatione. **S**ecundo ꝑpter ꝑgressionem lucis gratie in clarissima eius conuersatione. **T**ercio ꝑpter productionem solis iusticie in mirabilissima filij eius generatione. **Q**uarto ꝑpter appropriationem loci glē in gloriissima eius assumptione. **N** Deniq; considerandū est q̄ lucidissima vgo maria non solū ꝑpte se. s. etiā ꝑpter nos bene ꝑatur aurore. **N**am sicut maria ꝑ aurozā scata est in scripturis. ipā nobis ad òm est mediatrix. ad angelos pacificatrix. ad demones defensatrix. ad nosmetipsos illūiatrix. **P**rimo attende q̄ aurozā nrā maria nobis ad deū ē mediatrix. sicut bene in psalmo significatum est vbi dicitur **T**uus est dies ꝛ tua est nox. tu fabricatus es aurozā ꝛ solem. sicut bene beatus Gregorius ait. **D**ies vita iusti. nox vero vita accipitur peccatoris. **E**t iō etiā

bene dominus filios israhel p̄cedebat p̄ diem in colūna nub̄e.
 per noctem vero in columna ignis. quia ab ardoze ire sue tanq̄
 nubes pios protegit. et tanq̄ ignis impios vrit. **Unde** etiā bñ
 sol intelligitur christus. sol vtiqz iusticie qui illuminat electose
 vrit reprobos **Graviter** qñqz vrit in mūdo. grauius in iudicio.
 grauiissime in inferno. **De** hac triplici vstione intelligi habet li-
 lud ecclās. xliii **Tripliciter** sol exurens montes. i. superbos pec-
 catozes p̄pter quod bñ hac refrigeratrice bene hac mediatrice
 inter nos et solem istum indigemus. **Et** ideo bene psalmista in
 predicto versu aurozam inter noctem et solem ponit mediam. q̄
 certe etiā ordine naturali media est auroza vtiqz est beatis-
 ma virgo maria. que inter noctem et soles media id est inter ho-
 minem iniustū et deum iustū. et deum iustū optima mediatrix.
 optima ire dei refrigeratrix est **Testatur** hoc beatus bernar-
 dus dicens **Securū** accessum habet iam homo ad deū vbi me-
 diatozem cause sue filium habet ante patrem. et ante filium ma-
 trem. christus nudato corpore patri ostendit latus et vulnera.
 maria christo pectus et vbera. non potest vllō modo fieri repul-
 sa. vbi tot concurrunt et perozant clementie monimenta et cha-
 ritatis insignia **O** **Secundo** attende q̄ auroza nostra
 maria nobis est ad angelos pacificatrix. sicut significatum ē ge-
 nesis xxxiii. **Ubi** legitur q̄ angelus qui cum iacob luctabatur
 benedixit eum in auroza **Dicente** namqz angelo. **Dimite** me
 iam enim ascendit auroza. non dimisit eum iacob donec bñdi-
 ceret eum in auroza **Lucta** fuit inter angelū et iacob. discordia
 fuit inter angelos et homines **Homo** enim peccādo offēderat
 creatozem. offēso autem creatore: omis offēditur creatura.
 quantomagis illa que creatozi est coniuncta **Illa** ergo lucta po-
 tuit huius discordie esse figura. **Sed** certe adueniente auroza:
 adueniente maria pacificati sunt angelus atz homo. ita q̄ in ip-
 sa auroza. i. in ipsa v̄gine maria angelicam benedcōnem conse-
 cutus est homo **Angelus** namqz virgini dixit **Benedicta** tu in
 mulieribus. et per hanc benedcōem virginis: homo consequit̄
 benedcōnem pacis et salutis etiā filii virginis. **Benedcōnes**
 vtiqz illam de qua apostolus ait ad ephesios primo. **Benedic**

tus deus et pater dñi nostri ihū christi qui bñdixit nos omnib⁹
 necōne spūali in celestib⁹ in chrislo ihesu. quā etiā bñdicoēs ip
 se bñdictus filius v̄ginis pfirmabit qñ dicet. venite benedicti pa
 tris mei etc. **J**acob ergo aurore ascēdenti et nos marie aduen
 enti grās agamus p bñdicoē qua cū āgelo pacificati sum⁹ **M**e
 rito certe p aurozam. merito p mariam hoies cū angelis pacifi
 cātur. ex quo per mariā ab hominib⁹ angeloz chozi reintegrāt
 sicut ancelm⁹ insinuat dicēs. **O** scia mirabiliter singularis et sin
 gulariter mirabilis. p quā elemēta renouātur. infirma remedi
 antur. hoies saluant. āgeli reintegrātur **T**ercio attēde
 kñe qz auroza nostra nobis est contra demones defēsa
 trix. sicut significatū est iob xxiii. vbi de homicida et fure et ad
 ultero dicit **P**erfodiunt in tenebris domos sicut in die p dixerāt
 sibi et ignorauerūt lucem si subito apparuerit auroza arbitratū
 vmbzā mortis. homicida diabol⁹. fur diabolus. adulter diabo
 lus. **H**omicida inq̄ est. qz gen⁹ humanū occidit. fur est. qz que
 cunqz pōt bona nobis subtrahit. adulter est qz sponsā dei id est
 aiām corrumpit **D**eū quāta nobis mala hui⁹ malefici quāta no
 bis mala spūs maligni faciūt **Q** Perfodiūt nāqz in tenebris
 ignorātie in tenebris obscuritatis interiores domos mētū nrā
 rum. domos vtiqz de quib⁹ dicit in psalmo **D**eus in domib⁹ eius
 pgnoscetur etc. pfodiūt certe tēptatōibz pforātes domos illas
 in quib⁹ ille libēter habitat qui luce ix zacheo dicit **H**odie in do
 mo tua opo: tet me manere. **P**erfossis āt domibz pforatis vsqz
 ad infelicē p̄sensū pccī mentib⁹ deū q̄ta mala malefici isti occidē
 do furando adulterando committunt in aiabz **A**d euadēda ḡ
 tāta picula. nobis auroza appareat nobis marie grā succurrat.
Si enī subito apparuerit auroza. si cito nobis adueuerit et sub
 uenerit marie miām arbitrantur vmbzā mortis. i. sic timent de
 mones. sic trepidant sic fugiūt sicut hoīem timēt et fugiūt vmbzā
 mortis. ppter quod beatus bern⁹ ait **N**ō sic timēt hostes visibi
 les quālibet castroz multitudinē copiosā sicut aeree p̄tates ma
 rie vocabulū p̄ociniuz et exemplū fluūt et peūt sicut cera a facie
 ignis. vbi cūqz inuenerint crebzā huius nōminis recordationem
 deuotam inuocationem. sollicitā imitationem.

R Quarto attende kinē q̄ auroza nostra maria nobis est
 quo ad nosmetipsos illuminatrix ad bonuz operandum **Ope**
 rari nāqz ab ascensu auroze incipiunt operari **Uñ** neemie iiii.
 dicitur **N**osipsi faciemus opus. media pars nr̄m tenebat lan-
 ceas ab ascensu anroze donec egrediebātur astra. **D**uo nobis
 neccāria sunt viz vt bonis operib⁹ insistam⁹. & vt viciis resistam⁹
Neccāriuz vbiqz nobis est. vt bonis operibus insistam⁹ & bene
 edificantes nosipsi faciamus opus **Q**uod op⁹ nisi de quo ap̄ls
 ait ad galath. vi. **D**um temp⁹ habem⁹ operemur bonuz ad oēs
Bene ar̄ dicant. nosipsi faciebam⁹ opus. nosipsi non nostri vici-
 rii. **U**nde primo ad choz. vi. **I**n omnib⁹ exhibeam⁹ nos sicut
 dei ministros **S**ic certe maria non nutricem aliam. non p̄sonā
 vicariā: s; semetipsam exhibuit dei ministrā. sicut beatus au-
 gustin⁹ testatur dicens. **M**aria absq; dubio opere ministratrix
 ch̄i extitit quem vtero gessit partuqz p̄sum aluit & fovit in p̄-
 sepio reclinauit: & a facie herodis abscondit fugiens in egiptuz.
 & omnem infantiam eius pio mentis affectu est p̄secuta. ita q̄
 vsqz ad mortem crucis aderat indubitanter ab eius obsequio n̄
 recessit. consecuta non solum gressibus pedum tanq̄ pro amo-
 re filii verum etiā imitatione morum tanq̄ pro reuerentia dñi

S Item neccārium nobis est non solū vt bonis ope-
 ribus insistamus sed etiā vt viciis resistamus **E**t ideo bñ ad-
 ditur de lanceis tenendis. tenere enim debem⁹ lanceam zeli cō-
 tra impetum viciū. contra impugnationē diaboli carnis & mūdi
De h̄mōi lanceis bñ d̄r iheremie xlvi. **P**olite lanceas. induite
 vos loricas lorica iusticie a malo p̄tegimur. s; lancea zeli maluz
 impugnam⁹ **S**i lanceam zeli contra vicia non extēdis in mūdo
 deus lanceam ire sue contra te extendet in iudicio **Uñ** sapi. qui
 to d̄r **A**cuit iram diram in lanceam **Q**ualis bellatrix fuit scā
 maria cū scā zeli sui lancea **Uñ** bern̄. tu bellatrix egregia p̄ euz
 qui primus euam supplantavit expugnare viriliter aggressa es
Ut igitur bonis operibus fideliter insistam⁹. necessariū nobis
 est **M**arie exemplū inspiciamus. marie suffragiuz implorem⁹
 tunc enim quasi ab ascēsu auroze opamur qñ irradiante exem-
 plo & vita marie quando irradiāte p̄cōcinio & miscōdia marie ad

bonis operandum incitatur. **B**n̄ autem operari debemus do-
nec egrediantur astra hoc est donec egrediantur anime nr̄e lu-
cibe tanq̄ astra ⁊ exeuntes euolēt de corporibus ad astra. **S**ed
super omnia astra iam egressa vel adhuc egressura splendidissi-
mum astrū est auroza nostra maria testāte beato bernardo qui
ait. tu veri solis expressima es ymago inter milia astroꝝ deo as-
sistentium v̄ginali puritate in celis gloriosa prefulgens. **S**ic er-
go charissimi vidistis q̄ conueniēter auroza dicta sit maria. do-
minus ergo tecū o maria. sicut sol cū auroza. **E**ya ergo dn̄a au-
roza dulcissima. dn̄a maria suauissima. fac etiam nobiscū esse so-
lem istum dn̄m nostrum ih̄m chr̄m filium tuū. **A**men.

Sermo decim^o.

Dominus tecum.

A

Uiso quō dominus sit cū maria sicut sol cum
auroza ipsum p̄ueniēte. **V**ideam^o nūc quō
dominus sit cum maria sicut flos cum v̄ga flo-
rente. **M**aria enī est ista v̄ga de qua dicitur
ysa. xi. **E**gredietur v̄ga de radice yesse ⁊c. vsq̄
ad ascendet. **V**is t̄bis oculū mentis apponam^o. **E**t priō ad v̄-
gam. sc̄do ad florē consideratōz nr̄am dirigamus. **P**riō p̄side-
remus k̄ni q̄ virga ista regia est v̄go maria sicut paz p̄ dn̄m am-
brosii qui br̄am viginē alloquens ait. tu ipsa q̄ dn̄m genuisti ex
p̄plo israhel in v̄gam creuisti ⁊ peperisti. **E**st autem v̄go v̄ga fu-
mea virga lignea. virga aurea v̄ga ferrea. **M**aria est v̄ga fumea
incipientibus: virga lignea proficientibus ⁊ demonibz. **E**t de oi-
bus h̄is dicamus. **D**ico q̄ maria est v̄ga fumea incipien-
tibus ⁊ penitentibus. **D**e hac virga bene dicitur canticoꝝum
tercio. **Q**ue est ista que ascendit per desertum sicut virgula su-
mi ex aromatibus myrre et thuris. et vniuersi pulueris pig-

Hermito

mentarij. Desertum est cor peccatoris. quod vtiq; desertū ē a
grā z v̄tutibus. fumus autem ex aromatibus fumus suavis ac
est aspiratio spei venie. Beata quippe v̄go maria p̄ desertū q̄n
v̄gula fumi ascendit q̄n ip̄a suffragate z sufflante cor pccōris fu
mus spei venie suscipit. Sic aut̄ fumus ḡnatur ex aromatib; mir
re in contritione z thuris in p̄fessioē z vniuersi pulueris pigme
tarij in multimoda satisfactione. Nullū piūssima v̄go maria de
sertum abhorret nullū pccōrem despicit. sed quacūq; pertransi
erit suauissimū spei venie fumū respergit. Tū optime b̄n̄s ber
nardus sic ait. Peccatorem o maria quēlibet quātumcūq; feri
dum non abhorres non despicias. si ad te suspirauerit. tuūq; in
uentum penitenti corde flagitauerit. Tu illum a desperationis
baratro pia manu retrahis. spei medicamen aspiras ac toti mū
quousq; tremendo iudici miserū reconciles.

B Item v̄go maria est virga lignea. virga florida p̄
ficientibus. De hac virga d̄r numeri xvi. q̄ v̄ga aaron que vtiq;
lignea fuit flores simul z fructum habuit p̄ flores v̄tutes signan
tur que post trāsitū diabolice hiemis in cordibus ozimūt. sicut
bene de his florib; d̄r cañt. ij. Jam hiems transijt ymber abiit
z recessit. flores apparuerūt in terra nr̄a. Trāseat ḡ hiems nr̄a
seāt torpor z tepor quo charitas refrigescit z tūc in terra corōnis
flores v̄tutum apparebūt. Quātū his floribus v̄go florida
babundauit. teste beato bern̄. qui eam alloquēs ait. Tu areola
aromatū a celesti p̄sita pigmentario v̄tutū oīm speciosis florib;
delectabiliter v̄nans es. Sicut ar̄ p̄ flores v̄tutem. ita p̄ fructus
opa v̄tutū signatur. De his b̄n̄ mathei vii. dicitur. A fructibus
eorū cognoscetis eos. Quādo autem in v̄tutibus z v̄tutū opa
ribus per exempla marie z merita. p̄ficimus. tunc virga lignea
florida z fructifera est nobis v̄go maria. **Q** Itē v̄go ma
ria est virga aurea p̄fectis z contēplatinis. De hac v̄ga legitur
q̄ cum hester cum duabus puellis ingressa ad regem assierum
pre nimio stupore pene exanimata fuisset extendit ad eam vir
gam auream rex ad confortandum ipsam.

¶ Hester interpretatur eleuata vel abscondita. Et significat

animam contemplatiuam. quā in contemplatione eleuat deus
 & abscondit in abscondito faciei sue a conturbatione hominū.

D **I**sta per contemplationez ingreditur ad regem assue
 rum. id est ad regem christum. due puella cuz quib⁹ ingreditur
 sunt due vires anime. videlicet intellectiua que prece dit p cog
 nitionem. & affectiua que se quitur p dilectionem **A**nima autē
 que sic ad christū bene ingressa fuerit ipsa pre stupore quandoz
 a se deficit. dum inaccessibilem diuine glorie claritatem vel ter
 ribilem diuine iusticie seueritatem attendit **V**irga aurea virga
 regia est illa regia virgo maria. aurea quidem est charitate. re
 giā vero nobilitate **A**urea quoqz per mundiciam. regia p iusti
 ciam **A**urea insuper per incorruptionem & integritatem vgiā
 lem. regia vero per dñationis p̄tatem regalez **N**ec felix vga ad
 aiām contemplatiuā confortandam clementer extenditur quā
 do maria felix virgo contemplationi & deuotioni eiusdem anie
 ram pia & tam dulcis ingreditur q̄ ex hoc ipsa anima contra ter
 rorem diuine iusticie & ad splendorem diuine glorie confortat
 hanc virgam illa contemplatiua ancelmi anima ad se extēd i de
 siderant quando tam deuote exclamans dixit. **O** pulchra ad
 mirandum. amabilis ad contemplanduz. delectabilis ad amā
 dum. quo euadis capacitatem cordis mei prestolare domina i
 firmam animam te sequentem. **¶**

Item virgo maria est vga ferrea demonibus & incorrigibilib⁹
 De hac vga non incongrue accipi potest illud psalmi **R**eges e
 os in vga ferrea **O** maria virga aurea piissima. vga ferrea du
 rissima. virga aurea hōibus. virga ferrea & dura demonibus ar
 dens demones a nobis **O** domina petim⁹ & deuote petim⁹ cuz
 innocētio petente & dicente sic. **A**ue dei mat̄ alma que ex dig
 nitate qua dei mater es imperare potes angelis et demonibus
 compesce demones ne nobis noccant. precipe āgelis vt nos cus
 todiant **S**ic ergo brā virgo maria est nobis vga fumea in nos
 tra conuersione. virga florida in nostra conuersione. virga au
 rea in nostra contemplatione **V**irga ferrea in nostra defensio
 ne **H**anc virgam vere contemplās & digne ammirās btūs ber
 nardus ait. **O** virgo virga sublimis ad quantam celsitudinem

Sermo

vticē sc̄m̄ erigis. vsq; ad sedētem in throno vsq; ad dñm̄ maiesta-
tis neq; id mirū. qm̄ in altū mittis radices hūilitatis. **H** Cōse-
quēter p̄siderem⁹ km̄i florē b̄ v̄ge. p̄sidere⁹ inq̄ in v̄ga regia i v̄-
gine maria quaduplicē florē viz florē p̄ciōse v̄ginitatis. florē v̄-
tuose honestatis. florē miraculose fecūditatis. florē glōse imor-
talitatis. **D**ñō p̄siderem⁹ km̄i in maria florē p̄ciōse v̄ginitatis.
qui est ip̄a v̄ginitas. **D**e hoc d̄r ysa. xxxv. **E**xultabit solitudo &
florebit quasi liliū. **G** Maria q̄ p̄ueniēter solitudo dicit po-
tuit q̄ tā libēter solitaria fuit. quā etiā solitariā āgel⁹ libēē v̄sita-
uit. **J**ōq; bñ b. ābrosius ait **S**olā in penetrabilib⁹ quā neō vi-
rozū videret sol⁹ āgel⁹ repperit solā sine cōite & solā s̄i teste. quō
āt ista solitudo. quō v̄go maria exultauit. ip̄a dicat. ip̄am̄ auoia
m⁹. **E**t exultauit ait s. me⁹ i dō salu. meo. **N**ec certe solitudo flo-
ruit quasi liliū p̄ v̄ginitatē. o liliū āgeloz. o flos celestis que tan-
tū dilexit ap̄is illa sup̄celestis. dicit enim b. bern̄. **A**p̄is illa que
pascitur inter lilia. que florigerā inhabitat p̄riam āgeloz. qñ ad
ciuitatem nazareth qd̄ int̄pretat̄ flos aduolauit. & ad suauē olē-
tem perpetue v̄ginitatis florem peruenit. illi in se dit. illi in bea-
tū. **F**los v̄ginitatis quasi tot h̄z folia quot v̄ginitatis p̄ditiones et
p̄conia. **D** quāte huius floris corone p̄ mariam sunt multiplica-
te. **A**n̄ bt̄us ābrosius ait **C**ū in toto mūdo v̄ginitatis flos ma-
ria immarcessibiles coronas innectat & septigerā pudoris aulā
imaculato p̄seruet affcū. eouf; integritas p̄seruauit ad palmā
vt in puellis tropheū sc̄itatis arriperet. & p̄ vestigia miris v̄ginitatis
ad celestē thalamū pueniret. **H** **S**c̄dō p̄siderem⁹ km̄i in ma-
ria florē v̄tuose honestatis mox & vite. & de hoc qd̄ ip̄a dicat au-
diām⁹. dicat igitur illud eccl̄as. xxiiij. **F**lores mei honoris & hon-
estatis. **D** q̄ pulcher & flos v̄tuose & honeste vite. flos mox
& discipline. **S**q; pluraliter dicitur flores mei. iō dicimus qd̄
tot sunt in morib; flores quot sunt v̄tutes tot sūt honeste vite flo-
res quot sunt v̄tutes vitā honestates. **D**e his florib; d̄r c̄ati. ii. **T**er-
ra apparuerūt in trā nr̄a. **D**e his etiā dicitur c̄ati. i. **T**er-
ra noster florid⁹. **E**cce flores in terra: flores in lecto iuuenim⁹. **T**er-
ra ē mens actiuoz. lect⁹ at̄ mens p̄templatiuoz. **T**erra inq̄ est
mens fructiferās in bona actioē. lect⁹ at̄ est mens quietē fouens

in p̄templatōe **S**iue ergo sit mēs actiua siue p̄templatiā sp̄ det
 v̄tutū floribus eē venusta. **H**oc quoq; notādū est q̄ flos hōcista
 tis ymmo flos e⁷ libz v̄tutis quasi tot hz folia quot bona z meri
 tozia hz opera. **Q**̄ florida fuit terra q̄ florid⁹ fuit lectus marie
 q̄ in florida vite honestate. flozebat oīm v̄tutum honestate. sicut
 testat̄ bt̄is bernard⁹ dicens. tu scōzuz areola aromatu o maria
 a celesti p̄sita pigmētario v̄tutū oīm speciosis floribz delcābilū
 vernans es inter quos pulcherrimozū triuz miramur in te ex
 cellētiā. viola humilitatis. liliū castitatis. rosa charitatis hī s̄f.
I **T**ercio p̄siderem⁹ km̄i in maria flozem miraculose secun
 ditatis. **H**ic flos est ip̄e v̄ginis filius de quo sp̄aliter d̄r. **E**gredi
 erur v̄ga de radice yelle z flos de radice ei⁹ ascēdet. **E**ya q̄ pul
 cher hic flos egressus est sine pccō nascēdo. **Q**̄ misere p̄ritus
 est quasi pccō moriendo. iuxta illud iob xiii. quasi flos egredū
 z p̄terit. **Q**̄ cādū⁹ in egressiōe. z q̄ rubicūd⁹ in p̄ritiōe fuit
 flos iste. flos inq̄ angelis delcābilis flos hōibz ad vitā p̄tilis
An̄ b. bern. ait. **F**los est v̄ginis filius. flos cādū⁹ z rubicūd⁹
 electus ex milibz. flos in quē d̄siderāt angeli. p̄spicere: flos ad
 cuius odorem reuiviscūt mortui. felix silua que p̄duxit huius
 modi floris v̄gam. felix magis v̄ga que p̄duxit hunc flozem in
 siluam. felix sup̄ oia flos sine quo nec v̄ga nec silua felix esse p̄t.
Here felicissimus flos in quo spiritus d̄ni sic requieuit vt s̄n ip̄o
 nullus grām sp̄s sc̄i habere possit. testat̄ hoc beatus hierom⁹
 dicens. **S**p̄s sanctus qui in magna silua requiem humani ge
 neris nō inuenerat. tandē super hūc flozem requieuit: ita q̄ abk
 ip̄o n̄ sapiēs quis eē p̄t nec intelligēs. nec p̄siliari⁹ nec fortis: nec
 eruditus. nec pius: nec plen⁹ tiōris d̄ni. hic flos quasi tot habet
 folia quot ch̄ri sunt misteria z exēpla. **R** **S**i hūc florē h̄z de
 sideras v̄gā floris flectas. **S**i flos ē nimis alt⁹ diuinitate: v̄ga
 tamen est flexibilis pietate. **E**t si flos est radiosissimus qz z in
 celo z in terra n̄ inuenit nisi vnic⁹ est t̄n cōissim⁹ qz flos nō in orto
 clausus s̄z in cāpo oibz trāseūtib⁹ exponit. **E**t iō b̄n p̄t dicere
 canticozum secūdo ego flos campi. **Q**ui b̄n flos cāpi dicitur nō
 solū p̄pter hoc qd̄ oībus par⁹ exponit. sed etiā p̄pter hoc qd̄

sine omni humana cultura producitur. **H**oc bene beatus bernardus notauit cum dixit **C**ampus sine omni humano floret amminiculo non seminatus ab aliquo. non defossus sarculo non impinguatus fimo. **S**ic omnino sic virginis aluus floruit. sic inuiolata et integra caste marie viscera tanquam pascua eterni viroris florem protulere. cuius pulchritudo non videat corruptionez. cuius gloria imperpetuu non marcescat. **L**

Quarto consideremus charissimi in maria florem gloriose immortalitatis. **D**e hoc significatum esse potest numeri xvij. ubi dicitur quod virga aaron florem simul et fructum habuit. **I**n virga aaron recte maria virgo potest esse figurata. **I**n virga namque marie rectitudo. in flore autem corporis glorificati pulchritudo in fructu vero anime eius beatitudo potest esse figurata.

Morandum enim est quod corpus siue caro floret in iuuentute. sicut dicitur in psalmis **N**unc floreat et transeat. flos autem perit in morte sicut dicitur ysa. xl. **E**xsiccatum est senus et cecidit flos. refloret iterum in gloriosa resurrectione. iuxta illud. **R**efloruit caro mea. **I**ste flos scilicet gloriosissimi corporis quasi tot habet folia quot corpus glorificatum habet dores et premaxime videntur. et rationabiliter probare nituntur. et fideles hunc lectum pie amplectuntur. videlicet quod beata maria cum corpore sit assumpta et corpus iam sit cum anima glorificatum. **D**e hoc namque beatus augustinus ait. **S**ic digne credimus letari mariam. leticia menarabili in matre et corpore in filio. proprio cum filio proprio proprio filium. nec ullam sequi debere corruptionis erumnam. quam tantum filium pariendo. nulla secuta est integritatis corruptio.

Secundum hoc ergo maria iam dicere potest. **R**efloruit caro mea. **S**ecundum hoc etiam florem et fructum simul habuit. florem in qua corporis glorificati. et fructum spiritus beatificati. florem itaque in gloriosa corporis pulchritudine. fructum vero in voluptuosa anime beatitudine. **O**

Notandum autem est quod secundum quadruplicem florem predictum virgo maria quadrupliciter simul habuit florem et fructum. **S**

mul nãq; habuit florem v̄ginitatis. ⁊ fructum matere fecūdi-
tatis. **S**imul habuit florem honestatis ⁊ fructum humilitatis
Simul habuit in prole florem humanitatis ⁊ fructum deitatis
Simul habuit florem immortalitatis in corpore. ⁊ fructū bea-
te voluptatis in anima. **¶** Nos ergo charissimi flores in v̄-
ga v̄ginea diligamus. ⁊ illos novos gaudiorū flores de orto vir-
gineo colligam⁹. quos vidit. quos colligit. quos nobis cōmen-
davit beatus bern. cum ad mariam loquens dixit. **O**rtus deli-
ciarum est nobis tuus sacratissimus vter⁹ o maria. qz ex eo flo-
res multiplicis gaudij colligimus quotiens mente recolligim⁹
q̄ magna multitudo dulcedinis immense orbi inde profluxerit
Digitur dulcissima virgo maria. ecce vere dñs tecuz. sicut flos
cum v̄ga ipsum pducente. fac ergo vt etiam dominus sit mecū
ymmo nobiscū. cōmunicetq; nobis florem istum dñm nostrum
iesum cbzistum **A**men

Sermo vndecimus.

Dominus tecum

O domina dño charissima dña familiarissia
dominus tuus tecum **O** domina dño aptissima
dño dignissima dominus tecū. **T**ecum certe.
scdm quod supra dcm̄ est sicut sol cum auroza
ipsum preueniente. sicut flos cum v̄ga ipsuz p-
ducente. sicut rex cum regina in palacium ingrediente.
Viso ergo quomodo maria sit auroza solem eternū. solē ins-
picie preueniens. visoq; quomodo maria sit v̄ga. florem eternū
na ad regem eternū: ad regem glorie ingrediens. **¶** Maria ergo
charissimi est illa regina ingrediens de qua iij regum d̄cimo d̄z
q̄ ingressa ē regina saba iherusalem cū comitatu multo ⁊ d̄nici-
is. **¶** Vere regina est maria testante beato augustino qui ait h̄ac
veram fatemur reginā celoz p eo q̄ regem peperit angeloruz.
Sed de hac regina disserui in sermone. assistit regina. ideo nūc

de eius ingressu differendum est.

B Considerandū ergo est qđ mariam egredientem p̄gredientē ingrediētē sup̄gredientē inuenim⁹. **E**gressus eius ē nature. p̄gressus gratie. ingressus glorie sup̄gressus habūdantie. **E**gressa est nascendo. p̄gressa proficiendo. ingressa perueniendo sup̄gressa omēs scōs excedendo. egressa est sine peccō. p̄gressa est sine exemplo. ingressa sine obstaculo. sup̄gressa sine termino. **P**rimo considera charissime qđ inuenim⁹ mariam egredientem p̄ suam natiuitatem sine peccō. **I**pā nāq; pōt esse vas illud de quo p̄verb. xxiij. dicitur. **A**ufer rubiginē de argento. & egredietur vas purissimū. **R**ubigo ablata fuit de argento. quando virgo maria ab originali peccō scificata fuit in utero. & certe sic egressa est tanq̄ vas purissimū. **N**ic distinguendum est vas purum vas purius vas purissimū. **V**as purū in egressu fuit. quicūq; ex utero sic sanctificatus p̄cessit. qđ tamen fomes tā ad mortale peccm̄ qđ ad veniale peccm̄ inclinans in ipso remāsit. sicut quidam dicūt fuisse in iheremia. **V**as autem purius in egressu fuit quicūq; ex utero sic sanctificatus p̄cessit qđ in eo vt creditur fomes ad effectum tam mortalis qđ venialis peccati non remanuit. **P**ropter quod bene beatus berū ait. **E**go puto qđ copiosior benedctio sanctificationis in eam descenderit. que non solum ortū eius sanctificauerit. verum etiā deinceps vitā ab oīi peccō liberauerit immunem. **A**blata igitur rubigine originalis peccati egressum est ex utero vas purum in iheremia. vas purius in iohanne baptista. vas purissimū in maria.

A Secundo considera k̄mē qđ inuenimus mariam progredientē p̄ grām sine exemplo. **U**nde canticorum sexto. **Q**ue est ista qđ progreditur quasi auroza consurgens. pulchra vt luna. electa vt sol. **H**is autem tribus luminosis videlicet auroze lune soli comparat̄ maria. p̄pter tria in ipsa lucidissime excellentia. **F**uit enim in carne & in mente eius excellentissime lucida v̄ginitas. fuit in v̄ginitate eius excellenter lucida secūditas. fuit quoq; etiam in secūditate eius excellenter lucida singularitas. **A**uroza refrigeratiua & ambus grata fuit ista v̄go brā. ipsa enim v̄ginitate sua carnis ardozem refrigerauit. teste beato bernardo qui ad eam lo-

quens ait **Tu** ardozem vete concupiscentie vtrute castitatis in
 tua virginea carne eatenus extinxisti. vt is in cuius cōspectu nec
 astra munda sunt. tante mundicie carnem tuam iudicauerit. vt
 eam sue diuine puritati agglutinare non despexerit **I**psa enim
 virginitate sua a vibus celi angelis grata fuit. **Q**uia vt iberoni
 mus ait **S**emper est angelis cognata v̄ginitas. propter hoc be
 ne legitur genesis xxxi. q̄ angelus domi benedixit iacob in au
 rosa **N**ic iacob spiritum castum potest significare qui fratrem
 suum scilicet corpus suum debet supplantare **N**ic non solum a
 patre celesti sed etiam ab angelo benedicitur in auroza. hoc est
 in castissima v̄gine maria cui angelus dixit luce primo **B**ndcā
 tu mulie. **I**re pulchra vt luna fuit v̄go maria in lūinosa v̄gi
 nitaris fecunditate. **P**ulchritudo enim lune consistit in lumie
 recepto a sole **P**ensa igitur q̄ pulchra luna fuit maria: quan
 do ille eternus sol totus receptus et conceptus est in ipsa **M**a
 ria ergo est illa luna in cuius plenitudine ille vir ecclesie redijt d̄
 quo puerbiozū dicitur. in die plene lune reuerurus ē in domū
 suam **B**eata virgo fuit luna plena. q̄n ei dictuz est **A**ue gratia
 plena **I**tem electa vt sol fuit maria in lucidissima fecunditate sin
 gularitate. quando non homo purus non angelus verus. s̄ ip̄e
 dei filius. ipse sol iusticie in sole tabernaculum suū posuit. dū in
 maria conceptus fuit **V**alde certe singulare fuisse. si virgo purū
 hominem concepisset. multo autem singularius fuisse si virgo
 angelum concepisset. sed super omnia singularissimuz fuit q̄ v̄
 go deum concepit. deum peperit propter quod augustin⁹ bene
 sic ait **M**erito beata maria singulari a nobis preconio extollit̄
 que singulare commercuz mūdo prebuit. cum se tantum ad ce
 li fastigia sublimauit. vt verbum in p̄cipio apud deum manēs
 de superna celi arce susciperet **B**ra ergo v̄go progressa est qua
 si auroza confurgens in mirāda carnis et mētis virginitate. pul
 chra vt luna in ammiranda v̄ginitatis fecunditate. electa vt sol
 in adoranda partus v̄ginalis diuinitate. **A**
Tercio considera charissime q̄ inuenim⁹ mariam ingredien
 tem in celestem gloriā sine obstaculo **Q**uis enim obstare pos
 set tate regine cū tāto comitatu ingredienti. **I**psa nāq; beata ē

Sermo

per reginā saba de qua dicitur iij. reg. x. et ingressa est iherosolimam cum comitatu multo et diuitiis camelis portantibus aromata et aurum infinitum nimis et gemmas preciosas

Considera in his vrbis glām marie ingredientis in celestem iherusalem Considera dico ingredientis excellentiam. ingredientis potentiam. ingredientis opulentiam Considera excellentiam in principatu. potentiam in comitatu. opulentiam in apparatu Considera certe excellentiam principat^o regine nostre marie. in eo quod dicitur regina saba quod interpretatur clā Maria enim est regina mūdi vbi est clamor gemebū dus. etiā est regina celi vbi est clamor iocundus. clamant enim in celo sicut dicitur apocal. iij. **S**āctus sanctus sanctus dñs deus sabaoth **H**oc etiam ipsa regina clamantium cū ceteris clamantibus clamare non cessat. testante iheronimo qui ait **T**u maria cōciliis celi ciuibus sine fine choris coniūcta angelicis. archangelis sociata indefessa voce sanct^o sanctus sanctus clamare nō cessas.

Hec virgo est regina quam psalmista describens ait. **A**stitit regina a dextris tuis. etc. **H**anc reginam ad regnū sequi potest: fiducialiter quicūqz in mundo ei seruerit fideliter **U**nde beatus bernardus **P**recessit nos regina nostra. **P**rosequitur et tam gloriose suscepta est vt dominam fidelem fiducialiter sequantur serui clamantes trabe nos post te. **I**tem considera in ingressu regine nostre potentiam comitatus ipsam stipantem in eo quod dicitur cum comitatu multo. ingressa enim est maria celestem iherusalem cum comitatu potentium angelorum **U**nde beatus iheronimus ait **L**egim^o q̄ sepe ad funera et sepultura quozumlibet sanctorum angelos aduenisse. et animas electozum vsqz ad celos cum hymnis et laudibus detulisse. et post pauca q̄ tomagis credendum est miliciam angelozum cū suis agminibus festine aduenisse obuiam genitrici dei. eamqz ingēti lumine circumfulsisse. et vsqz ad thronum olim sibi ante constitutionem mundi paratum. cū laudibus et canticis spūalibus p̄duxisse. **I**tem considera charissime in maria opulentiam meritorum in apparatu munerum preciosoz **A**ttulit namqz secum auras virtutum dilectionis dei et proximozum. gemmas preciosas virtutum

et donorum. aromata bonorum operum et exemplorum. **P**arum est quod de thesauris marie dico: respectu eius quod beatus bernardus mariam alloquens ait. **I**n manibus inquit tuis sunt omnes thesauri miserationum domini. **A**bsit. ut cesset manus tua. neque enim gloria tua minuitur. sed augetur. cum penitens ad veniam. iustificati ad gratiam. perseverantes ad gloriam assumuntur. **I**ngressa est ergo mater domini ad gloriam tanquam regina celorum ingressa cum multo comitatu angelorum. ingressa cum diuicijs innumerabilibus meritorum.

Quarto considera charissime quod inuenimus mariam supergredientem omnes sanctos in superabundantia meritorum et premium sine termino. **J**uxta illud puerb. xxxi. **M**ulte filie congregauerunt diuicias. tu sola supergressa es vniuersas. **S**upergressa es utique maria in natura. supergressa in gratia. supergressa es in gloria. **S**upergressa es certe vniuersas filias. vniuersas animas. vniuersas intelligentias angelicas o maria. **D**ico quod maria in natura supergressa est vniuersas filias hominum. dum quod natura non admittit. virgo concepit. virgo peperit. **J**uxta illud ysaie octauo. **E**cce virgo concipiet. et non solum in hoc quod virgo filium. sed etiam quod deum filium peperit. super omnem naturam est. **I**deo beatus ihero^o sic ait. **Q**uod natura non habuit plus nesciuit. ignorauit ratio. mens non capit bona: pauet celum. stupet terra. creatura etiam omnis miratur celestis. **H**oc totum est quod per gabrielem marie diuinitus nunciatur. et per christum adimpletur. **I**tem supergressa est maria in gratia vniuersas animas sanctorum. dum non solum gratia plena. sed etiam superplena fuit. teste gabriele qui prius dixit **A**ue gratia plena. **P**ostea subiunxit spiritus sanctus superueniens in te. **S**i iam gratia plena. ergo quicquid sibi superueniens postea spiritus sanctus contulit. in hoc vniuersis plusquam plena. in hoc certe superplena fuit. **U**nde beatus bernardus ait. **V**eniente iam spiritu sancto: plena sibi fuit. eodem quoque modo superueniente nobis superplena fuit et supereffluens fuit maria. **I**tem supergressa est maria in gloria vniuersas intelligentias angelicas. ipsa enim est thronus ille saphirin^o qui

sicut ezechielis secūdo legitur. sup firmamentum āgelicū est ex
 altatus. **P**ropter quod etiā b. bern. ait. **S**ic ascendit plane ma
 ria super omne humanū gen^o: ascēdit vsqz ad āgelos. s; z ipsos
 quoqz transcendit z celestē oēm supgredit creaturā. **S**ic igit
 kīni maria egressa. pgressa. ingressa z supgressa est. **E**gressa in
 quā est tēp nascēdo ad vitam miserorū. pgressa est pficiendo in
 grā privilegioz. ingressa est pueniendo ad regnū celozū. super
 gressa est glām oīm beatorū. **E**cce igitur dulcissima virgo. ecce
 vere dñs tecum sicut sol cū anroza pgradiēte. sicut flos cum v
 ga flozente. sicut rex cum regina ingrediente: **D**igitur auroza
 dulcissima fac vt etiam sit nobiscuz sol iusticie. o virga flozigena
 fac vt etiam sit nobiscum flos grē **R**egina potentissima. fac vt
 etiam sit nobiscū rex glorie dñs ihesus christus **A**men

Sermo duodecim^o

Benedicta tu in mulierib^{us}.

Ostensus est supra quō maria propter puri
 simam vite innocentiam merito per aue salu
 tatur. **O**stensus est etiā quō propter pietatē
 eius viscerosissimam merito maria vocatur.
 ostensus quoqz est quō ppter copiosissimas
 gratie affluentiā merito grā plena pmedatur. ostensus insup
 quō propter spālissimā dei pntiā merito dñs secū fore insinuat
 oñdendum quoz nūc est quō ppter gratissimā psone sue reuerē
 tiam bñdcā in mulieribz nūciat. **E**cce igit gloriosus ille archā
 gelus gabriel glōsam illā vginē mariā salutās. glōsam salutatio
 nam ipām decenrissime plummavit in bñdcōe dicens. **B**ñdcā
 tu in mulieribz. **H**āc sniām tractās ihero^o ait. **B**ñdcā tu in mu
 lieribus. id est benedicta plusqz omnes mulieres. **A**c per hoc
 quicquid maledictionis infusum est p eam. totum abstulit bñ
 dictio marie. **D**icat ergo gabriel. dicat benedicta tu in mulieri
 bus **B**enedcā inquam propter plenitudinem gratie in te vene
 rande. benedcā prop̄ celsitudinē psone ex te incarnāde. bñdcā

propter multitudinē mie pte prestande. bñdcā ppter magnitu-
 dinem gl'e sup te cumulāde. **B** **P**rimo pēlate kñi quō v'e
 bñdcā est maria ppter plenitudinē grē in ipā venerāde. sicut a
 parte oñdit gabriel dices. **A**ue grā plena d. te. bñdcā tu in mu-
 bñdcā tu. qz plena grā. tu inuenisti enī grām apō dñi. z idō bñ
 dicta es apud deum. **U**nde optime b. bern. de hac marie bene-
 dictione dicit **P**er te accessum hēmus ad filiū o bñdcā inuen-
 trix grē. genitrix vite. mater salutis. bñdcā ergo tu maria ppter
 grām. **B**enedicta inquam ppter grām cordis. ppter grām o-
 ris ppter gratiam operis **B**ñdicta utiqz in corde. propter gra-
 tiam donorum. bñdcā in ore propter grām labiorum. bñdcā
 in opere ppter grām moy **V**ere bñdcā est maria ppter gra-
 tiam donoz in corde. ppter quā cor eius fuit deliciosissimum.
 sicut paradisus dei. ita vt de hac bñdcōne merito intelligi pos-
 sit illud ecclās. xl. **G**rā sicut paradisus in bñdcōnibus. **A**
Ibi dicit interliniaris glosa fructificans diuersas spēs virtutū
 De his felicibus grāz z virtutum bñdcōnibus aplūs dicit ad
 ephē. primo **Q**ui bñdixit nos in oī bñdcōne spūali in celesti-
 bus in chrō **S**i g̃ gratia mētem humanā in bñdcōnibus virtutū
 deliciosa facit sicut paradisum dei. quātomagis deliciosissima
 mens. deliciosissima anima marie fuit sicut paradisus dei in bñ-
 dictionibus donozū spūs sancti. ymmo certe paradisus dei nō
 solum mente s; etiam ventre fuit maria. continēs in se lignū vi-
 te ihesum christū **U**nī beatus bern. ait **V**ere paradisus dei tu es
 que mūdo lignū vite ptulisti **D**e quo qui manducauerit viuet
 in eternū **D**eū q̃ longe est ab hac bñdcōne marie. is cuiuscūz
 mens non est paradisus dei in bñdcōnibus gratie. sed est sentia
 diaboli in maledictionibus malicie **T**alis enī sicut in psalō dōz.
 Dilixit maledicōem z veniet ei. noluit bñdcōem z elōgabitur
 ab eo **D** **I**tē kñi bñdcā est maria. n̄ solū pp̄ grām donozū
 cordis. s; etiā ppter grām labiozū oris. iuxta illō ps̄ **D**iffusa ē
 grā in labiis tuis ppterea bñdixit te d̄ in eternū. o q̃ta in orō
 nib̄ deuotiss̄ is q̃ta in collatōib̄ vtilissimis grā in labiis marie
 semper fuit. **Q**uanta ad homines. quāta ad angelos. quanta

Sermo

ad deum gratia semper fuit in labiis marie. ipse namq; deus v
ba labiorum eius libenter audiuit. **T**este beato bernardo: qui
ipsam alloquens ait **C**ui placuisti ex silentio. iam magis place
bis ex vbo. cum ipse tibi clamet de celo. **O** pulchra inter mulie
res. fac me audire vocem tuam. **E**ya q̄ verissima q̄ pudicissia
semp fuerunt labia marie **E**t idco v̄e benedixit eam dñs in ci
num. **D**eū q̄ longe ab hac marie benedictione sunt illi quorum
labia labiis marie tam dissimilia sunt **I**n quorū labiis non grā
diffusa sed malicia confusa est. propter quod non benedixit. sed
maledixit. 7 maledicet eos deus in eternū

O **I**tem charissimi benedicta est maria non solum pro
pter gratiam donorum cordis. **N**on solum propter gratiam
labiorum oris sed etiam ppter grām morū 7 conuersationis. et
de hac bñdictione accipi potest quod dicitur iheremie xxxi. be
nedicat tibi deus pulchritudo iusticie mons dei sanctus **D**ñs
sanctus est maria sancta et bene mons dicitur propter excellen
tiam meritorum ppter altitudinem vite 7 morum. **D**icē mōs
de quo sic in danielē legitur. **L**apis abscisus est de monte sine
manibus. zc. **L**apis abscisus est de monte sine manibus. dñs
christus de maria sine opere maritali natus est. **P**ulchritudo
huius montis pulchritudo inquam iusticie. pulchritudo vite
7 morum marie tanta fuit vt merito de ipsa in canticis dici possit
Tota pulchra es amica mea **P**ulchra nāq; in vita. pulchra
in morum disciplina. 7 tota pulchra tota certe tota **Q**uomodo
tota. **A**udi iheronimuz: ait enim sic **Q**uicquid in maria gestū
est totum puritas 7 simplicitas. totum grā 7 veritas. totū mia
7 iusticia que de celo prospexit **T**ali pulchritudini marie. dñs
merito benedixit **D**eū q̄ longe est ab ista benedictione marie
quicumq; talis est in opere quod sicut marie dicitur. **B**enedi
cat tibi pulchritudo iusticie. **S**ic ei dici potest **M**aledicat tibi
turpitudine iniusticie. **O** quanta maledictio erit cum dixerit.
Discedite a me maledicti zcetera. **E**cce vidimus o charissima
maria. quia tu es vere benedicta propter plenitudinem gratie.
Benedicta inquam es o beatissima virgo maria propter gra
tiam conscientie 7 donorum. 7 benedicta propter grām lingue

et labiorum benedicta propter gratiam vite et mortuum.

E Secundo pensate charissimi quomodo vere benedicta sit maria propter celsitudinem sue benedictionis proliis. propter benedictum fructum ventris sui. Merito enim terra illa benedicta est. que tam benedictum fructum profert. Unde psalmista.

Benedixisti domine terram tuam. terra ista est maria de qua in eodem psalmo dicitur Veritas de terra orta est. Veritas est christus. Qui ait Ego sum via veritas et vita. Benedicā est ergo hec terra propter benedictum fructum. benedicta est maria propter benedictum filium. Unde beatus bernardus ait Non quod tu benedicta. ideo benedictus fructus ventris tui. sed quia ille te preuenit in benedictionibus dulcedinis. ideo tu benedica.

Igitur maria propter piam prolem benedicta est. benedicta inquam a domino. ab angelo ab homine. Propter prolem utriusque benedicta a domino. benedictione eius operante siue donante. benedicta ab angelo. benedictionem eius nunciante. benedicta ab homine benedictionem eius prophetante. Vere propter prolem benedicta est maria a domino. benedictionem eius operante siue donante.

G Hoc bene significatum est in reg. vi. Ubi legitur quod benedixit dominus domui obedi dom propter archam. obedi dom interpretatur seruus sanguineus. et bene significat christum qui seruus noster factus est. seruans nobis miseris usque ad sanguinem. propter nos enim seruus. propter nos sanguineus factus est christus. sanguineus in dorso propter flagella. sanguineus in capite propter spinas. sanguineus in latere per lanceam. sanguineus in manibus et pedibus propter clauos. Huius serui domus fuit maria de qua dicitur in psalmo Replebimur in bonis domus tue. Archa in hac domo locata etiam christum significat. Christus enim seruus noster. christus archa nostra est. in archa fuit vna aurea et manna. Archa sancta carnem christi sanctissimam. vna aurea animam christi preciosissimam. manna vero diuinitatem christi dulcissimam significat. Propter hanc archam propter ihesum christum filium marie: dominus benedixit domui marie. o vere domus benedicta ex qua omniuius processit vita. Ait enim augustinus? Benedicā tu in mulieribus. que vitam et vniuersum

Sermo

et mulieribus peperisti. **I**te k̄m̄i benedcā propter prole est maria non solum a domino b̄ndcōem eius opante. s̄z etiā ab āgelo benedictionem nūciantē. sicut paz in gabriele dicente d̄ns tecū b̄ndcā tu in mulieribus. **Q**uō tecum ait aug⁹. tecuz in corde. tecum cum in ventre. ideoqz b̄ndcā tu secum. qz sicut est tecum. tecum vtiqz non tantū sicut creator cum creatura. sed etias sicut part⁹ cum paritura. ppter partum enim b̄ndcā es. ante ptum. ppter partum b̄ndcā es. in partu z post partum. **V**ere benedcā que sic partum effudisti. q̄ ante partum z in partu z post partum v̄go permansisti. z ideo precipue benedcā dici meruisti. qz nō hō minem purum. non angelū verū. s̄z hōiū z angeloz d̄m̄m peperisti ppter quod bene ait beda **S**ic vere benedcā in mulieribus que sine exemplo muliebri conditionis. cum decore virginis in partu tis gauisa es honore parentis quodqz matrem virginem decebat deum ac dei filium procreasti.

Item charissimi benedcā ppter prolem est maria. non solum a d̄no benedictionem eius opante. non solū ab angelo b̄ndcōem eius nūciantē. sed etiā ab hōmie benedcōem eius ppherante. sicut pater in elizabet. que exultante in vtero eius infante repleta spū scō exclamauit dicens **B**enedcā tu inter mulieres z b̄ndictus fructus ventris tui. **I**deo vtiqz benedcā. quia benedictus fructus ventris tui sicut ager **M**aria enim fratres est ager ille benedictus de quo dicitur genesis xvii. **E**cce odor beat⁹ sicut odor agri pleni. cui benedixit dominus. **D**e hoc beat⁹ sberonimus ait **S**ic bene ager plenus dicitur. quia maria grā pronunciatur. **D**e cuius vtero credētib⁹ fructus vite pcessit **O**re ager super omnes agros benedictus propter fructum **O**re mater super omnes m̄rēs b̄ndcā. propter filiu scōm quod etiā exclamans beatus augustinus ait **O** femina super omnes feminas benedicta. que virum omnino non nouit. z virum suo vtero circūdedit **E**cce vidimus o dulcissima maria quia benedictione diuina z angelica z humana. **D**eū q̄ longe ab ista benedcōne sunt qui propter maledictum fructuz operis sui maledictionem incurrunt diuinam: angelicam z humanam. dum

maledicti a deo. maledicti ab angelis. maledicti ab hominibus
 erunt in eternuz **R** Tercio pensate charissimi quomodo
 vere benedcā sit maria propter multitudinem miscōie sue **I**p/
 sa namq; pillam rubi significatur de qua dz. benedicta es a do
 mino filia quia priorem miām posteriore superasti **P**rior ma
 rie miscōia fuit quam exhibuit duz adhuc viueret in mūdo. pos
 terior vero eius miā est quam iam amplius q̄ p mille trecetos
 annos exhibuit de celo. posterior itaq; miā marie priores supra
 uit. quia ista illam multitudinem innumerabilium beneficiorū
 excessit **Q**uis estimare possit q̄ inestimabiliter maria propter
 miām suam sit benedicta: cum inestimabilis sit eius miā propi
 quam ipsa tam inestimabiliter est benedcā. **V**inc beatus berni
 exclamans dicit **Q**uis inestimabilem misericordie tue o bene
 dicta longirudinem ⁊ latitudinem sublimitatē ⁊ pfunditatem
 queat inuestigare. benedcā ergo maria pro multiplici miā quā
 per eā homo recipit ⁊ recepit benedcā utiq; est. quia per eam
 dñs homi placabilis est. benedcā quoq; est quia p eam hō deo
 acceptabil ē bñdcā insuper q; p eā diabolus hōi supabil est **U**
Dico km̄i q; maria benedicta est quia per eam deus hōi placa
 bilis est. sicut significatū est in abigail. de qua legitur pmo regl.
 xxv. q; cum dauid offensus occidere vellet nabal stultum: abig
 ail occurrens offenso placauit eum. qui placatus dixit. bene
 dictum eloquium tuū ⁊ benedcā tu que prohibuisti me ne irem
 hodie ad sanguinem ⁊ vlciscerer me manu mea **N**abal stultus
 fecit pccōrem. oīs em̄ pccōr stultus ē **S**z beu sicut dz eccl. i. stul
 torū infinit⁹ ē numer⁹ **A**bigail mariā fecit interpretat ei pris mei
 exultatio **Q**uāta pris celestis in maria ⁊ marie i prē celesti ex
 ultatio fuit cū ipsa dixit **E**xultauit spūs me⁹ in deo saluta. meo
 tce. **S**icut abigail dñam mariā. sic dauid dñm nr̄m significat.
 dauid autem offensus est nabal stulto. qñ dñs offensus est hō i
 impio. **D**auid nabal stulto per abigail placatur. quando dñs i
 pio per mariam reconciliatur. **A**bigail placauit verbis ⁊ mune
 ribus dauid: maria placauit dominuz p̄cibus et meritis. abiga
 il vltionem temporalē. maria vero eternalem p̄uertit. dum illa

Sermo

humanus. ista vero diuinū gladium auertit. ppter quod bene
bernardus ait **N**emo domina tam ydone⁹ qui gladio dñi ma
nū pro nobis obijciat. vt tu dei amantissima. per quā primū sal
cepimus miām de manu dei nostri **M**

Item maria non solum est benedicta quia per eam domin⁹ ho
mini placabilis est. sed etiā ideo est benedcā: quia per eam ho
deo acceptabilis est. eo quod per ipsam bñdcāz homo bñdct⁹
est. **U**nde bene ysaię xxix. dicitur qđ erit israhel benedictio in
medio terre. cui benedixit dominus exercitū dicens. bñdcās
populus meus &c. **M**edium terre cui benedixit domin⁹ pōt
dici benedicta virga in quo terre medio inchoata est nostre salu
tis benedictio. iuxta illud psalmi **D**eus autem rex noster ope
ratus est salutes ante secula in medio terre **D**e hoc terre medio
beatus bernardus sic ait **M**aria mirabili pprietate terre me
dium appellat. ad illam enim sicut ad mediu sicut archani⁹ dei
sicut ad rerum causam. sicut ad negociū seculorū respiciunt. & qđ
habitāt in terra. & qui habitāt in celo. & qui habitāt in infer
no & qui nos precesserunt & qui nos sequuntur **I**lli qui sunt in
terra vt ptegātur. illi qui sunt in celo vt resarciantur. illi qui in
ferno vt eripiantur **Q**ui precesserunt vt prophete fideles inue
niantur qui sequuntur vt glorificentur **I**n hac ergo bñdcōne
terre medii benedictus est israhel: benedcūs est populus dum
per benedcām dei matrem deo est acceptus **Q**uid mirum si p
benedcām mariam benedcā & accepta sit creatura rōnalis. cui
etiam per ipsam sit beue dcā omnis creatura **U**nde ācelm⁹ ex
clamat & dicit. o virgo benedcā & super benedcā per cuius bene
dictionem benedicitur omnis creatura: non solum creatura a
creatore. sed etiā creatora creatura. **N** **I**tem cha
rissimi maria non solū benedcā est: quia per eam dñs homini
placabilis. non solum quoqz benedcā est. quia per eam ho deo
acceptabilis est. sed etiā ideo benedcā: quia per eam diabol⁹
homini superabilis est: vnde ipsa per illam iudith significata ē
de qua bñ: benedixit te dominus in v̄tute sua qui p te ad nihilū
redegit inimicos nostros. **I**nimici nostri sunt demones quos
bñdcā v̄go ad nihilū redegit: dū in se & in multis alijs vires eoz

confregit. sicut beatus bern. testatur dicens **T**u bellatrix egre-
gia omnis ante faciem tuam spūalium nequiciaꝝ malicia in fu-
gam conuersa est. **F**ugiamus ergo frēs ⁊ fugiamus ad auxiliū
māris dñi in omnibꝫ vexationibus ⁊ impugnationibus diabo-
li. **I**psa namqꝫ est inimicis aiārum nrāꝝ terribilis. vt castroz
acies ordinata. **E**t qꝫ heu multiplex est nrā miseria. p̄ qua bn-
dicte marie indigemus miā. ideo hanc benedcām inuocemus
cum beato bernardo qui sic ait. **S**i pietatis tue vgo benedicta
ipsam apud deū quā meruisti grām notā facere mūdo. reis ve-
niā. egris medelam. pusillis corde robur. afflictis consolatio-
nem. captiuis liberationem. pegrinantibus adiutoriū ⁊ conso-
lationem sanctis tuis precibus obtinendo. **E**cce vidimus dul-
cissimā mariā. quia tu es vere benedcā pro multiplici miā. bene-
dicta inquā es quia per te dñs hōmī placatur. benedcā: qꝫ p̄ te
homo deo gratificatur. benedcā: quia per te diabolus ab hōie
superatur. **H**eu q̄ longe ab ista marie benedictione est. cuiusqꝫ
deus placatus non est. quicūqꝫ deo gratus non est. quicūqꝫ a
diabolo subiugatus est. ⁊ ideo talis a deo maledictus est.

Quarto charissimi pensate quō vere bñdicta sit
maria propter magnitudinem glorie sue. iuxta illud ezechielis
iiij. **B**enedcā gloria dñi de loco sancto suo. **G**loria dñi id est glo-
riosa mater dñi vere benedcā est propter gloriā quā habet d̄
loco suo duplici: benedicta inquā est d̄ loco quo filius eius ap̄
eam requieuit in vtero. **B**enedcā quoqꝫ est de loco quo ip̄a a-
pud filium requiescit in celo. vterqꝫ enim locus dignissimus est
sicut patet per beatum bernardū dicentem sic. **N**ec in mūdo lo-
cus dignior. viginalis vteri templo in quo maria filium dei sus-
cepit. nec in celis regali solio quo mariam filius marie sublima-
uit. **B**enedcā ergo est maria propter gloriā suā. **B**enedicta
vtriqꝫ ppter gloriā suā sublimissimā. copiosissimā. stabi-
lissimā. **B**enedcā dico ppter gloriā suā copiosissimā dig-
nitate. benedcā propter glām suā stabilissimā perpetuitate.
Pro benedcā propter glām suā stabilissimā perpetuitate.

Dico charissimi qꝫ benedcā est maria propter gloriā

populi nostri **B**enedixerunt eam utiqz omnes. nā omnis ē signū vniuersale requirens tria appellatiua **E**t ecce quasi tria appellatiua sunt deus angelus homo qui mariam benedixerunt. **D**eus utiqz benedixit mariam. pater enim benedixit eam. filius bñdixit eam. spūs sanctus bñdixit eam. **O**mnes tres psonae bñdixerūt eam **A**ngelus etiam benedixit mariam **P**rima iherarchia bñdixit eam **S**ecūda bñdixit eam **T**ercia bñdixit eā. **O**mnes angeli benedixerunt mariā. **H**omo quoqz bñdixit mariam. coniugati bñdixerunt mariam. omnes hoies bñdixerunt mariam. virgines bñdixerunt mariam. vidue bñdixerūt mariā benedixerunt autem eam dicentes **T**u leticia israhel deū contēplantis. leticia in quā omī angelozū. gloria iherusalem triūphantis. gloria in quā omniū beatorū. tu honorificētia populi peregrinantis. honorificētia in quā omī viatorz **B**enedicūs ergo sacros dulcissimus filius tuus o maria. qui de copiosissima bñdictione tua. tanta prestat beneficia in celo ⁊ in terra. vt tam angeli q̄ homines merito gratulari possint cum ancelmo qui ait **H**ec tanta bona per benedictum fructū benedicti ventris bñdicte v̄ginis marie puenerunt

A

Item charissimi maria non solū benedicta est propter gloriā eius sublimissimā dignitate nō solū benedcā est ppter glām eius copiosissimā immensitate: ymmo etiā bñdcā est propter glām eius stabilissimā eternitate **I**psa nāqz p domū illam significatur de qua parabolārū xxvii dicit: **T**e dño benedicente benedcā eris imperpetuū **V**ere impetū. sicut in psalmis dicitur: **T**e ergo o dulcissima v̄ginis maria tu es vere non solū in mulieribz ⁊ super mulieres. ymmo etiam super viros. ymmo etiam sup angelos benedcā **B**ñdixit in quā es propter celsitudinem psonae quaz genuisti. propter plenitudinem gratie quā inuenisti. bñdcā propter multitudinem mie quaz exhibuisti. bñdcā propter magnitudinem glorie quā percepisti. **T**e ergo nimis bñdcā. te inuocamus. te imploramus te oram⁹ cū beato bernardo. qui te benedictam orās dicit. **F**aco benedcā per grām quam inuenisti per progatiuam quam meruisti p miscōiam. quam peperisti. vt qui mediante te

Sermo

fieri dignatus est particeps infirmitatis et miserie nr̄e. te quoq;
mediante participes nos faciat. beatitudinis glorie sue christus
dominus noster **A M E N**

Sermo decimus tertius.

Benedicta tu in mulierib⁹

De benedictioe nr̄e virginis marie benedi-
te adhuc dicamus. adhuc audiamus. **F**elix
maria benedcā. infelix vero om̄is anima ma-
ledicta. maledicti om̄es quib⁹ dicitur **D**ice
dite a me maledicti in ignez eternū **M**aledic-
ta ergo om̄is anima viciosa. benedcā vero tu maria virtuosa.
Maledictionem p̄ septem vicia capitalia mundus incurrit. be-
nedictionem autem p̄ septez vtutes contrarias maria obtinuit.
Benedcā ergo in mulierib⁹ o maria. benedcā vtiq; p̄o humili-
tate contra superbiam. bñdcā p̄o charitate contra inuidiam. be-
dicta p̄o lenitate et mansuetudine contra iracūdiam. benedcā
p̄o strenuitate contra accīdiam. benedcā p̄o liberalitate con-
tra auariciam. bñdicta p̄o sobrietate contra gulam. bñdcā p̄o
castitate contra luxuriam **B**

Primo audiamus charissimi quomō benedicta sit maria p̄o
humilitate contra superbiam. humiles enim sunt benedicti. vt
beati pauperes sp̄s. glosa. **I**d est humiles et timentes deum. et
habentes inflatum spiritum e contrario vt superbi etc. **S**uper-
bi maledicti sunt sicut scriptum est. **I**ncrepasti superbos ma-
ledicti qui declinant a mandatis tuis **C**ontra hanc superbie ma-
ledictionem maria obtinuit humilitatis benedcōem. **I**n ip̄o
per vallem illam significari potest. de qua secūdo parabolarum
xx. dicitur. **V**ocauerunt locum illum vallem benedcōis: **Q**uia
omnis humilis est quidem vallis dei. iuxta illud ysaię. **O**mnis

vallis exaltabitur. quantomagis vallis maria que fuit humili-
 tate profunda. Quid mirum si ipsa fuit vallis vallium. que fuit
 humilima humilium. **Q**uantis hec vallis benedicta benedic-
 tionibus est exaltata pro humilitate sua tam profunda. tam vti-
 li. tam grata: **U**nde beatus augustinus ait. **O** vere benedicta
 humilitas marie que deum hominibus peperit. vitam mortali-
 bus edidit. celos innovavit. mundū purificavit. paradisuꝝ ape-
 ruit. ⁊ hoim animas ab inferis liberavit: **V**allis quāto humili-
 or. tanto receptibilior est aquarū: sic etiam maria grārum **V**al-
 lis autem irrigationes aquarū recipit. quandoqꝫ a superiori qñ
 qꝫ ab inferiori. **A** superiori quidem per pluvias defluentes de
 monte superiori. ab inferiori vero per aquas effluentes de fon-
 te **Q** Similiter humilis maria quasi de superiori et
 inferiori. quasi de monte quasi de fonte irrigata est: dum de di-
 vina ⁊ humana filii sui natura. tāta grārum benedictione est infu-
 sa. **H**ec itaqꝫ est benedictio de qua legitur iudicū primo. **Q**u-
 cum ara diceret patri suo da mihi benedictionem. dedit ei pater
 suus irriguuz superius ⁊ inferius **A**ra marie tipum gerit. que
 irriguam a celesti patre bñdictione suscepit. dedit ei ei pater su-
 irriguū superius in christi divinitate. inferius vero in christi hu-
 mitate. **I**tem superius in mēte. inferius in ventre. **I**tem superius
 in charitate dei. inferius in charitate proximi **I**tem superius in
 contemplatione. inferius in actione. **V**el certe pater eius cele-
 ris benedictionem dedit ei ineffabilis irrigui **S**uperius in ce-
 lis inferius in terris. vt in celis benedictionem glorie. in terris
 vero benedictionem gratie possidens. benedcā esset: tam in ce-
 lo qꝫ in terra. scđm quod beatus bernardus inuens dicit **D**e
 mento maria quod christus maledictum pertulit crucis in ter-
 ris qui te suam matrem benedixit in celis. **S**ed ⁊ in terris ab ā-
 gelo benedicta. ⁊ a cunctis terre generatiōibus bñdā p̄dicaris
D Secundo charissimi audiamus quomodo bene-
 dicta est maria pro charitate contra inuidiā. **I**lli enim qui sūt
 coniuncti per veram charitatem sunt a deo benedicti. in cuius
 figura dicitur iij. regum viii. **C**onvertit rex faciem suam ⁊ bñ-

dixit omni ecclesie israhel. i. congregationi fidelium. p. verã fide
 z charitatem vnitõrũ **E**contrario vero inuidi male dci sunt et
Iuudi maledicti sunt sicut de iuido cayn dicitur genesis iij. **M**a
 ledictus eris super terram que aperuit os suũ z suscepit sangui
 nem fratris tui de manu tua. **C**ontra hanc inuidie maledictio
 nem maria obtinuit charitatis benedcõem **U**nde ipsa per sa
 ran significari potest de qua dominus dixit genesis xvii. **B**en
 dca es z ex illa dabo tibi filium cui benedicturus sum. z ara ut
 pretatur carbo. hoc bene marie convenit que tanq̃ carbo ardo
 re charitatis ignita fuit. propter quod etiam ipsa bene per ru
 bum ardentem significatur **U**nde deuteron. xxiii. dicitur **B**enedic
 tio illius qui apparuit in rubo veniat super caput ioseph. **I**o
 seph interpretatur augmentum z significat quelibet fidelem di
 uina gratia auctuz. **B**enedictus rubus z bñdcũs qui per incar
 nationem apparuit in rubo. per quem tãta super capita fidelũ
 venit benedcõ **E**t o vere bñdcũs carbo. tam bñdcãm flammaz
 pduicens. bñdcã maria tã benedcãm prolem gignens: ex illa in
 quit dñs dabo tibi filium cui bñdcũrus sum **P**ensa ergo quã
 tã charitatẽ ad dñm maria habuit: cũ deus filius eius sit corpõ
 liter. pensa z quantã ad pximuz habuit charitatem. cum omnis
 bon⁹ pximus filius eius spũaliter sit **S**i autem filii ei⁹ sumus
 z fratres z filii eius sumus **E**t ideo bñ de ista bñdcã matre di
 cit anclimus. o benedcã z exaltata non tibi soli sed et nobis
Quã magnuz est q̃ admirabile est quod video per te venire
 nobis. quod videus gaudeo. quod gaudes dicere non audeo.
Sic enim tu dñas mater dei. nonne z alii filij tui sunt fr̃es dei.
Tercio charissimi audiamus quomõ maria sit
 benedcã pro lenitate z mansuetudine contra iracundiam **I**ra
 cundi enim maledicti sunt. sicut scriptum est gen. xlix. **M**ale
 dictus furor eorum quia pertinax. z indignatio eorũ quia durã
 ra. **E**contrario ṽo mäsueti sunt bñdcã **I**n figura huius ysaac bñ
 dixit iacob qui erat homo lenis. z iacob bñdixit ioseph ps. **D**o
 minus bñdicet populo suo in pace. **C**ontra maledcõem iracu
 dorum obtinuit maria bñdcõem mansuetoz. cuius reuera mã
 suetudo tanta fuit q̃ non solum ppria ira caruit. sed etiam iram

dei ad mansuetudinem conuertit. **U**n̄ z ipsa bene per illam abigail significatur cui dauid dixit primo regū xxv. benedc̄ melo quinz tui z benedc̄ tu que prohibuisti me ne irem hodie ad sā guinem. z vlciscerer me de manu mea. propziū ē māfuetozū mā fueris v̄bis frangere iram offensozum. **J**uxta illud puerbiozū xv. **R**esponſio mollis frangit iram. māfuetā abigail māfuetaz mariam significat. **N**is nosse q̄ māfuetā fuerit maria audi beatum bern̄. **R**evolue inquit diligentius euāgelice hystorie seriem vniuersam. si quid forte increpatozū. si quid durū. si qd̄ deniqz signū tenuis indignationis occurrerit in maria. de cetero suspectam babeas z accedere verearis. q̄ si plenam magis ois pietatis z gr̄e plene mansuetudinis z mie inueneris que ad eā pertinent. gr̄as age illi qui talem tibi mediaticem benigna miferatione puidit in quo nihil possit esse suspectum. **D**auid chzm̄ significat qui p̄ mansuetissimā mariam māfuescit z placatur. **O**mis ergo anima morti eterne obnoxia anhelare non cessat ad tātam marie mansuetudinem pro qua ipsa merito est b̄ndicta. dicat ergo. omnis sp̄s moribundus. dicat cum ancelmo dicente sic. o tu benedc̄ super mulieres que āgelos vincis puritate. s̄āctos superas pietate. anbelat moribundus sp̄s meus ad tante benignitatis aspectū. s̄z erubescit ad tantū mitoris asp̄m̄.

Quarto audiamus charissimi quomō benedicta sit maria pro strennuitate contra accidiam. **A**ccidiosi enim maledicti sunt qui opera dei strenue z fideliter non agunt. **C**ludē dicitur iheremie xlviij. **M**aledictus qui facit opus dei fraudulenter z negligenter. **E**cōtra vero strenui sunt benedcti. **S**en̄. xiiij dicitur de abrahā post victoriam b̄ndixit ei melchizedech **E**xodi xvi. b̄ndicet tibi dñs deus tuus in cūctis frugibus tuis z in omni ope manuz tuarum. **J**ob. operibus manuum eius b̄ndixisti. **C**ontra maledcōnem accidiosozum obtinuit maria benedictionem strennuozum. **I**psa namqz significata esse pōt per illam yabel. que clauo syzaram interfecit. p̄pter quod iudicū iij. dicitur benedicta inter mulieres **J**abel. **J**abel interpretatur ascendēs: qd̄ b̄n̄ p̄uenit marie q̄ nō sicut accidiosa descendit: sed strenue de v̄tute in v̄tutem de inferioribus ad su-

poriora semper ascendit **J**uxta illud cant. **Q**ue est ista que ascendit per desertum &c. **I**sta benedcā iabel quid fecit certe clauo taqernaculi sizarā interfecit **S**izara exclusio gaudii interpretatur. & bñ diabolū sciat qui a gaudio celesti exclusus. & alios excludere festinat. ymmo heu omnes nos excluserat p̄ m̄r̄s humani generis. cuius exclusionis maledictio: exclusa est p̄ bñ dictam matrem saluatoris **U**nde bñ venerabilis beda p̄f̄ bu ter ait **B**enedcā inter mulieres. per cuius p̄tum virginē a natis mulierum maledictio prime m̄ris exclusa est. **S**ed quid p̄ clauum significatur quo caput sizare perforatur? **Q**uid ē clauus iste nisi rigō discipline. quid enī rigō discipline accidiosus. nisi quasi quidam clauus in oculis. **R**igōr utiq; discipline clauus est diabolū acerrime pungens **C**lau⁹ est diabolū rigō illi me configens **B**enedcā itaq; iabel caput sizare clauo interficiente confixit **B**enedcā maria v̄tutem sathane rigore discipline in se extinxit. **B**enedicta ergo inter mulieres iabel benedicta inter mulieres maria. inter quas mulieres audi bedam qui ait. **N**on solum benedicta tu in mulieribus. sed etiaz inter mulieres benedcās maiori bñdictione speāliter insigniris

In **Q**uinto audiamus charissimi quomodo benedicta sit maria pro liberalitate contra avariciam **A**uari enim maledicti sunt. scōde petri secūdo **C**or exercitatum avaricie habentes: maledictionis filii sunt &cete. **E**contra vero liberales sunt benedicti quibus in die iudicii dicitur: **V**enite benedicti patris mei possidete paratū vobis regnū a constitutione mūdi **E**uri enim & dedistis mihi manducare **S**itini eum & dedistis mihi bibere & cetera. **I**tem qui abscondit frumenta maledicetur in populis. **B**enedcō autem super caput vendentiū. p̄verb. xxii. **Q**ui pronus est ad miām benedicetur p̄verb. xxxi. splendidū in panibus bñdicēt labia multorū **C**ontra hāc male dōs avarorum obruiuit maria bñdcōem liberaliū. **I**pā namq; tōp vena fontana semp fuit effluens semp larga. & ideo vere benedicta: juxta illud prouerbiorū v. **S**it vena tua benedcā **I**n tē poralibus vena ista benedcā plusq̄ larga fuit: quia large et per

fecte omnia contempſit. **U**n scdm expositionem haymonis be-
 ara dei genitrix lunaz sub pedibus habuit. quia cuncta tempora
 lia desperit. **Q**uante gratie p hanc venam ad homines deflux-
 erunt. **S**it igitur o ecclesia vena tua benedcā. per quam tanta ti-
 bi affluunt bona. **V**ere vena nobilis. vena spū sancto plena. ve-
 na fons vite. vena salutis nostre est maria. **P**er hanc namqz ve-
 nam fons vite ad nos venit. et per hanc ad fontem vite ihesum
 christum etiam nos venimus. et ideo est vere benedcā. **U**n bea-
 tus beruard. ait. **P**er te accessum habemus ad filium o bñdcā
 inuetrix gratie. genitrix vite. mater salutis. adiuua nos: vt per
 te suscipiat nos qui per te datus est nobis. **I**

Sexto audiamus charissimi quomodo benedcā sit maria. pro
 sobrietate contra gulam. **G**ulosi namqz maledicti sunt. sicut pa-
 tet in gula primoz parentum. pro qua et ipsi et totū genus huma-
 nuz maledcōem incurrerunt. **E**contra vero sobrii sunt benedcī
Mathei. vj. Beati qui esuriunt et sitiūt iustiam. **I**tem beati q
 nunc esuritis quia saturabimini. **C**ontra hanc maledcōnem gu-
 losorum maria obtinuit benedictionem sobrioz. **M**erito enim
 contra maledictionem gule in paradiso materiali habundauit.
 runt bñd cōea tēperantie in paradiso spūali. **J**uxta illud ecclā.
 xl. **G**ratia quasi paradisu in benedictionibus. **T**anta gratia
 rum copia in maria habundauit vt etiam ipā graciosa virgo pa-
 radisu quodammodo dici possit. **N**ec autem graciosissima vir-
 go maria fuit quasi paradisu in benedictionibus. **S**icut enim
 in paradiso materiali gula eue meruit maledcōnes penaruz. sic
 in paradiso spūali temperantia marie meruit benedictioēs gra-
 tiarum. **U**nde augustinus ait. **M**aledictio eue in benedictio-
 nem mutatur marie. **S**icut autem gula eue non solum in anima
 sed etiam in corpore. non solum maledictionem spūalem. sz etiā
 corporealem incurrir. sic temperantia marie non solum benedic-
 tionem in anima. sed etiam in corpore. non solum bñdcōne spū-
 alem sed etiam corporealem obtinuit. **M**aledictio enim eue gu-
 lose fuit parere cum dolore. **B**enedcō autem marie temperate
 fuit parere sine dolore. **T**este beato bern. qui ait. **B**enedicta tu
 in mulieribus. que illam generalem maledictionez euasisti qua

domini est. in dolore paries filios. et nihilominus illam qua secutum est. **B**enedicam sterilis in israhel. banc singularem consecuta es benedictionem. ut nec sterilis maneas. nec cum dolore parias

Septimo audiamus k̄m̄i quod benedicta est maria per castitatem contra luxuriam. luxuriosi namque maledicti sicut sicut deuteron. xxvij. dicitur. **M**aledictus qui dormierit cum uxore patris sui. et dicit omnis populus amen **C**ontra vero continentibus sunt benedicti **P**athei **B**eati mundo corde **C**ontra hanc continentie maledictionem maria meruit continentie benedictionem sicut signatum est iudith. xv. **U**bi dicitur benedixerunt illam omnes una voce dicentes **T**u gloria iherusalem. tu leticia israhel. tu honorificentia populi mei. quia fecisti viriliter et confortatum est cor tuum eo quod castitatem amaueris. et post virum tuum alienum nescieris **I**deo manus domini confortavit te. et eris benedicta in eternum **I**n hac caste iudith benedictione potest benedictio marie non solum significari. sed etiam per locum a minori probari **S**i enim sic benedicta est vidua casta. quanto magis virgo casta maxime talis virgo que et deum parere et certe sic deum parere meruit quod virginitatem non amisit. propter quod benedicta dicitur **B**enedicta est incomparabiliter que et diuine generationis gloriam suscepit et coronam integritatis seruauit

Notandum autem est quod in scriptura inuenimus benedictam coniugatam. benedictam viduam: benedictam virginem. benedictam coniugatam fuit zara de qua dicit thobie nono. **D**icam benedictio super uxorem tuam. **B**enedicta autem vidua fuit iudith sicut ostensum est supra **D**e vidua quoque benedicta in ps. dicit **V**iduam eius benedicens benedictam **B**enedicta virgo fuit virgo maria teste angelo qui dixit. benedicta tu in mulieribus. **B**enedicta ergo que coniugalem: benedicta magis que vidualem. benedicta maxime que virginalem amauerit castitatem

U
Benedicta certe que cum zara et suzanna fuerit casta coniugaliter. benedicta magis que cum iudith et anna casta fuerit vidualiter. benedicta maxime que cum maria fuerit casta virginialiter. **P**ropter hoc bene **A**ugustinus dicit **B**onum suzanne in coniugali castitate laudamus. sed tamen ei bonum anne vidue ac multo magis virginis

marie antepominus Vere dignuz et iustum est hoc **S**i dignū est vt benedicta sit que cum viro suo virum alienum non nouit. et si iustum est. vt magis benedicta sit. que nec cum viro nec post virum suum alieum nouit **D**ignuz et iustuz est vt maxime benedicta sit que nec suum nec alienum virum nouit. et tamen virum tam immensum concepit **I**deoq3 beatus augustinus exclaimans ait. **O**femina super feminas benedcā. que viruz omnino non nouit. et virum suo vtero circūdedit

Sit igitur charissimi benedicta pro humilitate. benedicta pro cbaritate. benedicta pro lenitate. benedicta pro strenuitate. benedicta pro liberalitate. benedicta pro sobrietate. benedicta pro castitate maria merito fuit que humilitate excellentissima. cbaritate opulentissima. lenitate patientissima. strenuitate feruentissima. largitate affluentissima. sobrietate abstinentissima. virginitate continentissima **E**ya ergo tu tam multipliciter benedicta: tu tam feliciter superbenedicta maria. oramus vt pro tua benedictione nos miseros absolutos ab omni male / dictione dignos reddas diuina benedictione. per dñm nostrū iesum cbristum filium tuum **A**men.

Secundo .xiiii.

Benedicūs fructus ventris tui. **A**.
Ostensus est supra quō maria ppter purissimā vite innocētiā merito p aue salutar. quō ppter copiosissimā grē affluētiā merito grā plena commemoratur. quō ppter familiarissimā dei pñtiam: dominus secum fore insinuat. quō propter dignissimam persone sue reuerētiā merito bñdcā in mulieribus nunciatur. ostendendū est nūc quō propter vtilissimā prolis sue excellentiā merito benedictus fructus ventris sui clamatur **B**enedictus ergo fructus ventris tui. o bñdcā mater

Sermo

filii dei **H**ic est ille fructus de quo propheta ait Dominus dabit benignitatem et terra nostra dabit fructum suum. Quod exponens beda dicit. Dedit dominus benignitatem quia in ingressu virginis sui virginis uteri templum spiritus sancti gratia secleravit. et terra nostra dedit fructum suum. quia eadem virgo. que de terra corporis suum habuit. filium genuit diuinitate quidem deo patri coequalis sed sibi carnis veritate consubstantialis.

Considerandum namque est quod fructus iste est fructus generosissimus. fructus deliciosissimus. fructus virtuosissimus. fructus copiosissimus. Fructus inquam generositate sublimissimus. fructus delectabilitate desiderabilissimus. fructus virtuositate vniuersalissimus.

Primo consideremus charissimi quomodo fructus uteri virginis generosissimus sit. Generosus quidem est. quia de utero regali est. Generosior quia de utero virginali. Generosissimus certe est quia de utero paternali de utero inquam patris eterni est. Dico charissimi quod generosus est fructus iste. quod de utero regali. de utero dauid regis inquam productus. sicut tibi dominus promiserat in psalmo dicens. De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Hoc autem promissum apostolus impletum esse testatur dicens ad romanos primo Qui factus est ei ex semine dauid secundum carnem. Et certe fructus iste generosus et nobilis est. non solum propter regem dauid. sed etiam propter omnes illos nobiles reges progenitores suos per quos genealogiam a matheo descriptam propagatus in mundo venit. **J**uxta illud sapi. xiii. A regalibus sedibus venit. Item charissimi licet fructus iste generosus sit propter uterum regalem generosior tamen propter uterum virginalem. de quo dicitur benedictus fructus ventris tui. Ventris utique qui secundum quod inuulgatum aaron signatum fuit florem virginis simul cum fructu fecunditatis retinuit. propter quod bene beatus bernardus ait. Nascitur charitus ex muliere. sed cui fecunditatis fructus sic accedit. ut non decidat flos virginis. **I**sta fructus virginis nobilitas. sicut mirabilior. ita excellentior est quam prima. et plus quam celi a terra. o vere mirabilis et inaudita nobilitas. **O** vere nobilis de virgine.

natiuitate. nobilitas inquit aug⁹ fuit nascentis in v^ginitate parientis. z nobilitas parientis in diuinitate nascentis.

Item charissimi fructus iste licet generosus sit propter vterum regalem. generosior autem ppter vterum v^ginalē. generosissimus tñ est propter vterū paternalem. **U**n de isto fructu accipi potest illud osee xiiij. **E**x me fructus tuus inuentus est. o riginale habet tuus. lxx. habent eius. **D**icat ergo deus pater ad mariam. dicat ad fidelem animam. dicat ad vniuersalem ecclesiam. **E**x me fructus tuus inuentus est. **T**uus o maria. ad hūc fructum pducendū electa. tuus o anima ad hunc fructum diligendū illecta. tuus o ecclesia ad hunc fructu z picipiendū collecta. **T**uus inquā tuus. tuus certe corporaliter per assumptā naturam. tuus spūaliter p gratiam. tuus sacramentaliter p eu^o charissimam. tuus eternaliter per gloriā. **E**x me tamen tuus est. quia de meo vtero genitus. sicut in psalmo scriptu z est **E**x vtero ante luciferū genui te. **V**ere nimis admiranda est nimis qz veneranda nobilitas qz fructus ventris materni est filius v^o teri eterni z sapientia cordis patrū. sicut z beatus bernardus de isto fructu scribens ait. **I**lius o maria eris mater cuius est deus pater. filius paterne charitatis. erit corona tue castitatis. **S**apientia paterni cordis erit fructus vteri v^ginalis. **I**sta erit fructus hui⁹ generosissimi nobilitas. p^oimā z scdām in infirmitū sua dignitate precedit. z omnem intellcū humanū z angelicū sua sublimitate excedit. **I**deo qz bene de hoc fructu d^o ysa. **E**rit germen dei in magnificentia z gloria. z fruct⁹ terre sublimis in magnificentia ppter regalē. in glā ppter v^ginalē. sublimis propter eternalē siue paternale generositatem.

D Scdo charissimi considerem⁹ quō fructus vteri v^ginalis deliciosissimus sit. deliciosus quidē in odore. deliciosior autem in decore. deliciosissimus vero in sapore. decore autē z fide. odorem spe. saporem eius charitate percipimus.

Dico charissimi qz fructus marie deliciosus est suauī odore. vñ de ipso bene p^ot dicere mater eius. illud eccllā. xxiiij. **E**go qz si vitis fructificauī suauitate odoris **F**ructus vitis est. plis v^gin

nalis. quod tamen mirum est et mire verum est. teste b. ang. q. de hoc fructu sic ait De creatura creator omnium preceatur. et de rivulo suo fons magnus educitur Radix. omni de rivulo suo ozitur. et vitis vera palmitis sui fructus efficitur. fructus vitis vinus est. odor autem vini valde delectabilis est. sic certe odor exemplorum christi. odor consolationis. odor promissionis christi valde delectabilis est anime christi sitienti. et ideo sicut odor vini sitientem sic odor christi trahit post ipsum currentem et dicitur Lanti. prius Trahe me post te. currem in odore vnguentorum tuorum

¶ Quia ergo nos miseri heu non currimus. sed vix serpinus. signus est quod de odore huius fructus heu percepimus **¶** Si olfactum ysaac haberemus qui huius fructus odorem tam longe ante presensit teste beato bernardo qui sic dicit **¶** Vini odoriferi fructus fragrantiaz sentiebat qui dicebat **¶** Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni cui benedixit dominus.

¶ Item charissimi fructus iste non solum est deliciosus odore. sed etiam deliciosior est specie et decore. de hoc nota quod dicit leuitici xxiiij: **¶** Sumetisque die primo fructus arboris pulcherrime **¶** Primus dies animam illuminans est fides. et certe si odumere debemus fructus arboris pulcherrime **¶** Arbor pulcherrima est maria. pulchra quidem in foliis ozis. pulchrior autem in floribus cordis pulcherrima vero in pulcherrimo fructu veteris de hoc beatus bernardus. infert sic

¶ Si inquit fructus ille mortis non solum suavis fuit ad vesicendum sed etiam teste scriptura delectabilis aspectu. quanto magis huius vitis fructus viuificum debemus decorem inquirere in quem deltoerant angeli prospicere **¶** Pulcher utique fructus est christus quod speciosus forma per filios hominum. **¶** Si autem plenus agnoscere volumus fructus huius pulchritudinem recurramus ad ipsam pulcherrimam arborem. requiramus ipsam pulcherrimam eius materiam. et dicamus illi cantici quinto **¶** Qualis est dilectus tuus ex dilecto o pulcherrima mulierum. et ecce ipsa statim respondens dicit. dilectus meus candidus et rubicundus electus ex milibus **¶** Ipse candidus est candis eterne. candidus quidem est diuinitate. rubicundus autem humana

nitate. candidus quoq; conuersatione. rubicundus etiam pas-
 sione. **E**cce q̄ pulcher fructus. propter hoc bñ de ipso dicit au-
 gustin⁹. **P**ulcher in celis. pulcher in terris. pulcher in patre v-
 bum. pulcher in matre caro ⁊ verbū. **N**ec autem pulcherrima
 arbor maria. non solum habet pulcherrimū fructum ventris. s; **s;**
 etiam pulcherrimos habet fructus mentis. de quib; aplūs ad
 galathas v. scribens ait. **F**ructus autē spūs est. charitas. gau-
 dium. pax. patientia. bonitas. benignitas. longanimitas. mā sue-
 tudo. fides. modestia. continentia. castitas. **G**
Item charissimi fructus ille non solū deliciosus est odore. ⁊ de-
 liciosior est decore. sed etiā deliciosissimus est sapore. qđ bñ illa
 scā anima experta fuit que can. ij. dicit. **S**ub vmbra illius quez
 desiderabam sedi ⁊ fructus eius dulcis gutturi meo. **Q**uid mi-
 rum si fructus ille dulcis est: qui tam altus est. dicit enim b. ber-
 nardus. **F**ructus ille dulcis est: qui tam altus est. dicit enim b. ber-
 nardus. **F**ructus quanto altior tanto dulcior. ergo tu solus dul-
 cissimus fructus dñe ihesu chrē quia tu solus altissimus. **Q**uō-
 antem potest altissimus esse fructus ille. cuius breuissima ē ar-
 bor. **S**ed certe arbor huius fructus maria ⁊ altissima simul ē et
 breuissima. **A**ltissima dignitate. breuissima humilitate. altissimā
 in oculis dei breuissima in oculis suis. **Q**ue licet hoc modo sit
 breuis: fructus tamen eius est valde dulcis. **U**n̄ ecclās. xi. dicit
Breuis in volatilibus est apis. ⁊ iniciū dulcoris habet fructus
 eius. **S**ic ergo fructus ventris marie in olfactu. in visu in gustu
 deliciosissimus est. ⁊ ideo vere benedictus est. sicut etiā b. ber-
 nardus testatus est dicens. **B**ñd cūs fructus ventris tui. bene-
 dictus in odore. bñd cūs in sapore. bñd cūs in spē ⁊ decore. **T**
Tercio consideremus k̄m quō v̄ginalis vteri fructus sit v̄tuo-
 sissimus. nam reuera v̄tuosus est ad p̄ditorū saluationem. v̄tuo-
 sior ad saluandoz multiplicationem. v̄tuosissimus ad multipli-
 catoz conseruationem. **D**ico k̄m qđ fructus iste benedictus vir-
 tuosus ad saluandū siue ad salutem. p̄pter qđ etiam fruct⁹ salu-
 tis dicitur. **U**n̄ ecclās. p̄iō. **C**orona sapie timor dñi. replens pa-
 cem ⁊ saluris fructum. **Q**uid est hoc qđ dicit pacē ⁊ fructū fruce-
 tis salutis nrē. ⁊ pax nostra ille est qui fecit v̄traq; vnus ihesus
 christus. ⁊ ecce hunc fructum ⁊ hāc pacē timor domini replevit

teste ysa. qui dicit **Et** repleuit eum dñs spū timoris dñi **Bñ** at
 dicit fructus salutis nrē sine quo nulla salus est nobis. iuxta illud
 actuū iiii. **Nec** est in aliquo alio salus **Et** acclm? **Nō** est va
 lus nisi quem tu vgo pepisti **Tu** igit o maria ve es arbor salutis
 que mūdo portasti fructum salutis sicut beatus bern exclamas
 dicit. **O** vere celestis planta p̄ciosior cunctis. sanctior vniuersis
 o vere lignū vite qđ solum dignū fuit portare salutis fructum
Sed heu multi fructuz istū salutiferū sibi faciūt mortiferū fruc
 tum. quia tam mellifluū sibi conuertūt in absinthem eternum
Sicut amos v. dicit **Conuertisti** in amaritudinē iudiciū ⁊ fructū
 iusticie in absinthem. **I**

Item km̄i fructus iste est valde virtuosus non solū virtute sal
 uatiua sed etiaz multiplicatiua virtuosior **Uñ** in bono expone
 re possumus qđ scriptū est. a fructu frumenti vini ⁊ olei sui mul
 tiplicati sunt. vt frumentū ad corpus chzi. vinū ad aīam chzisti.
 oleum ad diuinitatē chzisti referamus **Fructum** quoz frumēti
 ad sacramentū corpis chzi. fructū at vini ad sacramētum sangui
 nis. fructuz at olei ad vnguetū spūs sci referre possum⁹ **Ab** hoc
 ergo fructu multiplicati sunt filii in ecclā. multiplicata est ecclā
 in filiis. nam oēs filii ventris ecclē sunt hereditas ⁊ merces fruc
 tus ventris marie sicut in psalmo dicit. **Ecce** hereditas dñi filii
 merces fructus ventris **De** hoc quoz b. ihero⁹ ait **Ip̄e** dñs na
 tusex v̄gine fact⁹ est fruct⁹ ventris cui⁹ assumpta huānitas hāc
 accepit mercedem. vt gentes vocate in filiis sunt hereditas eius

R **Item** km̄i fructus iste bñd̄cūs nō solū vtute salua
 tiua virtuosus est. non solū vtute multiplicatiua virtuosior. s; etiaz
 virtute conseruatiua vtuosissimus est **Uñ** de hoc fructu accipe
 possum⁹ illō. puer. xi. **Fructus** iusti lignū vite **Sicut** enī lignū
 vite quod fuit in medio paradisi terrestris vtutem habuit p̄seruā
 di vitā nature. sic certe fruct⁹ vite in medio paradisi ecclē cōseruat
 vitam grē. ⁊ in medio paradisi celestis patrie cōseruat vitā glorie
Conseruat quidem vitā grē a corruptione culpe **Viraz** v̄o glo
 rie a corruptione omnis miserie. vt sic recipiamus in fructu ma
 rie quod amissimus in fructu adam ⁊ eue. **Sicut** bene notauit

dicens. benedcūs fuit fructus ventris illius. p quem ⁊ semen in corruptionis ⁊ superne hereditatis. quod in adā pdidim⁹ fructum ꝑcipimus **Sic** ergo benedictus marie fructus salutem dādo spūaliter. saluandos multiplicādo vniuersaliter multiplicatos conseruando eternaliter virtuosissimus est **L**

Quarto consideremus kīni quō vġinalis vteri fructus sit copiosissimus **Reuera** taz copiosus est q aiām plene ꝑt reficere. tā copiosus q omnibz ꝑt sufficere. tam copiosus q nūq ꝑt deficere. **In** primo quidē copiosius. in scōdo copiosior. in tercio copiosissimus ē. **Dico** q fructus iste benedict⁹ tam copiosus ē. q aiām rōnalem quā totus mūd⁹ oīs qz creatura faciare nō potest fructus iste ad facietatem reficere ꝑt **Alī** scriptū est **De** fructu operum tuoz dñe faciabitur terra. **Fructus** ventris marie est fructus operum tuoz dñe. tuozum vtiqz tuozū nō operū humanozū. non maritaliū sed tuoz. tuū enim op⁹ est tante vġinis ꝑpartio: tuum opus est gabrielis missio. tuū opus est spūs scī supuentio. tuū opus est verbi ⁊ carnis vnio: talium opm tuoz dñe est fructus iste. quia de talibz operibus quasi de quibusdā floribz ꝑcessit fructus iste **Alī** etiam in nazareth que interpretat flos bñ apparuerunt flores isti dicit b. bern. **In** nazareth nūciatur christus nasciturus. qz in flore sperat fructus ꝑcessurus **Terra** que isto fructu faciat est amā humana que ad modū terre sp est germinatiā siue vtiliū siue inutiliū herbarum id est cogitatio nū ⁊ desideriozū **Ista** inquā terra fructu ventris marie faciat. sicut scriptum est **Saciabor** dū apparuerit glā tua **Quid** mirz si in glā facientur hoc fructu fruētes cū etiā in miseria hoc fructu facientur credentes **Alī** cassidioris exclamans ait **O** fructus ille mirabilis qui humanū genus dulcissima credulitate saciauit. **Unde** non gustare peccare est **Unde** ergo q copiosus ē fructus iste qui aiām faciare potest quā totus mundus faciare non ꝑt **M** **Item** charissimi fructus ille bñdcūs non solū tam copiosus est q infaciabile aiām ꝑt plene reficere. sꝫ etiam tam copiosus est q vniuersitati faciandozū ꝑt bñ sufficere **Dic** enim est fructus arboris illius gloriose de qua dicit dan. iiii.

Secundo

Fructus eius nimius et esca vniuersorum in ea. vniuersorum certe in dño uiuentium quiescentium resurgentiũ sicut pulchre significatum esse p̄t leuitici xxv. vbi dicitur **D**abo terre bñdicoẽz meam anno sexto. et dabit fructum trium annorum **A**nnus sextus etatem sextam. septim⁹ septimã. octau⁹ octauã significat

Niste annus sextus est annus plenitudinis scđm illud apostoli ad galathas iiii. **A**t vbi venit plenitudo t̄pis misit deus filium suum etc. **H**ic vtiqz annus prulit fructum filiũ di fructum vtiqz tam copiosum q̄ per ipsum anno sexto uiuentiũ anno septimo quiescentium. anno octauo resurgentiũ habem⁹ omnes fructus animarum nr̄az. **I**pse ergo est fructus sufficiens vniuersitati animarum nr̄arum. qui est dñs sufficiens vniuersitati creaturarũ **M**ic autem est fructus ventris marie auctino testante qui ait. illa virgo singulari gr̄a p̄uenta est atqz repleta. vt ipsum haberet ventris sui fructum. quem ex inicio haberet vniuersitas dñm

OItem charissimi fructus noster benedcũs non solum tam copiosus est q̄ animam insatiabilem potest ad facietatẽ reficere. non solũ in hoc copiosior est q̄ animarum faciendarũ p̄t vniuersitati sufficere. sed etiam tam copiosissimus q̄ animabus faciendis et angelis nunq̄ potest deficere. iuxta illud ezechiel xlvii. **S**yon non deficiet fructus eius. **O**infinita copia defecet sit copiosissime benedcũs in eternũ. ait eni b. ber. **B**ñdics fructus ventris tui qui est bñdics in eternũ **S**ic ergo iste bñdics fructus copiosus est dum ad facietatem reficit **C**opiosior dum faciandorum vniuersitati sufficit. **C**opiosissimus vero dum faciendis imperpetuũ non deficit **V**ides ergo nũc o lector. vides o auditor: q̄ generosissimus q̄ deliciosissimus q̄ virtuosissimus. q̄ copiosissimus sit fructus marie benedictus **V**ides inquam quõ sit generosus ex vtero regali. generosior ex vtero virginali. sit odore. deliciosior decore deliciosissimus sapore **V**ides nibi lominus quomodo virtuosus sit ad saluandum. virtuosior ad

multiplicandum. virtuosissimus ad conseruandum

Vides insuper quomodo copiosus sit ad acietatem. copiosior ad vniuersitatem. copiosissimus ad perpetuatē
De duodecim conditiones huius fructus significari pnt per illos duodecim fructus de quibus apocalipsis xii. dicit qd ostendit angelus iobāni lignū vite afferens fructus duodecim **E**t qz fructus iste fructus vite. lignū vite ad vitam om̄ibus hominib⁹ aduocatur. ideo merito omnis hō ad laudandū deum hui⁹ fructus auctorem inducitur. **S**icut scriptuz est **C**onfiteant tibi populi deus confiteantur tibi populi omnes. terra dedit fructuz suum **E**ya nunc benedcā mater benedicti huius fructus fac vt B fructu fruamur in eternū. per eundē verū dominū nostrum ihesum christum **A E R**

Sermo. ro.

Benedictus fructus ventris tui

A

Postq̄ euidenter vidimus de fructu vētris marie qualis ⁊ quantus sit ⁊ credatur **V**ides autem modo quoz sit ⁊ quibz debeat. fructus namqz iste benedcūs non solum est fructus ventris sed etiam mentis **F**ructus est ventris solius marie p̄ caritatem. fructus mentis per fidem **V**nde ambrosi⁹ ait **S**i scdm carnem vna mater est christi. scdm fidē tñ oim fructus ē christus vel omniū filius. omnis enim anima concipit dei v̄bū. imacula ⁊ immunis a viciis. igitur scdm ambrosium **Q**uecumqz v̄rens hunc fructum sibi voluerit adesse. debet a viciis immunis esse. **C**hristus enim fructus est mentis non viciose. sed virtuose **N**on viciose per septem vicia mortalia. sed virtuose contra septem vicia capitalia. **F**ructus ergo iste est fructus humilitatis contra sup̄biam. fructus amantius cōtra inuidiā. fruct⁹ m̄iti

Sermo

um contra iram. fructus laborantium contra accidiam. fructus liberalium contra auariciam. fructus abstinentium contra gulam. fructus continentium contra luxuriam. **B** Primo enim videamus quomodo fructus iste benedictus sit humilium contra superbiam de hoc enim accipe possumus quod dicitur in reg. xix. Quodcumque relatum fuerit de domo iuda mittet radicem deorsum. et faciet fructum sursum. De domo iuda fuit beata virgo maria. de domo iuda est quelibet fidelis anima. illa corporaliter ista spiritualiter. illa per carnem. ista per fidem. et ideo non solum maria sed etiam quelibet fidelis anima. volens fructum facere sursum. debet radicem mittere deorsum. Radix autem deorsum mittenda humilitas est. quae admodum radix semper ad ima tendens est. huius benedictae radicis arbor quanto fuerit procerior tanto ipsa radix debet esse profundior iuxta illud ecclesiasticum. iii. Quanto magis humilias te in omnibus et coram deo inuenies gratiam. alioquin arbor quanto maior esset tanto citius vento inflationis subuerteretur si non magna et profunda humilitatis radice firmaretur. **D**ensemus ergo quantum radix illius virge profunda fuerit. quae sit in sublunari excreuit et fructum angelis altiorum ferre meruit. fructum utique de quo beatus ambrosius ait. Ipse fructus veteris est flos radice de quo ysa. **E**xiet inquit virga de radice iesse et flos de radice eius ascendet. **Q**uemcumque anima hanc radicem humilitatis deorsum miserit. ipsa hunc fructum habebit sursum. sursum inquam in alto intellectu. sursum in alto affectu sursum in contemplatione sursum in dilectione. **S**ic ergo iste fructus humilium benedictus est. et ideo maria super omnes homines fuit hoc fructu dignissima. quia super omnes homines fuit humilitate radicatissima. propter quod beatus bernardus exclamans dicit. **V**irgo virga sublimis ad quam celsitudinem verticem sancti erigis usque ad thronum maiestatis quam in altum mittis radicem humilitatis.

Q **S**ecundo videamus charissimi quomodo fructus iste benedictus sit amantium deum et proximum contra inuidiam. de hoc accipe possumus illud psalmi. **E**cce hereditas domini fili merces fructus veteris. **M**oc exponens beatus ambrosius ait. **H**ereditas domini

filii sunt: qui merces sunt fructus illius. qui de marie ventre p
 cessit. **M**ulti ergo filij sunt merces filii vinci qui est fructus ve
 tris benedicti. **S**ed vbi vel quando hanc mercedē meruit. **D**e
 ruit certe nascendo. meruit in p̄sepe iacendo. meruit cohortem
 sustinendo: meruit docendo: meruit opera salutis nr̄e exercen
 do. meruit moriendo. meruit inquā xxx. tribus ānis nobis ser
 uiendo. z propter hoc iustissime hanc mercedem exigit dicens
 zacharie xi. **S**i bonum est in oculis vestris afferte mercedem
 meam. **S**ed ecce non solum filii sunt merces fructus ventris. s̄
 et etiam ipse fructus ventris sanctissimi est merces cuius libz̄ fi
 lij adoptiui. **Q**ui autem sunt filii isti. audi. **F**iliorum est dilige
 re patrem z patris filios. **F**ilii ergo dei. z filii ecclesie sunt qui/
 cumqz deum z proximū diligunt. **U**nde aplūs ad ephesios v.
Estote imitatores dei sicut z filii charissimi z ambulate in di
 lectione etc. **E**t mathei quinto d̄r. **D**iligite inimicos vestros.
 bñfacite his qui oderunt vos z orate p̄ persecutibz̄ z calūniā
 ribus vos vt sitis filii patris vestri qui in celis est. **T**ales ergo fi
 lij videlicet amatores dei z proximi sunt merces huius fructus
 benedicti. **T**aliumqz filiorum merces est ipse fructus bñdictus
Sic ergo fructus iste diligentium est. **E**t ideo maria sup omēs
 homines est hoc fructu dignissima. quia super oēs hoīes fuit ca
 ritate affectuosissima. p̄pter quod bñ beatus bernardus sic ait
Quis dubitare poterit omnino in affectionē caritatis trāsisse
 viscera marie. in quibus ipsa que deus est charitas ix. mēsisibus
 corporaliter requieuit. **D**
Tercio charissimi videam⁹ quō fructus marie bñdctūs sit. pa
 tientium z mitiū contra iram. de hoc accipiamus qd̄ d̄r iob xxii
Acquiesce ergo illi z habeto pacem cuz illo z per hoc habebis
 fructus optimos. **A**cquiescere z pacem habere est patientium
 z mitium. **Q**ui autē tales sunt ipsi p̄ hoc fructus optimos habe
 bunt. **D**uo autem optimi fructus sunt. vn⁹ vtutis aliter ventris.
Optimus fructus vtutis est charitas de qua aplūs ait. **F**ruct⁹
 ar̄ spūs est charitas etc. qui ibi enumerātur. alii quidē boni. alii
 meliores. **S**
Sed primus qui est charitas optimus

est p quam alij omēs sicut augusti^o oñdit boni sunt Optim^o aut
 fructus ventris est chrūs. Ille nāq; bon^o fructus vētris est qui
 cūq; in ventre sanctificatus est Ideoq; bonus est fructus ven-
 tris elizabēth. melior autem fructus anie. optimus autem fruc-
 tus vētris marie Bonus itaq; fructus elizabēth iohēs. melior
 fructus anie maria. Optimus fructus marie ihūs **D**ensa fra-
 ter quis sit iste fructus z de qua terra sit. pductus. z videbis q̄
 est optimus **A**udi iheronimū qui ait. **F**ructus iste est vgo de v-
 gine. dñs de ancilla. et deus ex homie. filius ex mēre fruct^o ex ter-
 ra **F**elices qui in omī castigatione discipline aum tam patientē
 hnt z tam pacatum q̄ ex hoc iustissime plequūtur fructū patientē
 tiū. fructum pacatissimū. de quo aplūs ad hebreos xii. loquitur
Omnis quidem disciplina in pñti quidem nō videt esse gaudii
 sz meroris. postea at fructum pacatissimū exercitatis p eam red-
 det iusticie mercedem **E**xercitatem patientiam habetes. fruc-
 tum optimū referunt. iuxta illud luce viij. **F**ructum afferūt in
 patientia. **S**ic ergo fructus iste benedcūs patientium est z mi-
 tium. z ideo: maria sup omnes hoies fuit hoc fructu dignissā.
 quia sup omnes fuit mitissima **I**ta q̄ nec oculo nec vbo nec fac-
 to tenuissime impatientie signū oñdit virgo patientissima teste
 ambrosio qui ait **N**ihil tozuū in oculis marie. nihil in vbis pro-
 cax. nihil in actu verecūdum **H**

Quarto kñū videamus quō fructus marie bñdcūs sit exercen-
 tium se z laborantium contra accidiā. de hoc dñs sapie iiii. **B**ono-
 rum laborum gloriosus est fructus **Q**ueritur ergo fructus iste
 cum exercicio laboris. sicut apis querit fructum mellis. fructus
 inquā de quo ecclās. xi. dicitur **B**reuis in volatilibus apis. z in-
 icium dulcoris habet fructus eius. **C**onsidera kñe quomodo
 apis de orto ad ortum de arboze ad arborem de floze ad floze
 discurret pro fructu mellis **S**ic et meditationibus desideris
 z zelo imitandi discurre circa exempla iustorum. z maxime p-
 fectorum. discurre inquā de orto ad ortus. id est de statu ad sta-
 tum. discurre ab arboze ad arborem. id est de iusto ad iustum.
 discurre de floze ad flozem. id est de virtute ad virtutem. de ex-

emplo ad exemplum. **D**iscurre maxime super illum florem in quo inuenies totum mellis diuini fructum. **S**uper illum vtique florem qui est et flos et fructus. de quo beatus ambrosius ait

Flos marie christus est qui veluti bone arboris fructus pro nostre processu virtutis: nunc floret nunc fructificat in nobis. **L**aboremus fratres charissimi pro hoc fructu quod bonorum laborum gloriosus est fructus. **N**on ergo quorumcumque laborum. sed tantum bonorum laborum est fructus iste. **N**on enim est illorum laborum de quibus dicit sapientie: iii. **S**apientiam qui abicit et disciplinam infelix est. et vacua est spes illorum labores sine fructu. **S**ic ergo fructus iste benedictus est exercituum se in bono contra accidiam. et ideo maria super omnes homines hoc fructu fuit dignissima quia super omnes homines in bono fuit exercitissima. sicut bene ostendit beda qui super hoc verbo. **M**agnificat anima mea dominum. inducit ipsam sic loquentem: totum animi affectum in agendis gratiarum laudibus offero. totum quod viuo quod sentio quod discerno in eius magnitudine contemplanus totum in eius preceptis obseruandis impendo.

Quinto videamus quomodo fructus marie sit liberalius propter avaritiam et maxime illorum liberalius qui pro hoc fructu renunciant omnibus temporalibus. iuxta illud ecclesiasticum. viii. **V**ir aufert pro fructu eius mille argenteos relinquendo omnia dicit glosa interliniaria. **E**t iterum sic glosa dicit pro mille perfectio. per argentum omnem mundanum intelligitur. **Q**ui ergo omne mundanum pro christo relinquit ipse quasi mille argenteos pro hoc fructu tradit. **S**ed ecce qui dare voluerit mille omnia relinquendo. debet saltem dare alicui pro hoc fructu pauperibus subueniendo. ut sit sicut oliua fructifera fructum misericordie ferendo. **Q**uia vero summus misericordie fructus est summa misericordia que est deus. ideo maria que hunc misericordie fructum copiosissime tulit. **I**psa sicut oliua fructifera. **I**psa quasi oliua speciosa in campis conuenientissime fuit. propter quod bene iohannes damascenus dicit. **M**aria in domo domini plantata et impinguata spiritu ut oliua fructificans omnis virtutis habitaculum facta est. **C**

Deu q̄ longe ab isto fructu miāz & terrena cōtēntiū sunt a
 nime auarozū de quibus d̄ luce viii. **A**ssollicitudimb⁹ & diuici
 is & voluptatibus vite euntes suffocantur & non referunt fructū
 tum **D**icitur etiāz ecclās. v. **Q**ui amat diuicias fructū nō capi
 et ex eis **S**ic ergo fructus iste benedcūs liberalium & tpalia cō
 temnentium est **E**t ideo maria sup omēs hoīes in contemptu te
 pozaliū fuit liberalissima teste beato bernardo qui ait **Q**uicq̄
 maria honoris in pplō. quicquid rerū terrenaz de paterna do
 mo habere potuisset. omnia arbitrata est quali stercoza vt chri
 stum lucrifaceret **I**

Sexto videamus km̄i quomō fructus ventris marie sit absti
 nentium contra gulam. & de hoc notem⁹ qd̄ dicitur p̄uerb. xiii.
De fructu oris sui homo faciabitur bonis **F**ructus marie fructus
 oris dici pōt. non solū qz oris orōne & doctrina. s̄ qz etiā or
 ris abstinentia acquiritur. de isto fructu faciabitur bonis spūali
 bus qui pro isto fructu abstiniens est a bonis temporalibus **S**ci
 tiabitur bonis de isto fructu quicūqz esurit & sitit corporaliter.
 magis autem spūaliter pro isto fructu **U**nde b̄tus bern. ait. bo
 nus fructus est qui aiārum esurentiū & sitientiū iusticiā & esca
 & potus ē **B**eati qui p hoc fructu esuriūt i mūdo. quia de ipō sa
 tiabuntur in celo. iuxta illud luce vi. **B**eati qui nūc esuritis qz
 saturabimini **D**ic ergo p hoc fructu abstiniētes ibi erunt de i
 to fructu edentes **U**n̄ ysa. iiii. **D**icite iusto qm̄ bene qm̄ fructus
 ad inuentiōnū suarum comedet **S**ic ergo fructus iste benedic
 tus est abstinentium contra gulam. & ideo maria super omnes
 homines fuit hoc fructu dignissima: quia super oēs homines fu
 it compatissima propter quod b̄n̄ iohannes crisosto⁹ ait **C**om
 messatrix aut vniolenta maria nūq̄ fuit. non leuis non iocosa.
 non cantatrix. nec turpium v̄borum amatrix. talia certe intem
 perantiam sequi solent. **S**eptimo videam⁹ quō fructus ventris marie: sit continentium p̄tra luxu
 riam: de hoc enim dicitur sapi. iiii. **F**elix sterilis & incoinquana
 ta que nesciuit thozum in delicto: habebit fructū in respectiōne
 animarū scārum **I**n respectiōne inquā p grām magis autem in

respectione p̄ gloriā. ⁊ certe fructus ventris castissimi fructus
 ventris virginalis merito est fructus abstinentium specialis
Cum enim per fructum virginis benedictum benedicuntur om̄
 nes fideles generaliter merito per ipsum benedicuntur continē
 tes speāliter per quem etiam continētūz regina maria benedic
 ta est pre omnibus singulariter. sicut bene beatus bernard⁹ de
 clarat dicens Vere benedictus fructus ventris tui. in quo bene
 dicte sunt omnes gentes. de cuius plenitudine tu quoq; accepis
 ti cum ceteris. ⁊ si differentius a ceteris **N**e luxuriosis qui nul
 lam hnt partem de fructu virginis **N**e miseris qui nullū habēt
 ramus qui possit ferre fructum virgineum. **N**h̄ de adultera di
 citur ecclās. xxxii. Rami eius non dabūt fructum **I**ste igitur
 fructus benedictus est continentium contra luxuriam. et ideo
 maria super omnes homines fuit hoc fructu dignissima. quia su
 per omnes homines fuit castissima sicut bene testatur crisosto⁹
 dicens **I** **O** inestimabilis laus marie magis crede
 bat ioseph castitati eius q̄ vtero eius. ⁊ plus gratie q̄ nature.
Possibilis credebatur esse mulierem sine viro concipere q̄ ma
 riam peccare **D**igitur felicissima maria que vere tanq̄ vir tuo
 rissima fructu diuino fuisti dignissima. adiuua nos vt vtutibus
 ad hūc fructum pficere valeamus dñm nostrum ihesum xpm
 filium tuū **A B E R**

Sermo .xviij.

Benedictus fructus ventris tui. **A.**
Uidim⁹ de bñdicto fructu ventris marie q̄s
 ⁊ qualis ⁊ quātus sit **U**idimus quoq; quoz
 ⁊ qualiū sit videamus nūc ad quos ⁊ ad qua
 les affectus necārī⁹ sit **N**ā fruct⁹ iste cōtra ma
 lum fruct⁹ iste ad bonū necārī⁹ ē **N**ecārī⁹
 est quidē. p̄p̄ sex effcūs ⁊ tra malū. necārī⁹ etiā ē p̄p̄ sex effcūs
 ad bonū. **Q**ui⁹ igitur bñdicit fructus sunt xij. effcūs valde vtilēs
 l i

sive xii. utilitates valde nobiles. pro quibus merito largitozem
 eiusdem fructus laudat omnes hoies. **I**uxta qd scriptum est.
Confiteantur tibi populi deus confiteantur tibi populi omnes
 terra dedit fructu suu **P**rimo ergo effectus est expiatio culpe
 mortalis. **S**ecundus pacificatio inimicie capitalis. **T**ercius
 sanatio plage originalis. **Q**uartus eleuatio indie mentalis
Quintus euitatio ire iudicialis. **S**extus elongatio pene gela
 nalis **S**eptimus renunciatio substantie temporalis. **O**ctauus
 locupletatio anime rationalis. **N**onus consummatio vite spi
 ritualis **D**ecimus multiplicatio ecclesie vniuersalis **U**ndeci
 reintegratio ruine emperialis. **D**uodecimus perpetuatio glo
 rie eternalis.

B

Primo igitur charissimi fructus marie benedictus est necessa
 rius ad expiatione culpe mortalis. de hoc exponi potest quod
 dicitur ysaie xxvii. **I**ste omnis fructus vt auferatur peccatum
 eius. omnis fructus intelligi potest fructus ille de quo beatus
 bernardus loquens ait. **I**n cruce pendet omnis fructus vite.
 quia ipsa est arbor vite in medio paradisi. omnis igitur fructus
 est totus fructus totus ihesus christus **N**ic fructus ad hoc ba
 tus est. ad hoc natus est. ad hoc passus est vt auferatur peccatu
 hominis. **I**pse enim sicut angelus inquit mathei primo: saluus
 faciet populu suum a peccatis eorum. **I**pse quoqz est de quo
 iohes dicit. **E**cce agnus dei. ecce qui tollit peccata mundi **I**p
 se certe agnus. ipse certe fructus tollit tam peccata mortalia q
 venialia. vt qui per huc fructum purgatus a mortalibus. p hunc
 etiam fructum purgatus fit a venialibus. fructum habundanti
 us ferat. iuxta illud iohannis xii. **O**mnem qui fert fructus pur
 gabit eum. vt fructum plus afferat

Q

Secundo charissimi fructus marie benedictus est necessarius est
 ad pacificationem inimicie capitalis que fuit inter deuz z ho
 minem. z inter angelum z hoie **U**nde ysa. lvii. dicitur. **E**re
 au fructu labiorum pacem **P**acem sicut dicit apls ei qui lon
 ge est z qui prope est **F**ructus ventris marie bene pot dici fruc
 tus labiorum marie. quia cum de labiis suis distillauerunt mel

liffua vba illa. **E**cce ancilla domini zce. **S**ratim concepit mel-
 liffuū fructum suum. o vere melliffua labia. sicut dicitur can. iiii
Saus distillans labia tua sponsa **H**orum ergo labiorū fructus
 ihesum christum deus pater creauit siue fecit pacem. pacem in
 quā ei qui longe est per culpam. vt fiat prope p gratiam. pacē qz
 ei qui prope est per grām. ne fiat longe per culpam **I**pē enim ē
 sicut apostolus ait. pax nrā qui fecit vtraqz vnuz **F**actus etiam
 est fructus iste pax inter hoīem qui longe est in mydo. z inter ā
 gelum qui prope est in celo. vtrosqz pacificās in patibulo. iuxta
 illud ad ephe. scdo pacificans p sanguinem crucis eius sine que
 in celis siue que in terris sunt **I**taqz fructus ille pax hominis
 ad hoīem. pax hominis ad angelum. pax hominis ad deum scūs
 est **Q**uid mirum si per hunc fructum pacem hanc habet cū deo
 cum ipse fructus pacificans sit deus z homo **T**estatur hoc be-
 ba qui ait. terra nostra debet fructum suū. quia vgo maria que
 de terra corpus habuerat filium genuit. diuinitate quidez deo
 patri coequalem. sed sibi carnis veritate consubstāialem.

D **T**ercio charissimi fructus marie benedictus nccā
 rius est ad curationem plage originalis **G**raui enim plaga ym-
 mo grauibz plagis hō incidens in latrones vulueratus ē duz
 per originale peccatum tam cecus ad verū. tam infirmus ad bo-
 nus. tam pronus ad malū factus est **S**be plage p hunc fructū
 sanantur. **I**n hac quidē vita in pte sanant per grām. in futura
 vero vita in toto sanabūtur per gloriā **U**n bñ legitur apocal
 xxii. q angelus oñdit iobāni lignū vite per mēses singulos red-
 dens fructum suū. z folia ligni ad sanitatem gentiū

Lignuz vite est mater vite maria. vel lignum vite ē
 lignuz crucis. vel etiam lignuz vite est ipse autor vite ihūs chris-
 tus. qui est z lignum z fructus vite. cuius folia sanatiā sunt vba
 z documenta edificatiua **S**iantem sanatiua sunt folia eius. q̄
 tomagis sanatiuus est ipse fructus. **U**t igitur per hūc fructum
 sanemur ad laborem eius accedamus. accedam⁹ in quā ad mari-
 am orātes cum ancelmo qui orans ait **E**xaudi me dña. sana q̄
 nim ā pccōris serui tui p vtutem bñdī fructus ventris tui quise

der in dextra omnipotentis patris sui **H**
Quarto charissimi nccarius est fructus marie benedctus ad re-
 leuationem inediae siue famis mentalis. ne propter defectum nu-
 trimenti deficiant animalia dei. propter quod bene iohelis scio
 dicitur. Nolite timere animalia regionis. quia germinauerunt
 speciosa deserti. et lignum attulit fructum suum. Desertum quod
 sine cultura germinat et profert pastum animalium significare per
 mariam. que sine cultura maritali protulit filium. qui est pastus o-
 mnium fidelium. Ideoque bene de ipsa dici potest illud ezechielis
 xxxvi. Terra illa inculta facta est ut ortus voluptatis. Speciosa
 huius deserti. sunt speciosa germina celestium desideriorum. et
 speciose herbe operum bonorum. speciosi flores virtutum et donorum
 speciosa folia utilium virtutum. Et certe speciosus fructus virtutis sui
 qui est pastus omnium iustorum. Maria ergo est hoc desertum
 speciosum. Maria quoque est lignum hoc fructuosum. de quo di-
 citur. Et lignum attulit fructum suum. Vere mirabilem fructum.
 per quem tam fames quam sitis releuat animarum sicut testatur beatus
 bernardus. dicens. Bonus fructus qui animarum esurentium et sit-
 tentium iusticiam et escam et potum est. Nolite ergo timere anima-
 lia dei. nolite timere fideles christi quod inedia deficiatis. cum plena pas-
 cua in deserto. plenum fructum in ligno. plenum etiam pabulum in praesepe
 habeatis. Aut enim beatus gregorius. Natus reclinat in praesepe
 ut fideles omnes velut sancta animalia carnis suae alimentum
 reficeret. Et beatus Augustinus ait. o praesepe splendidum in quo non
 iacuit senum animalium sed cibum angelorum inuentus est. **S**
Quinto charissimi nccarius est fructus marie benedictus ad emi-
 rationem ire iudicialis. quam utique certam habet omnis iustus.
 sicut fructum quo ira iudicij euaditur habet omnis iustus certum.
 Unde in psalmo dicitur. Si utique est fructus iusto. utique est deus
 iudicans eos in terra id est iniustos sicut exponit glossa. Iniustos
 namque iudicabit deus in terra. dum in iudicio iusti in aere
 erunt. iniusti vero in terra remanebunt. quia terrenis contra do-
 minum adhaeserunt. ita ut vere dicere possit. Adhaesit in terra ven-
 ter noster. Dominus ergo ihesus sicut utique est fructus suavis iusto. sic

vtiqz erit iudex grauis iniusto **N**e ergo eis qui fructum tā sua
uissimū conuertunt sibi in iudiciū tam amarissimuz. sicut dicit **A**
mos vi. **C**onuertisti in amaritudine iudiciū. et fructum iusticie
in absinthium. **F**ructus iusticie. fructus iusti fructus est vētris
marie. de quo certe beatus iheronim⁹ ait **I**ustum fructum de
dit terra virgo. quia veritas de terra orta est: et iusticia de celo
pspexit **H** **S**exto charissimi necessarius est fruc
tus marie benedictus ad elongationem siue ad declinationem
pene gehennalis siue mortis eternalis de quo exponere possu
mus qd dicitur iiii. reguz xviii. **T**ransferam vos in terram fruc
tiferam et fertilem. terram vini terram panis et olei ac mellis et
viuetis et non moriemini **I**n terram marie vel in terram eccle
transferuntur. qui toto corde ad ipām conuertuntur

I **N**ec autem terra valde est fructifera. serēs fructuz
panis et vini olei et mellis. dñm nr̄m ihesum christuz **I**pse nāqz
est fructus panis consortātis contra defectū. ipse nobis est fruc
tus vini animātis ad perfectum. ipse quoqz nobis est fruct⁹ olei il
luminantis intellcū. ipse isuper est nobis fructus mellis dulco
rantis affectum. per huius terre fructuz viuetis et nō moriemini
morte eterna **B**ñdca ergo sit terra huius fructus. et bñdcūs su
per omnia sit ille fructus p quem a tantis malis exempti sumus
sicut et bene declarauit ancelm⁹ cum dixit. **Q**uid digne referā
genitrici dei et dñi mei. p cuius secunditatem captiu⁹ suz redēp
tus. per cuius ptum de morte eterna sum exemptus. p cuius p
lem perditus sum restitutus: et de exilio miserie in patria beati
tudinis reductus. bñdca in mulieribz. hec om̄ia mihi dedit bñ
dictus fructus ventris tui. in regeneratiōe baptismatis sui **N**e
igitur omnibus ab isto fructu alienis. scriptum namqz est om̄is
enim arbor que non facit fructū bonū excidetur et in ignē mitte
tur **S** **S**eptimo km̄i necari⁹ est fructus marie bene
dictus ad renūciationem siue ad contemptū substantie tēpalis
Unde canti. viii. dicitur **A**ur affert p fructu illius mille argen
teos. relinquendo omnia temporalia. dicit glosa interliniaris.
nam sicut dicit alia glosa p mille perfectio. per argentum vero
omme mū danū accipitur. **U**nde quasi mille argenteos. p hoc

fructu dat. quicūq; perfecte omnibus t'p'alibus p' ch'ō renūciat
 z vere merito pro hoc fructu omnia temporalia feruenter vili-
 pendit quicūq; q̄ preciosus sit iste fructus diligenter attendit
 z dicens illud p'uerbiozū viii. **M**elior est fructus me^o auro et
 lapide precioso z gemina mea argento electo. vir certe quicū
 qz est id est quicūq; tam virilis est p' hoc fructu contemere de-
 bet non solum res z diuicias. sed etiam honores z potētias. vi
 cens illud indicū ix. **N**on possuz deferere dulcedinē meā fruc-
 tusq; suauissimos z ire. vt inter cetera ligna p'mouear **S**uauis-
 simi fructus sunt ch'ūs z charitas. ligna siluarum sicut dicit glo-
 sa sunt homines infructuosi eterno incēdio digni preparati **I**git
 propter fructus istos suauissimos vir viriliter contemnat bono-
 res sup' ligna siluarum periculosissimos. viriliter contemnat o-
 nia. p'pter fructum benedictiū super omnia. de quo b. bernard. ait
Singulariter benedicti fructus ventris tui. cuiz sit super omnia
 deus benedicti in secula **I** **O**ctavo k'ni necessaria ē
 fructus b'ndicti marie ad locupletationem siue repletionē anie-
 rōnalis **V**n dicitur p'uer. xii **D**e fructu oris sui vnusquisq; reple-
 bitur bonis **D**ñm ihesum ch'rm non solū fructum v'etris. sed eti-
 am fructum oris non incongrue fatemur. quia ipsum oris poi-
 catione oris confessione. oris orōne meremur **I**psū quoq; o-
 re exteriori sumimus sacramentaliter. ore vero interiori spūalit.
 propter hoc be. iheronimus ait **F**los marie factus est fructus.
 vt nos illum comederem^o **D**e isto fructu oris vnusquisq; fidelis
 replebitur bonis spūaliū diuiciarum bonis inquā grārum z v-
 tutum **D**e talium bonozum reple tione dicit aplūs ad roā. xv.
Deus autem spei repleat vos omni gaudio z pace in credēdo.
 vt habundetis in spe z v'ute spūs sancti **V**ere b'ra b'ui^o fruct^o
 plenitudo. quia non solum repletus est ager huius v'ginis hunc
 fructum p'ducentis. sed etiam saccus vnus cuiusq; fidelis hunc
 fructum continentis. sicut patet p' beatum ihero. qui ait **B**ene-
 ager plenus dicitur. qz plena grā v'go maria p'nunciatur. de cui-
 ius v'tero fruct^o vite credentibus p'cessit. z nos omnes de pleni-
 tudine eius accepimus gratiam p' grā

Nono charissimi necessarius est fructus marie ad pfectionem vite spūalis. **V**nde de viro perfecto bene in psalmo dicitur. **E**t erit tanq̄ lignum q̄ plantatum est secus decursus aquarum quod fructum suum dabit in tempe suo & ce. vsq; prosperabunt. **Q**uid intelligere dēmus per decursus aquarum nisi irrigationes grāuz. p̄ quas hō dat siue pfert fructum suuz dñm ihesum xpm. **T**res at̄ hic conditiones perfecte vite insinuantur. q̄ hoiēm hoc fructu fructiferum comitat̄. **P**erfectorum nāq; est temp⁹ suuz non negligere ppter quod bñ d̄z fructū suū dabit in tpe suo. **P**erfectozū quoq; est v̄bis inutilibus non defluere. **P**pter quod bñ additur & foliuz eius non defluet. **P**erfectorum quoq; est que spūi prospera sunt non omittere. ppter qd̄ bñ iungi tur. omnia quecūq; faciet sp̄ prosperabūt. vel certe ea que habet fructum p̄ charitatem taliter omnia prosperabūt q̄ sibi omnia cooperantur in bonum. sicut scriptū est ad roā nos viii. **S**cimus qm̄ diligentibus deum om̄ia cooperantur in bonum & ce. **B**eatus vir qui tam perfec̄e tulerit fructum istū. vt temp⁹ sibi non transeat infructuosum. vt verbū sibi non defluat ociosum. vt opus suum non pereat v̄tuosum. vt omnia cooperentur sibi in bonū. sicq; sit t̄p̄ lignum fructuosuz spūalr̄ que admodum maria fuit etiam corporaliter de qua beatus **B**ern̄ ait. **O**vere lignū vite quod solū fuit dignū portare salutis fructum.

Decimo charissimi necārius est fructus marie bñdicitus ad multiplicationez ecclē v̄niuersalis. **V**n̄ dicitur puer. xxxi. **D**e fructu manū suarum plātauit vineā. **D**ñs ihesus christus sicut bene fructus ventris dicitur quia ventre cōcipitur & sicut bene fructus oris dicitur. qz ore sumitur ita bñ fructus manū dicitur qz manib⁹ bonozū operum acquiritur. manibus quoq; sacerdotalibus ministratur. **T**ñ fructus iste plenissime est fructus marie fructus certe ventris eius est. qz de ventre eius singularissime natus est.

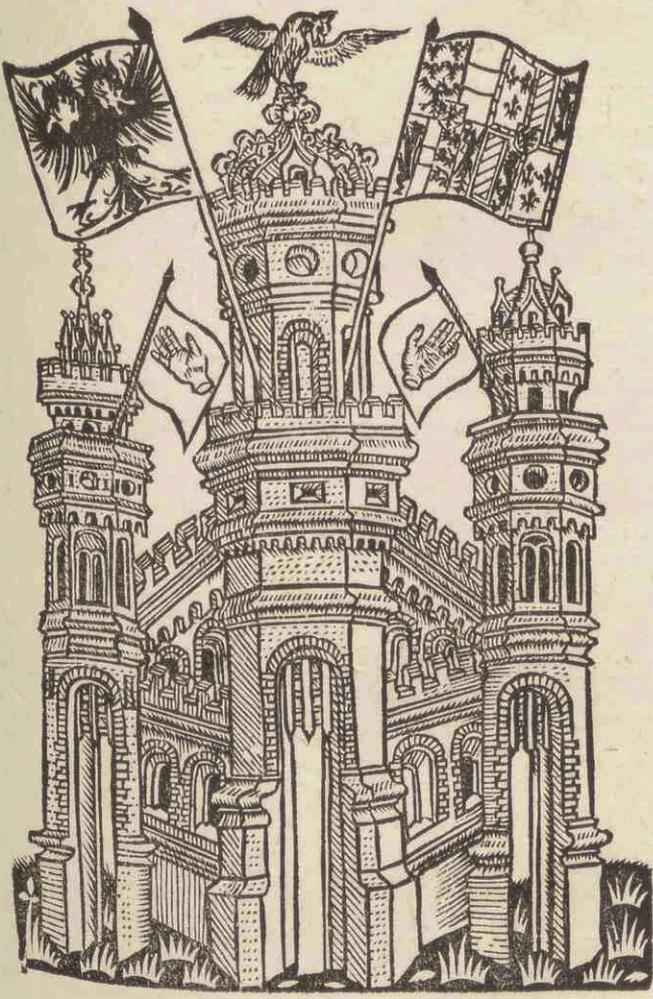
Fructus etiam oris eius. quia ore eius dulcissime communiscatus est. **F**ructus quoq; manū eius est. qz manibus eius deuotissime tractatus est. **D**e isto itaq; fructu manum

Sermo

maria. vel primitiua ecclesia sicut exponit glosa plantauit vinea
id est eccliam vniuersalem per orbem diffusaz **Q**uomodo pal
mites huius vinee videlicet ecclesie. per hunc fructum multipli
cati sunt. dum doctores ecclie in cordibus fidelium eundem fruc
tum spūaliter nasci fecerunt **H**inc bene dicitur in psalmo. **Se**
cerunt fructum natiuitatis et benedixit eis et multiplicati sunt
nimis. et quia ecclesia de omnibus generationibz est. per hunc
fructum multiplicata **I**deo virgo hūc fructuz. pducēs merito
ab omnibus generatiōibz predicatur beata. ppter quod bene
ipsa ait **E**cce enim ex hoc brām me dicent omēs generationes:
de quibus verbis loquens bernū inducit mariā loquētem sic **E**c
ce iam video quod futurū est in me quod pcedet de me. quot
quanta bona non mihi soli sed omnibus generatiōibz pueni
ent p me **O** **U**ndecimo kini necessarius est fructus marie
ad restorationem ruine empirialis. ruine in quaz facte in celo
empirio **D**e hoc notare possumus q dñs de medulla ceoz plā
tare volens dixit ezechielis xxvii. **I**n mōte sublimi israhel plā
tato illud. et erumpet in germine et faciet fructum **M**ons sub
limis est sublimis illa mansio. sublimis illa societas angelozum
que bene mons israhel dicitur. quia israhel visio dei interpreta
tur. et certe angeli semper sunt in visione dei. testante eo qui ait.
in euangelio mathei. **A**ngeli eoz in celis semper vident faciem
patris mei qui in celis est **I**n isto sublimi monte in ista
sublimi angelozum societate deus plantat illud quod de massa
pditionis elegit. plantat in quā medullā generis humani. i. oēs
electos dei: quozū quidam in re: quidam in spe plantati iā sunt
in angelico monte **V**ere super omnia diligēdus fructus ppter
quem tam sublimiter plantat omnis electus. libenter hūc fruc
tum dñm nostrū ihesum christū portare possumus et debemus
ppter quem iam inter angelos plātati sum⁹ **Q**uic etiā fructus
semp grās agamus. cuius grā angeloz vniuersitatē reintegra
mus **V**nde huius fructus mater maria bñ pōt gloriari et dicere
verba illa que b. bernū. quasi ex ore marie loquens ait **A**ngelo
rum generatio imminuta per meum generatuz reintegrabitur
et hoīm generatio in adā maledcā. p bñdictuz fructū vtriusq me

ad eternam beatitudinem regenerabitur **P**
Duodecimo k̄m̄i n̄cc̄arius est fructus marie ad perpetuatiōz
 glorie eternalis que eterna non estz. nisi per hūc fructum confer
 uaretur **U**n̄ dicitur prouerbiorū xi. Fructus iusti lignum vite
 optime iste fructus dictus est lignū vite quia sicut lignū vite fu
 it ad conseruandā vitam naturalē in medio paradisi terrestis.
 sic christus est in medio paradisi celestis ad conseruandam vitā
 eternalē **H**ec igit̄ tanta bona que p̄ b̄ndc̄m̄ marie fructum cō
 sequimur. benedc̄s ille ancelmus bene aduertit cuz dixit. hec
 tanta bona per benedc̄m̄ fructum benedicti ventris benedice
 marie prouenerūt **S**ic ergo carissimi vidistis quō fructus ma
 rie benedc̄s n̄cc̄arius omnino est. **P**rimo ad expiandā culpā
 mortalem **S**ecūdo ad pacificandā inimiciā capitales **T**er
 cio ad sanādā plagā originale **Q**uarto ad releuādā inediā
 mentalē **Q**uinto ad euitandā irā iudicialē **S**exto ad declinā
 dam penam gehēnalem **S**eptid̄ ad cōtemplādā substātiā tpa
 lem **O**ctauo ad locupletandā aiām rōnalem **N**ono ad consum
 mandam vitam spūalem **D**ecimo ad multiplicādā ecclīam v
 niuersalem **U**ndecimo ad repandā ruinā empirialem. **D**uo
 decimo ad conseruandā gloriā eternalē **Q**
Et ecce hī duodecim effectus siue v̄tutes huius fructus signifi
 cari possunt per duodecim fructū ligni vite. quos oēs habem⁹
 in fructu ventris marie. de quib⁹ duodeci fructibz legitur apo
 cal. xii. vbi d̄z q̄ angelus oñdit ioh̄ni lignū vite afferens fruc
 tus duodeci **C** **A**diuua ergo o b̄ndcā in mulieribus
 nos: vt per benedc̄m̄ fructum ventris tui b̄ndcōem horum. xij.
 fructū consequamur **A**diuua o virgo fructifera vt fructuz tu
 um his fructibus ita fructuosi efficiamur. vt per hos fruct⁹ fru
 ctu tuo frui perpetuo mereamur **A**diuua o dulcissima vt sine fi
 ne nobis concedat dulcedine sua frui ille liberalissimus cōmu
 nicatoz sui benedictus fructus ventris tui. qui cum patre ⁊ spū
 sancto viuūt ⁊ regnat deus. per omnia secula sc̄lōrum **A**men.

ExPLICIT Speculum sermonum de btā virgi
ne maria super salutatione angelica. **I**mpressum
antwerpie p me Gerardū leeu. Anno dñi millesi
mo **CCCC.lxxvij.** Secūda die mensis augusti

1770113

